

**T.C.
POLİS AKADEMİSİ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
CEZA ADALETİ ANABİLİM DALI**

**UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞI İLE
MÜCADELE
HATAY İLİ ÖRNEĞİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Nevzat Fatih ALTUN**

**Danışman
Prof. Dr. Hasan Hüseyin ÇEVİK**

ANKARA-2010

T.C.
POLİS AKADEMİSİ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
CEZA ADALETİ ANABİLİM DALI

**UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞI İLE MÜCADELE:
HATAY İLİ ÖRNEĞİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Nevzat Fatih ALTUN

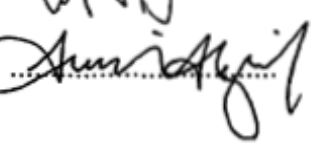
Bu tez 07/07/2006 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği/Oyçokluğu ile
kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Prof. Dr. Hasan Hüseyin ÇEVİK

Üye : Yrd. Doç Dr. Orhan FİLİZ

Üye : Dr. Arif AKGÜL

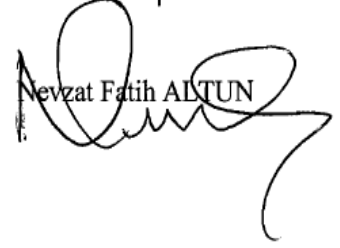

.....

.....

.....

T.C.
POLİS AKADEMİSİ BAŞKANLIĞI
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlardan her seferinde yollama yaparak yararlandığımı belirtir; bunu şerefimle beyan ederim.

Enstitü veya başka herhangi bir mercii tarafından belli bir zamana bağlı kalmaksızın, tezimle ilgili bu beyana aykırı bir durumun tespit edilmesi durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

07/07/2010

Nevzat Fatih ALTUN

ÖZET

Altun, Nevzat Fatih, (2010), Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ile Mücadele: Hatay İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Hasan Hüseyin Çevik, 131 Sayfa.

Uyuşturucu kaçakçılığı, son yıllarda ülkemizin ve dünyanın en önemli gündem maddelerinden birisi olmuştur. Sebep olduğu siyasal, ekonomik, sosyal ve güvenlik sorunları yüzünden, kaçakçılık ve organize suçların toplum hayatına yönelik olumsuz etkileri giderek artmaktadır. Toplumu her yönüyle olumsuz yönde etkileyen bir sorun halini alır. Kaçakçılık ile mücadelede uyuşturucu madde bağımlılığı ile mücadelede herkese görevler düşmektedir. Onunla mücadele eden kamu kurumlarının yanında sivil toplum kuruluşları da etkin bir şekilde mücadelelerini sürdürmektedir.

Dünyada yoğun olarak uyuşturucu trafiğinin yaşandığı, Ortadoğu ülkeleriyle bağlantının gerçekteştiği Hatay Cilvegözü sınır kapısı büyük önem taşımaktadır. Bu kapının kontrol altında tutulup uyuşturucu kaçakçılığını önleyici tedbirler alınması uygun olacaktır. Bu nedenle yapılan bu araştırmada Hatay ilinden yola çıkarak Cilvegözü sınır kapısında görevli kolluk kuvvetleri ile mülakat tekniği kullanılmış, sınır kapılarında uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelede ne gibi önlemlerin alındığı, bu önlemlerin yeterli olup olmadığı, uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelede ortaya çıkan sorunlar araştırılarak, Hatay İline ait istatistiki veriler ve belgeler kullanılarak daha etkin bir mücadele için neler yapılabileceği değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uyuşturucu, Kaçakçılık, Sınır kapısı, Hatay

ABSTRACT

Altun, Nevzat Fatih, (2010), Fight Against Drug Trafficking The Hatay Example, MA Dissertation, Supervisor: Prof. Dr. Hasan Hüseyin Çevik, 131 pages.

Drug Trafficking has become one of the most important hot topics in our country and in the world. Drug Trafficking and organized crimes has an increasing bad effect on community life, because of the political, social, economical and security problems. Smuggling has made the worst effect on community life. Fight against drug trafficking, especially drug smuggling, is a civic duty. Beside governmental organizations, non-governmental organizations are fighting against drug trafficking.

Hatay Cilvegözü border gate which is the very last connection point to the Middle East has a great importance, because of the high density of the drug trafficking. It is considered that precautions and other additional actions has to be done in order to control and prevent drug trafficking. This research contains interview with Hatay Cilvegözü Border Gate's law enforcement officers about precautions on drug smuggling, efficiency on drug smuggling and problems at fighting against drug smuggling. Interviews and Hatay's statistical data combined and what other activities or updates can be done to fight against drug trafficking considered.

Key words: Drug, Trafficking, Border Gate, Hatay

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
KISALTMALAR.....	VIII
TABLolar.....	X
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

1.1.UYUŞTURUCU MADDE İLE İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	5
1.1.1.Uyuşturucu Madde Kavramı	5
1.1.2.Uyuşturucu Maddenin Tanımı	7
1.1.3.Uyuşturucu Maddenin Tarihçesi	8
1.1.3.1.Genel Olarak	8
1.2.UYUŞTURUCU MADDELERİN SINIFLANDIRILMASI.....	10
1.2.1.Depresanlar (Merkezi Sinir Sistemini Yavaşlatanlar).....	12
1.2.1.1.Tabii Uyuşturucular	12
1.2.1.1.1.Afyon.....	12
1.2.1.1.2.Morfin.....	14
1.2.1.1.3.Eroin.....	16
1.2.1.1.4.Kodein.....	17
1.2.1.2.Sentetik Uyuşturucular	18
1.2.1.2.1.Barbitüratlar.....	18
1.2.1.2.2.Trankilizanlar.....	20
1.2.2.Sitümölanlar (Merkezi Sinir Sistemini Uyaranlar).....	20
1.2.2.1.Tabii Uyuşturucular	21
1.2.2.1.1.Koka Bitkisi(Erythroxylum Coca).....	21
1.2.2.1.2.Kokain.....	22
1.2.2.1.3.Crack.....	23
1.2.2.2.Sentetik Uyuşturucular	24
1.2.2.2.1.Amfetaminler.....	24

1.2.2.2. MDMA (3,4- Metilendioksimetamfemin, XTC, Ecstasy)	25
1.2.3. Halusinolenler (Duyuların Bozulmasına Sebep Olanlar)	25
<i>1.2.3.1. Tabi Uyuşturucular</i>	26
1.2.3.1.1. Esrar (Cannabis Sativa)	26
1.2.3.1.2. Marihuana (Marijuana)	27
1.2.3.1.3. Meskalin	28
<i>1.2.3.2. Sentetik Eczalar</i>	28
1.2.3.2.1. LSD (Lysergice Acid Diethylamide)	28
1.2.3.2.2. İnhalants (Uçucular)	30
1.2.4. Kimyasallar	32
1.3. UYUŞTURUCU MADDELERİN ETKİLERİ	33
1.3.1. Uyuşturucu Maddelerin Fiziki Etkileri	34
<i>1.3.1.1. Uyuşturucu Kullanan Annenin Çocukları</i>	36
<i>1.3.1.2. Bulaşıcı Hastalıklar</i>	37
<i>1.3.1.3. Uyuşturucu Madde Bağımlılığı</i>	38
1.3.1.3.1. Psikolojik Bağımlılık	39
1.3.1.3.2. Fiziksel Bağımlılık	40
1.3.1.3.2.1. Kesilme (Yoksunluk) Sendromu	41
1.3.1.3.2.2. Bağımlılık Tipleri	41
1.3.2. Uyuşturucu Maddelerin Sosyal ve Maddi Etkileri	42
1.3.3. Şiddete ve Teröre Etkileri	43

İKİNCİ BÖLÜM

UYUŞTURUCU KAÇAKÇILIĞI

2.1. KAÇAKÇILIK KAVRAMI, ÇEŞİTLERİ, UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞINDA GENEL DURUM VE MÜCADELE YÖNTEMLERİ	45
2.1.1. Kaçakçılık Kavramı	45
2.1.2. Kaçakçılığın Çeşitleri	46
2.1.3. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı	47
2.1.4. Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemleri	47
2.2. UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞINDA GENEL DURUM	48
2.2.1. Üretim Bölgeleri	49
2.2.1.1. Dünya Geneline Ekim	49

2.2.1.2. Türkiye de Ekim	50
2.2.2. Kaçakçılık Güzergahları	51
2.2.2.1. Balkan Rotası	51
2.2.2.2.Kuzey Karadeniz Rotası	52
2.2.2.3.Doğu Akdeniz Rotası	54
2.3. COĞRAFİ KONUMU AÇISINDAN TÜRKİYEİN ÖNEMİ	54
2.3.1. Türkiye’de Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı	56

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UYUŞTURUCU SUÇLARI HAKKINDA HUKUKİ

DÜZENLEMELER

ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

3.1.UYUŞTURUCU MADDE SUÇLARI HAKKINDA HUKUKİ DÜZENLEMELER	69
3.1.1.Genel Olarak	69
3.1.2.Alman Yasalarının Uyuşturucu Maddeler İle Mücadeleye Yönelik Hükümleri	70
3.1.3.İtalyan Yasalarının Uyuşturucu Maddeler İle Mücadeleye Yönelik Hükümleri	72
3.1.4.Fransız Yasalarının Uyuşturucu Maddeler İle Mücadeleye Yönelik Hükümleri	72
3.1.5.Türk Hukukunda Uyuşturucu Maddelerle İlgili Uygulamalar	73
3.1.5.1.Genel Olarak	73
3.2.UYUŞTURUCU MADDELERLE İLGİLİ ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER	75
3.2.1.1909 Shanghai Afyon Antlaşması	76
3.2.2.1912 Lahey Afyon Mukavelenamesi	77
3.2.3.1925 Cenevre Afyon Mukavelenamesi	78
3.2.4.1931 Cenevre Afyon Mukavelenamesi	78
3.2.5.Zararlı İlaçların Meşru Olmayan Ticaretinin Yasaklanması Hakkında 1936 Cenevre Mukavelenamesi	79
3.2.6.Sentetik Uyuşturucu Maddeler Hakkında 1948 Paris Protokolü	80
3.2.7.1953 Newyork Afyon Protokolü	82

3.2.8.1961 Tarihli Uyuşturucu Maddeler TEK Sözleşmesi	84
3.2.9.1961 TEK Sözleşmesini Değiştiren 1972 Tarihli Protokol	87
3.2.10.1971 Tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi	87
3.2.11.1988 Tarihli Uyuşturucu Ve Psikotrop Maddelerin	
Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi	89
3.3. MADDE BAğIMLILIğI İLE MÜCADELEDE ETKİN ROL	
OYNAYAN KAMU KURUMU VE KURULUşLAR	91
3.3.1. Aileye Düşen Görevler	93
3.3.2. Medyaya düşen görevler	97
3.3.3. Eğitim Kurumlarına Düşen Görevler	98

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

NİTEL ARAşTIRMA

4.1. NİTEL ARAşTIRMADA KULLANILAN BAşLICA YÖNTEMLER	99
4.2. ALAN ARAşTIRMASI	103
4.2.1. Araştırmanın Amacı	103
4.2.2. Araştırmanın Kapsamı	103
4.2.3. Araştırmanın Yöntemi	103
4.2.4 Veri Toplama Süreci	104
4.2.5 Verilerin Analizi	104
4.3. HATAY İLİNDE MEYDANA GELEN KAÇAKÇILIK SUÇLARI	104
4.3.1. Hatay İline Genel Bakış	104
4.3.2. Hatay İlinde 2008- 2009 Yılında Meydana Gelen Kaçakçılık	
Olayları	106
4.4.HATAY CİLVEGÖZÜ SINIR KAPISINDA YAPILAN ALAN	
ARAşTIRMASI	109
4.4.1. Hatay Cilvegözü Sınır Kapısındaki Görevlilerle Yapılan	
Mülakatlar	110
4.4.1.1. GM- 1 İle Yapılan Mülakat	110
4.4.1.2. GM- 2 İle Yapılan Mülakat	111
4.4.1.3. GM- 3 İle Yapılan Mülakat	113
4.4.1.4. GM- 4 İle Yapılan Mülakat	114
4.4.1.5. GM- 5 İle Yapılan Mülakat	116
4.4.1.6. PM- 1 İle Yapılan Mülakat	117

4.4.1.7. PM- 2 İle Yapılan Mülakat	119
4.4.1.8. PM- 3 İle Yapılan Mülakat	120
4.4.1.9. PM- 4 İle Yapılan Mülakat	122
4.4.1.10 PM- 5 İle Yapılan Mülakat	123
4.4.2. Hatay Cilvegözü Sınır Kapısındaki Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ..	125
4.4.2.1. Hatay Cilvegözü Sınır Kapısındaki Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı Durumu	125
4.4.2.2. Görevlilerin Uyuşturucuyu Algılama Biçimi	125
4.4.2.3. Kaçakçılık Yöntemleri	125
4.4.2.4. Mücadele Yöntemleri ve Değerlendirmeler	126
4.4.2.5. Kaçakçılıkla Mücadelede Ortaya Çıkan Sorunlar	126
SONUÇ	127
ÖNERİLER	129
KAYNAKÇA	130

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
a.g.e.	: Adı geçen eser
AMATEM	: Bakırköy ruh ve sinir Hastalıkları Hastanesi - Alkol ve Madde Bağımlıları Tedavi Merkezi
BM	: Birleşmiş Milletler
BMPMS	: Birleşmiş Milletler Psikotropik Maddeler Sözleşmesi
C.	: Cilt
CİK	: Cezaların İnfazı Hakkında Kanun
CMUK	: Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
CND	: BM. Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (Commission on Narcotic Drugs)
ECO	: Ekonomik İşbirliği Teşkilatı
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
FATF	: Mali Suçlarla Mücadele Teşkilatı (Financial Action Task Force)
FCIB	: Mali Suçlar Araştırma Kurulu
GM	: Gümrük Memuru
INCB	: Uluslar arası Uyuşturucu Madde Kontrol Kurulu (International Narcotics Control Board)
INTERPOL	: Uluslar arası Kriminal Polis Örgütü
ISIC	: BM. Uluslar arası Suç Bilimleri Araştırmalar Enstitüsü (International Institute of Higher Studies in Criminal Sciences)
JGK	: Jandarma Genel Komutanlığı
JICA	: Japon Uluslararası İşbirliği Kuruluşu (Japan International Cooperation Agency)
kg.	: Kilogram
KOMDB	: Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı
lb.	: Libre
MASAK	: Mali suçları Araştırma Kurulu
Md.	: Madde

mg.	: Miligram
ODCP	: Uyuşturucu Denetim ve Suç nleme Ofisi
PM	: Polis Memuru
PVSK	: Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu
PFI	: Polisin Eğitimi ve Gelişimi Enstitüsü (Polizei Fortbildung Institut)
RG	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfa sayısı
SAMA	: Amerikan Tıp Talebe Derneği (Student American Medical Assocation)
SANA	: Amerika Sinir ve Akıl Hastalıkları Mütahassısları Cemiyeti (Society of Alienists and Neurologists of America)
TCK	: Türk Ceza Kanunu
UMMHK	: Uyuşturucu Maddelerin Murakebesi Hakkında Kanun
UNDPC	: Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Kontrol Programı (United Nations International Drug Control Programme)
WHO	: Dünya Sağlık Teşkilatı (World Health Organization)

TABLOLAR

	Sayfa
Tablo 1: Uyuşturucu Maddelerin Sınıflandırılması	12
Tablo 2: Hatay İlinde 2009 Yılında Meydana Gelen Narkotik Suçlarla İlgili Olay Sayıları	106
Tablo 3: Hatay İlinde 2009 Yılında Meydana Gelen Narkotik Suçlarla İlgili Olay Sayıları	106
Tablo 4: Hatay İlinde 2008 Yılında Meydana Gelen Mali Suçlarla İlgili Olay Sayıları	107
Tablo 5: Hatay İlinde 2009 Yılında Meydana Gelen Mali Suçlarla İlgili Olay Sayıları	107
Tablo 6: Hatay İlinde 2008 -2009 Yılları Arasında Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Faaliyetleri Kapsamında Ele Geçirilen Malzeme Sayıları	108

GİRİŞ

Yunanca uyku anlamındaki "**narke**" 'den gelen ve İngilizce 'ye "**narkotik**" olarak geçen uyuşturucu sözcüğü, uyuşturma özelliği olan, uyuşturan, duymaz hale getiren demektir. Kimyasal nitelikleriyle canlı organizmaların yapısını etkileyen, insan yapısında fiziki ve psikolojik bağımlılık meydana getiren, ruhsal durumu, bedeni ve zihni faaliyetleri menfi yönde etkileyerek değiştiren, kötüye kullanılması halinde toplum yapısını büyük ölçüde tahribe sebep olan tabii ve kimyasal maddelerdir.

Uyuşturucu maddeler; merkezi sinir sistemini etkileyerek kullanan kişinin ruhsal ve fiziksel dengesini bozan; bu kişide fiziksel ve ruhsal bağımlılığa yol açan; kişisel ve toplumsal yönden ekonomik ve sosyal çöküntü oluşturan maddelerdir.

Günümüz dünyasında yaşanan teknolojik gelişmeler, yaşanan göç hareketleri, kentleşme, kitle iletişim araçlarının etkisi, hızlı nüfuz artışı gibi faktörler çok ciddi sosyal problemleri ortaya çıkarmıştır. Bu problemlerden en önemlilerinden birisi uyuşturucu problemidir. Uyuşturucu maddeler kavramı, geniş bir açıdan ele alındığı zaman, insanlık tarihi kadar eskiye dayanmaktadır ve geçmişten günümüze insan sağlığını ve güvenliğini tehdit etmektedir. Uyuşturucu maddeler, toplumsal güvenlik ve kamu esenliğine karşı bir tehlike olmanın yanında, sosyal yapıyı temelinden sarsan bir toplumsal sorundur.

Türkiye yasadışı afyon üretiminin gerçekleştirildiği Güney Batı Asya ülkelerine yakın bir coğrafyada yer almaktadır. Üretim bölgelerine yakın bir coğrafi konumda bulunmanın yanı sıra ülkemiz aynı zamanda geniş bir uyuşturucu madde tüketim kitlesine sahip Batı Avrupa ülkeleriyle de komşu durumdadır.

Uyuşturucu maddelerin fiziki, sosyal ve maddi etkilerinin yanı sıra şiddete ve teröre de etkileri bulunmaktadır. Terör örgütlerinin başlıca gelir kaynaklarından biride uyuşturucu maddelerden sağlanan maddi gelirlerdir.

Uyuşturucu kaçakçılığı, son yıllarda ülkemizin ve dünyanın en önemli gündem maddelerinden birisi olmuştur. Sebep olduğu siyasal, ekonomik, sosyal ve güvenlik sorunları yüzünden, kaçakçılık ve organize suçların toplum hayatına yönelik olumsuz etkileri giderek artmaktadır.

Uyuşturucu maddeleri kullanmak, imal etmek, satmak, temin etmek, uygulamadaki farklılıklara rağmen her ülkede suç teşkil etmektedir. Uyuşturucu madde kaçakçılığı sadece ülkeler arası değil kıtalar arası işlenen bir suç haline gelmiştir. Uyuşturucu maddenin satın alınması, nakledilmesi ve kullanıcılara sunulmasına kadar olan süreç, büyük bir gizlilik, iş bölümü ve geniş çaplı bir iletişim ve organizasyon ağının olmasını gerektirmektedir. Bu nedenden dolayı uyuşturucu suçları ile ilgili birçok hukuki düzenlemeler ve uluslar arası sözleşmeler düzenlenmiştir. Uyuşturucunun suç teşkil etmesinin nedenlerinden biri, insan sağlığına zarar vermesi, diğeri ise uyuşturucu kullanmaya başlayanın diğer bazı adi suçların işlenmesinde ilk basamağı oluşturması olasılığıdır.

Günümüzde uyuşturucu kullanan insanların yaş ortalamasına bakıldığında gün geçtikçe kullanım yaşının azaldığı görülmektedir. Uyuşturucuyla etkin ve başarılı bir mücadele stratejisi oluşturmak için uyuşturucuyla mücadele eden kurumların etkili bir halkla ilişkiler çalışması yaparak, kendilerine bilgi akışını ve başvuruyu kolaylaştıracak, konu hakkında toplumsal bir refleks kazandıracak, sorunun ciddiyeti konusunda etkin bir kamuoyu oluşturacak projeler geliştirmesi gerekmektedir.

Her suç türüyle mücadelede olduğu gibi uyuşturucu suçuyla mücadelede de halkın, suçla mücadelenin her aşamasında yardımını, desteğini sağlamak iyi bir suçla mücadele politikası için gereklidir. Polisin başarisının halkın memnuniyetiyle ölçüldüğü modern toplumlarda, güvenlik faaliyetlerinin yalnızca polis ve devlete bırakılmadan, toplumsal işbirliğiyle ve sorumluluk paylaşımıyla yürütülmesi gerekmektedir. Bu işbirliği sayesinde, suçların oluşmasını önlemeyi, oluştuğunda hızlı bir şekilde suçu aydınlatmayı ve suçlulara ulaşarak kamu güvenliğinin korunmasını amaçlanmaktadır. Okul, aile ve toplum odaklı nleme planları yapılarak istenilen başarı sağlanabilir.

Türkiye Dünya haritasında önemli bir yere sahiptir. Sebebi de, Türkiye'nin Asya ile Avrupa kıtaları arasında bir köprü olmasıdır. Balkanlar'ın, Kafkasya'nın ve Ortadoğu'nun gövdesidir. Bu civarda yaşayan ülkeler deniz yollarını kullanmak için Türkiye'yi çevreleyen denizlerden geçmek zorundadır. Bu nedenden dolayı uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin hemen her türünden kullanım, kaçakçılık ve üretim

boyutunda etkilenmesini beraberinde getirmektedir. Ülkemiz hem tabii hem sentetik uyuşturucular konusunda da bir köprü görevi görmektedir.

Kaçakçılar tarafından, bazı nedenlerle yurt dışına geçirilemeyen maddeler, yurt içinde piyasaya sürülebilmektedir. Bu durum, insanımızı madde bağımlılığı yönüyle tehdit eden bir diğer unsur durumundadır.

Uyuşturucu madde bağımlılıkları çağımızın en önemli sorunları arasında tanımlanmaktadır. Uyuşturucu madde suçu ve mücadelesi, ülkemizde olduğu gibi tüm dünya ülkelerinin hassasiyetle üzerinde durdukları bir sorun haline gelmiştir. Tüm toplumları, ulusları etkisi altında bulundurmakta ve devletten devlete ortaklaşmış önlem ve politikaların öncelikli konusu haline gelmektedir.

Uyuşturucu maddelerle mücadele sadece Kolluk kuvvetlerinin çalışmalarıyla sonlanmayacağından toplumunda desteğini almak gerekmektedir. Uyuşturucuyla etkin ve başarılı bir mücadele stratejisi oluşturmak için uyuşturucuyla mücadele eden kurumların etkili bir şekilde halkla ilişkilerini geliştirip ortak çalışmalar yapmalıdır.

Uyuşturucu madde suçlarıyla mücadelede Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmalara, halkla ilişkiler ve tanıtım faaliyetlerinin büyük bir ivme kazandıracağı değerlendirilmektedir. Soruna sadece polisiye tedbirlerle yaklaşmanın bu problemi ortadan kaldırmaya yetmeyeceğini de göz önünde bulundurmalı ve toplumumuzun her kesiminin sivil toplum kuruluşları, anne ve babalar, öğretmenler ve gençlerimiz de dahil olmak üzere üzerine düşenleri yapmaları gerekmektedir.

Ülkemizde uyuşturucu madde kaçakçılığı ve bağımlılığı ile mücadele edebilmek için, öncelikle ülkemizdeki bağımlılık yaygınlığının belirlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Suçla mücadeleye yaklaşım genelde, suçlunun yakalanması ve cezalandırılması şeklindedir. Suç oluşmadan önleme çalışması yapılması mücadelede daha etkili ve önemlidir.

Tez konusu olarak “ Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ile Mücadele Hatay İli Örneği ” seçilmiş olup, konu dört bölüm altında anlatılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın “Genel Bilgiler” başlıklı birinci bölümü, üç kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda; Uyuşturucu madde kavram, tanım ve tarihçesi üzerinde durulmuştur. İkinci kısımda uyuşturucu maddelerin sınıflandırılması

yapılmış olup her bir uyuşturucu madde hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü kısım uyuşturucu maddelerin etkileri başlığı altında, fiziki, sosyal ve maddi etkileri ile şiddete ve teröre etkileri incelenmiştir.

İkinci bölümde uyuşturucu madde kaçakçılığı kavramı, çeşitleri ve mücadele yöntemlerine değinilmiş olup uyuşturucu madde kaçakçılığında genel durum incelenmiştir. Bu bölümde Türkiye’ nin coğrafi konum açısından önemine değinilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümü “Uyuşturucu Suçları Hakkında Hukuki Düzenlemeler, Uluslar Arası Sözleşmeler” olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda; Alman, İtalyan, Fransız Yasalarının Uyuşturucu Maddeler İle Mücadeleye Yönelik Hükümleri ve Türk Hukukunda Uyuşturucu Maddelerle İlgili Uygulamalar hakkında bilgi verilmiştir. İkinci kısımda ise 1909 Shanghai Afyon Antlaşmasından, 1988 Tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine kadar olan uyuşturucu maddelerle ilgili uluslar arası sözleşmeler incelenmiştir.

Dördüncü bölümde nitel araştırma ve yöntemleri hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca yapacağımız alan çalışması ile ilgili bilgiler bulunmaktadır. Araştırmamız Hatay ili ile sınırlı olduğundan il hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca bölgede meydana gelen kaçakçılık olayları hakkında istatistikî bilgiler bulunmaktadır. Hatay Cilvegözü sınır kapısındaki görevlilerle yapılan mülakatlar incelenmiştir. Ayrıca Hatay Cilvegözü sınır kapısındaki uyuşturucu kaçakçılığı durumu gözden geçirilmiştir.

Sonuç olarak, uyuşturucu madde kaçakçılığı ve madde bağımlılığının tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemli bir sorun olduğu ve Dünya uyuşturucu kaçakçılığının yoğun olarak yaşandığı Ortadoğu’ya uzanan Hatay Cilvegözü sınır kapısında uyuşturucu kaçakçılığı durumu yapılan mülakatlar doğrultusunda değerlendirilerek, alınması gereken önlemler belirtilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

1.1. UYUŞTURUCU MADDELER İLE İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.1. Uyuşturucu Madde Kavramı

Bugün Türkiye’de bağımlılık yapan maddeler için genel olarak uyuşturucu tanımı kullanılmaktadır. Uyuşturucu sözcüğünden de anlaşılacağı gibi, kişiyi uyuşturan, hareketsiz kılan, kontrolünü kaybettiren maddeler akla gelmektedir. Bağımlılık yapan tüm maddeler için aslında uyuşturucu tanımını kullanmak yanlıştır. Bu tanımlama ile uyarıcı bazı maddeler bu kapsamın dışındaymış gibi bir izlenim doğmaktadır. Bu nedenle bu kavram içinde tüm bağımlılık yapıcı maddeleri değerlendirmek doğru olacaktır¹.

Bunun yanında; gerek uyuşturucu maddelerin sınıflandırılması, gerekse bu maddelerin suiistimali halinde uygulanacak yasalar ele alındığında görülecek ki, bir kısım meslek mensubunun uyuşturucu olarak sınıflandırdığı bir madde, diğerine göre uyuşturucu sayılmamış; yine bazı ülkelerin kanunlarına göre uyuşturucu madde olarak belirlenmiş ve kullanılması ve satılması suç sayılmış bir madde, bir başka devletin kanununa göre ilaç olarak kabul edilmiş ve kullanılması, ticareti serbest bırakılmıştır.

Polis, yargıç ve kanun adamları için sadece kanunlarda belirtilen maddeler uyuşturucu madde olarak kabul edilirken, sosyal hizmet uzmanları açısından alkol ve tütün de dâhil olmak üzere merkezi sinir sistemini etkileyen tüm maddeler uyuşturucu madde kabul edilmiştir.

Yine bu istikamette uyuşturucu maddeler, toplumlara ve inanç sistemlerine göre de farklı olarak yorumlanmıştır. Bir topluma veya inanç sistemine göre uyuşturucu kabul edilen ve kullanılması yasaklanan bir madde, başka bir topluma göre dini törenlerde kullanılması zorunlu sayılmış ve kutsal olarak kabul edilmiştir.

¹ Ögel, Kültegin, (1997), *Uyuşturucu Maddeler ve Bağımlılık*, İstanbul: İletişim Yayınları, s.7.

Uyuşturucu maddelerin hukuki olarak tanımlanması da çeşitli hukuk sistemlerinde farklılıklar gösterdiği gibi, bir devletin milli hukuk sistemi içinde de, değişik dönemlerde kapsam olarak farklılıklar göstermiştir. Yani bir dönem kullanılması veya satılması suç kabul edilmeyen bir madde, bir dönem sonra ticareti ve kullanılması sınırlandırılmış, hatta yasaklanmıştır. Mesela 2 Haziran 1941 tarih ve 4055 sayılı kanunla tadil görmeden önce, Türk Ceza Kanunu’nun 403. maddesinde uyuşturucu maddeler sayılarak, tahdidi açıkça gösterilmişti. Ancak bilinen tabii uyuşturucuların (afyon, morfin, eroin, esrar...) yanında, sentetik uyuşturucu veya psikotropik maddeler (trankilizanlar, LSD gibi halüsinojenler...) ‘in de ortaya çıkmış olması ve daha birçok maddenin asıl amacı dışında, alışkanlık yaratacak şekilde kullanılması karşısında sayma usulünden vazgeçilmiştir. Böylece uyuşturucu madde kavramının bilimsel gelişmelere, milletler arası antlaşmalara ve tatbikata daha uygun olarak esnek biçimde yorumlanması amaçlanmıştır.

Bütün bunların yanında “drog bağımlılığı (drug dependence), iptila (addiction), kötüye kullanım (abuse), fiziksel bağımlılık, psikolojik bağımlılık, alışkanlık (habbituation)” gibi terimler, değişik disiplin mensupları tarafından genellikle farklı manalarda kullanılmış ve bu durum karışıklığın iyice artmasına sebep olmuştur.

Uyuşturucu madde kavramı üzerinde meydana gelen kargaşa sadece Türkiye için söz konusu olmayıp, bütün dünya devletleri için de geçerlidir. Gerek bu karışıklığı gidermek ve uyuşturucu kavramını ortak bir paydada birleştirmek, gerekse uyuşturucu maddelerin kontrolünü sağlamak amacıyla, dünya devletleri çeşitli tarihlerde bazı antlaşmalar yapmışlardır. Uyuşturucu maddelerin kontrolü ve yasaklanması konusundaki ilk temel antlaşma 1909 tarihli “Shanghai Afyon Antlaşması”dır. Daha sonra ABD’ nin teklifi üzerine Shanghai Antlaşması’na katılan devletler 23 Ocak 1912 tarihli La Haye Afyon Mukavelesi’ni imzalamışlardır. Bu antlaşmada afyon, morfin, kokain ve eroinin tanımı yapılarak bileşimleri uyuşturucu olarak kabul edilmiştir. 1936 yılında “Cenevre Mukavelesi”, 1961 tarihinde kabul edilen “New York Uyuşturucu maddeler Tek Sözleşmesi”nde adı bile anılmayan çeşitli sinir sistemi uyarıcıları, halüsinojenler, müsekkinler ve uyku ilaçları ise 1971 tarihli “Birleşmiş Milletler Psikotropik Maddeler Sözleşmesi” metninde uyuşturucu madde olarak yer almıştır. Ancak uyuşturucu madde kavramını en ayrıntılı olarak

ifade eden sözleşme, 1988 tarihli “Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi” ‘dir.

Buna göre ham afyon, tıbbi afyon ve morfin özellikleri olan afyon alkaloidleri, tuzları, esterleri ve eterleri; koka yaprağı ve bunun alkaloidleri, tuzları, esterleri ve eterleri ile Türkiye’nin de katıldığı 1971 tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesinin I, II, III ve IV numaralı cetvellerde yer alan doğal veya yapay herhangi bir madde ve bu sözleşmeye paralel olarak hazırlanan 3 Haziran 1986 tarih ve 3298 sayılı yasaya göre, çizilmiş veya çizilmemiş haşhaş kapsülleriyle, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından kullanılması zararlı olduğu ve “toxicomani” (bağımlılık) yaptığı tespit edilen tabii ve sentetik maddeler uyuşturucu madde olarak kabul edilir.

Yaptığımız bu çalışmada, uyuşturucu madde kavramında karışıklığa meydan vermemek için, Türkiye’nin de kabul etmiş olduğu “ Birleşmiş Milletler Psikotropik Maddeler Sözleşmesi” nde belirtilen maddeleri uyuşturucu madde olarak ele alacağız.

1.1.2. Uyuşturucu Maddenin Tanımı

Türkiye’de uyuşturucu maddelerle ilgili yapılan araştırmalarda; “narkotik madde”, “psikoaktif madde”, “psikotrop madde”, “psikodisleptik madde”, “drog bağımlılığı” gibi pek çok kelime değişik araştırma grupları tarafından kullanılmaktadır. Her bir meslek grubu yaptığı çalışma ve konuşmalarda, kendi meslek grubuna özgü terminoloji ve sözcükler seçmektedirler.

Uyuşturucu madde; organizmaya karışması halinde, merkezi sinir sisteminde dikkatin dağılması, düşünsel etkinliğin azalması, bilinç bulanıklığı ve uyku ile kendini belli eden; işlevsel bir değişikliğe, duyarlılığın azalmasına, kasların gevşemesine yol açan ²; ağrı kesici, bağımlılık yapıcı kimi zaman da öfori yaratıcı etkileri olan³; az veya çok, sürekli kullanıldığında davranış ve şuur değişikliği yapan, meydana getirdikleri davranış değişiklikleri hemen hemen hiçbir toplumda kabul görmeyen maddelerdir ⁴.

² Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, (1986), Cilt: XX, İstanbul: Gelişim Yayınları, s.11996.

³ Ana-Britanica Ansiklopedisi, (1996), Cilt: XXI, İstanbul: Ana Yayıncılık, s.452.

⁴ Özden, Salih Yaşar, (1992), *Uyuşturucu Madde Bağımlılığı Teşhis-Tedavi Tedbir*, İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, s.3.

Kişi üzerinde birtakım zararlar yarattığı ve bu zararlar da sosyal bünyeyi olumsuz yönde etkilediği için, dünyanın hemen her yerinde uyuşturucu maddelerin yapımı, kullanımı, satışı, dolaşımı suç sayılmış ve yasaklanmıştır ⁵.

Bu bağlamda uyuşturucu maddeler, “kimyasal niteliği ile canlı organizmasının yapısını etkileyen, ferdin bünyesinde fiziki ve psikolojik bağımlılık meydana getiren, insanın ruhsal durumunu, çalışma ve zihni faaliyetlerini değiştiren, kötüye kullanılması fert ve toplumun büyük zarar görmesine yol açan her çeşit tabii ve kimyasal maddeler ⁶” olarak tanımlanabilir.

1.1.3. Uyuşturucu Maddelerin Tarihçesi

1.1.3.1.Genel Olarak

Günümüze kadar gelen kayıtlar M.Ö. 4000 yıllarında Aşağı Mezopotamya bölgesinde yaşayan Sümerler’ in haşhaş ve kenevir yetiştirdiklerini, bu bitkilerden elde ettikleri maddeleri de ilaç olarak kullandıklarını göstermektedir ⁷.

Mezopotamya’da haşhaştan elde edilen usareye, zevk ve saadet manasına gelen Gil adı verildiği ve ilaç olarak özellikle öksürük kesme, karın ağrılarını durdurmak veya çocukları sakinleştirmek için kullanıldığı, Sümerler’e ait tabletlerin çözümünden anlaşılmıştır. Yine bunun yanında pek çok mezar kabartmasında, haşhaş toplanmasına dair figürlere rastlanılmıştır ⁸.

Asur’ların kabartmalarında da haşhaşa rastlanmıştır. Asurlar M.Ö. 3000- 612 yılları arasında Yukarı Mezopotamya’da medeniyet kurmuşlar, daha sonra da Suriye ve Mısır’a da egemen olmuşlardı. Tanrı ve kral heykellerine haşhaş motifleri işlemişlerdi. M.Ö. 9. asırda Asur karalı Sardanapal zamanında haşhaşın, “irru” adı ile tanındığı ve M.Ö. 7. asırda ise tababette kullanılmaya başlandığı bilinmektedir. Yine Babil’ liler ve Mısırlıların da haşhaşı kullandıkları, tarımını yaptıkları ve afyonun tedavi maksatlı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Eski Yunan’da Homeros

⁵ Meydan-Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedisi, (1978), Cilt:XII, İstanbul: Meydan Yayınevi, s.458.

⁶ Vardarlı, Tayfun, (1998), *Kaçakçılık Mevzuatı*, Muğla: Emniyet Md, s.15.

⁷ EGM-KOMDB, (2000/2), *Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 99*, Ankara: EGM. Basımevi, s.9.

⁸ Özden, (1992), a.g.e., s.12.

'un İliyada 'sında haşhaş bitkisinden, Odiseus adlı eserinde de afyonun sinirleri yatıştırıp acıları dindiren özelliğinden bahsedilmiş, şarapla karıştırılarak içildiğini ve Mısırlı kadınlardan elde edildiği söylemiştir. Hipokrat, afyonu hastalıklarda ilaç olarak tavsiye etmiş besin değerine de önem vermiş olduğundan, o devir şairlerinin dilinde ve krallarının elinde değer kazanmıştır. Yine eski Yunan'da (M.Ö. 4.yy.) uyku ilahı Hypnos, üzerinde haşhaş bitkisi bulunan sanat eserleri ile temsil edilmiştir. Ayrıca afyonun haricen ve dahilen kullanılmasının sinir sistemi ve gözler üzerinde zararlı etkilerin olduğu tespitine de ilk olarak bu dönemde rastlamaktayız. Aynı bilgilere eski Romalıların literatüründe de rastlanılmakla beraber en önemli bilgileri Dios- Curdies (M.S. 1.yy.) vermiş, kapsüllerin lasteksinin (opus) ve tüm bitkinin ekstresinin (meconion) birbirinden farklı olduğunu, haşhaş sütünün uyku verdiğini, nohut kadar afyonun yutulduğu zaman ağrıları dindirdiğini, hazmı kolaylaştırdığının, suda eridiğini, fazla alındığında insanı sersemleterek öldürdüğünü belirtmiştir. Eski Yunan'da ise Meconion adıyla afyon çayı yapılmakta ve halk arasında yaygın olarak kullanılmaktaydı⁹.

Haşhaş M.S. 7 asırda Çin'e ve Uzakdoğu'ya gitmişse de, kültürü ancak 17. asırda yapılmıştır. 18. asra kadar afyonu ağrı dindirici ve uyku verici olarak kullanan Çinliler, İngiltere'nin Hindistan'da şirket kurup Çin'e bol miktarda afyon ihraç etmeye başlamasıyla, yaygın şekilde afyon kullanma alışkanlığını kazanmışlardır. Kullananların sayısı nüfusun %25- 27' sine ulaşmış ve bunun sonucu binlerce kişi ölmüştür. Bunun üzerine Çin hükümeti afyon ithalini yasaklamıştır. Ancak bu derece yüksek kazançlı bir işe son vermek istemeyen İngiltere, tüccarlarının hakkını korumak gerekçesiyle Çin sahillerini bombalamıştır. Tarihte bu savaşa "Afyon Savaşı" denilir. Savaş sonunda Çinliler harp masraflarını ödedikleri gibi, Honkong 'u kaybetmişler ve afyon ithalini yasaklayan kanunları da kaldırmak zorunda kalmışlardır. Bunu takiben Çin'e yapılan afyon ithalatı daha çok artmış, afyon alışkanlığı bütün Çin'e, hatta Kore, Vietnam, Laos, Kamboçya, Tayland, Endonezya, Burma, ve Filipinlere kadar yayılmıştır¹⁰.

Sağlık ve neşe verici olarak bilinen ve kullanılan afyonun suiistimali ilk olarak 1091- 1276 yılları arasında merkezi Alamut Kalesi olan Haşhaşin Devleti'nde

⁹ Özden, (1992), a.g.e., ss.13-14.

¹⁰ Ankara Narkotik Şube Müdürlüğü, (1994), *Uyuşturucu Madde Olayları Genel Değerlendirmesi*, Ankara: EGM Basımevi, s.5.

görülmüştür. İsmaili mezhebinden olan Hassan Sabbah ‘ın kurduğu bu devlette, “Fida” adı verilen fedailere devamlı olarak uyuşturucu verilerek, bazı devlet büyüklerine karşı suikast yapmaları sağlanıyordu ¹¹.

Zaman içinde, afyonun tıp alanında kullanılabilirliğini arttırma yönünde yapılan araştırmalar neticesinde,1806 yılında Friedric Wilhelm Adam SERTÜNER isimli bir eczacı asistanı morfini buldu. Buluşuna da Yunan rüya tanrısı Morpheue ’tan atfen morphium adını verdi¹².

1898 tarihinde de morfinin yaptığı bağımlılığı tedavi amacıyla Alman Bayer fabrikaları kimyacısı Heinrich DRESER’in de eroini bulmasıyla, uyuşturucu madde kullanımı yeni bir boyut kazanmıştır ¹³.

Morfinin bulunmasından sonra bu madde tıp alanında geniş bir kullanım alanı bulmuş, özellikle 1861- 1865 Amerikan İç Savaşı’nda, 1860 Prusya-Avusturya Savaşı’nda, 1870- 1871 Fransa-Almanya Savaşı’nda yaralı askerlerin ağrılarını dindirmede morfin kullanılmıştır. Askerlerin tedavilerinin sonunda yoksunluk krizine girmeleri üzerine bu durum “asker hastalığı” olarak isimlendirilmiştir. Askerlerin terhisleri sonunda sivil hayatta morfinden övgü ile bahsetmeleri sonucu, Avrupa’nın büyük şehirlerinin zengin tabaka mensupları arasında yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır ¹⁴.

1.2.UYUŞTURUCU MADDELERİN SINIFLANDIRILMASI

Uyuşturucu maddeler elde edildikleri kaynaklara, insan üzerinde oluşturdukları etkilere veya vücuda alınış şekline göre pek çok şekilde sınıflandırılabilir.

I. Depresanlar (Merkezi sinir Sistemini Yavaşlatanlar)

a. Tabii uyuşturucular:

Morfin, eroin, kodein...vs.

b. Sentetik uyuşturucular:

Barbituratlar, taranklizanlar, sedatifler ...vs.

¹¹ Ankara Narkotik Şube Müdürlüğü, (1994), a.g.e., s.2.

¹² Booth, Martin, (1997), *Haşhaştan Eroine Uyuşturucunun 6000 Yıllık Öyküsü*, İstanbul: Sabah Kitapçılık, s.60.

¹³ EGM-KOMDB, (2000/2), a.g.e., s. 9.

¹⁴ Ankara Narkotik Şube Müdürlüğü, (1995), *Uyuşturucu Madde Olayları Genel Değerlendirmesi*, Ankara: EGM Basımevi, s.2.

II. Stümülanlar (Merkezi sinir sistemini uyaranlar)

a. Tabii uyuşturucular:

Koka yaprağı, kokain, crack,....vs.

b. Sentetik Uyuşturucular:

Amfetaminler, MDMA,...vs.

III. Halüsinojenler (Duyuların bozulmasına sebep olanlar)

a. Tabii Uyuşturucular:

Esrar, marihuana, meskalin,...vs.

b. Sentetik Uyuşturucular:

LSD, inhalants,...vs.

I-DEPRESANLAR (MERKEZİ SİNİR SİSTEMİNİ YAVAŞLATANLAR)	
A.Tabii Uyuşturucular	B.Sentetik Uyuşturucular
1.Afyon 2.Morfin 3.Eroin 4.Kodein	1.Barbituratlar 2.Trankilizanlar 3.Sedatifler
II-STİMÜLANLAR (MERKEZİ SİNİR SİSTEMİNİ UYARANLAR)	
A.Tabii Uyuşturucular	B.Sentetik Uyuşturucular
1.Koka Yaprığı 2.Kokain 3.Crack	1.Amfetaminler 2.MDMA (Ecstasy)

III- HALUSİNOJENLER (DUYULARIN BOZULMASINA SEBEP OLANLAR)	
A.Tabii Uyuşturucular	B.Sentetik Uyuşturucular
1.Esrar	1.LSD
2.Marihuana	2.İnhalants (Uçucular)
3.Meskalin	

Tablo–1’ Uyuşturucu Maddelerin Sınıflandırılması

1.2.1. Depresanlar (Merkezi Sinir Sistemini Yavaşlatanlar)

Bu grupta yer alan maddeler, merkezi sinir sistemine depresan olarak etki yaparlar. Heyecansal gerginlik, korku, kaygı gibi durumları azaltır. Düşük dozlarda, kişiye sıkıntıları için yatıştırıcı etki yaparlar. Bununla birlikte zihinsel işlevlerde yavaşlama görülebilir. Aşırı doz alımında muhakeme bozukluğu, koordinasyon bozukluğu, dikkat ya da bellek bozukluğu sonuçları ortaya çıkar¹⁵.

Bu maddeleri tabii ve sentetik eczalar olarak iki ana başlıkta inceleyeceğiz:

1.2.1.1.Tabii Uyuşturucular

1.2.1.1.1.Afyon

Opioidler sınıfındandır. Opium kelimesinin dilimizdeki karşılığı “afyon” veya “haşhaş”tır. Sıcak iklimlerde yetişen “Papaven Somniferum” bitkisinin çiçekleri açınca içinde haşhaş tohumlarının da bulunduğu kapsüller oluşur ¹⁶. Günümüzde, haşhaş ekimi önemli ölçüde Güneydoğu ve güneybatı Asya ülkelerinde yapılmaktadır. “Altın Üçgen” (Burma, Laos, Tayland) ve “Altın Hilal” (Afganistan, Pakistan, İran) olarak adlandırılan yerler illegal üretimin kaynaklarıdır. Son dönemde

¹⁵ Kasatura, İlkay, (1988), *Gençlik ve Bağımlılık*, İstanbul: Evrim Yayınları, s.103.

¹⁶ a.g.e., s.107.

yasadışı üretimin önemli ölçüde azaldığı “Bekaa Vadisin ’de, bir dönemin en önemli yasadışı haşhaş ekim merkezlerinden biri idi¹⁷.

Afyon, haşhaş kapsülünden elde edilir. Henüz olgunlaşmamış haşhaş kapsüllerinin bıçakla çizilmesi neticesinde süte benzer beyaz yapışkan bir öz çıkar. Bu sıvının rengi kısa zamanda koyulaşarak kahverengi bir hal alır. Bu maddeye afyon sakızı adı verilir.

Afyonun içerisinde 25 ‘ten çok alkaloid bulunur. Morfin, afyon içinde en fazla bulunan alkaloiddir. Morfin dışında analjezik alkaloid olarak kodein (codeine) e tebain (tebaine) vardır¹⁸. Afyon içinde bulunan, farmasötik ve terapötik yönden önemli olan alkaloidler kimyasal bakımdan iki ana gruba ayrılır ¹⁹:

a.Fenantren türevi alkaloidler

aa.Morfin %8-15

bb.Kodein %0,5

cc.Tebain %0,2

b.Benzilzokinolin türevi alkaloidler

aa.Papaverin %1

bb.Noskapin %6

cc.Narsein (ilaç olarak kullanılmaz)

Afyon yutarak, çiğnenerek alınabileceği gibi sigara ile de içilebilir. Hangi şekilde kullanılırsa kullanılsın aynı tesiri gösterir. Başlangıçta var olan ağrıları azaltır, üzüntüler kaybolur, sıkıntılar geçer ve geçici bir keyif hali başlar. Afyonkeşler bu keyif haline “balayı” derler. Fakat bu keyif hali çok kısa sürer. Ardından mide bulantısı, baş dönmesi, renk solması, kalp ve solunum yavaşlaması hali ile birlikte zehirlenme hali baş gösterir. Afyon çok miktarda ve birden alınmışsa, içen kimseyi komaya sokar ve ölüm tehlikesi belirir ²⁰.

¹⁷ Ankara Narkotik Şube Müdürlüğü, (1995), a.g.e., s.6.

¹⁸ Aleksanyan , Vahe, (1988), *Teşhisten Tedaviye*, 8.baskı, İstanbul: Formül Matbaası, s.1348

¹⁹ Özden, (1992), a.g.e., s.20.

²⁰ Vardarlı, (1998), a.g.e., s.17.

Afyon, bir kullanımda alışkanlık yapmaz. Ancak birden çok kullanılması halinde kişi afyonsuz yapamaz. Afyon alma zamanı gelince kriz geçirir, elleri ayakları terler, sıkça esner, halsizlik baş gösterir. Alınan miktar her defasında arttırılır.

1.2.1.1.2.Morfin

Morfin, 1805 yılında Hannover’li bir eczacı olan Frederic Serturner tarafından afyondan ayrıştırılmıştır. Bu alkaloite uyuşturucu tesirinden dolayı mitolojideki uyku tanrıçası “Morpheus” un ismine atfen morfin adı verilmiştir. Morfinin strüktürü 1924 yılında Gulland ve Robinson tarafından açıklanmıştır. 1952 senesine kadar sentezi yapılmayan morfin aynı yıl Gates ve Tscendi tarafından sentezi yapılarak Robinson’un teklif ettiği strüktür doğrulanmıştır²¹.

Parlak, kristalize toz halinde veya tebeşir tozu, kireç görünümünde, beyazdan koyu kahverengiye kadar değişen renklerde, kokusuz ve acı, kapsül, blok, tablet veya sıvı şeklinde bulunabilir. Hayalperest, cevher, sert cevher, Amerikan kelebeği, Matmazel Emma, maymun... gibi argo isimleri vardır.

Uyuşturucu ve uyku verici tesiri, beyin korteksi üzerindeki asap merkezi üzerindedir. Bu özelliğinden dolayı ciddi ameliyatlarda narkoz olarak kullanılır.

Ampuller içerisinde bulunan morfin, ilaç olarak eczanelerde satılır. Ağızdan veya cilt altı yollar ile kullanılır. Cilt altına verilen tek doz morfinin narkotik etkisi 4-6 saat kadardır. 200 mg. kadarı öldürücü doz olarak kabul edilir.

Morfinin etkisi başıca iki ana grupta toplanabilir²²:

a.Merkezi sinir sistemine etkisi.

b.Periferik etkisi

a.Merkezi sinir sistemine etkisi:

Morfin, iradi hareketleri azaltır, uyuşukluk ve uyku yapar. Alan kişinin, uyanık olduğu sürece hareket ve davranışları normal değildir. Dikkatini toparlayamaz, adeta sersemlemiş gibi görünür. En son öğrenilmiş kompleks bilgileri hatırlayamaz.

²¹ Özden, (1992), a.g.e., s.21.

²² a.g.e., ss.23- 28.

b.Periferik etkileri²³:

aa.Kardiyo-Vasküler sisteme etkisi: Kalbin kontraktibilitesine ve arteryel kan basıncına önemli şekilde etki yapar. Bu özelliğinden dolayı enfaktüs ağrılarında da kullanılmaktadır.

bb. Sindirim sistemine etkisi: Morfin midenin ve bütün gastro-instestinal sistemin salgılarını azaltır. Safra kanalını düz adalesini daraltması sonucu safra kesesi ve yollarındaki basıncı artırır. Bu etkilerinden dolayı afyon, asırlar boyunca diyare tedavisinde kullanılmıştır.

cc. Bronş düz adalesi üzerine etkisi: Bronş düz adalesi morfin ile kasılır. Astımlı hastalarda morfin enjeksiyonunu takiben ölüm meydana gelebilir.

dd. Ürogenital sisteme etkisi: İdrar yollarının düz adalesi morfinden etkilenir. Üreter ve mesanede spazmlar meydana gelir. Mesane sfinkterinin kasılması sebebiyle idrar retansiyonuna sebep olur.

ee. Endokrin sistem ve metabolizmaya etkisi: Morfin ve narkotikler, antidiüretik hormon salgılanmasına sebep olduklarından, kadınlarda doğumu uzatmakta, erkeklerde seksüel aktiviteyi azaltmakta, ereksiyon olsa da ejakülasyonu yok etmektedirler.

Morfin ve türevleri zamanla tolerans oluşturdıklarından, bağımlı kişiler giderek artan dozlarda bu maddeleri kullanma gereksinimi duyarlar. Kronik morfin bağımlısı bir kimsenin, normal analjezik dozun 100 katına (3- 4 gr.) kadar morfin alabildiği görülmüştür. Yosunluk belirtileri ilk 2- 3 gün çok şiddetli geçer. Daha sonra hafif belirtilerle (3- 6 ay) devam eder²⁴.

Morfinmanları, morfin bağımlılığından vazgeçirmek için halen Amerika'da geniş çapta methadon kullanılmaktadır. Methadon da alışkanlık yapar, fakat morfininki kadar ağır değildir²⁵.

²³Dökmeci, İsmet, (1994), *Toksikoloji*, 2.baskı, İstanbul: Nobel Tıp Kitapevi, s.295.

²⁴ a.g.e., s.296.

²⁵ Aleksanyan, (1988), a.g.e., s.1348.

1.2.1.1.3.Eroin

Kimyasal adı “diacetylmorphine” ’dir. Afyondan elde edilir. İlk defa 1898’de Alman Bayer Firması’nca piyasaya sürülmüştür. O tarihte bu madde büyük bir buluş olarak bakılmıştır. Morfinden 2,5 defa daha güçlü analjezik, 10 kat daha fazla ağrı dindirici etkiye sahiptir. Baz morfinin asetik asit anhidrit ile birlikte ısıtılması ve diğer kimyasal işlemlerden sonra oluşur ²⁶.

Bileşiminde asetik asit anhidrit olduğu için, eroin normalde sirke gibi kokar. Bu madde sanayi alanında suni ipek, aspirin, parfüm, boya ve verniklerin yapımında kullanılır.

Bir iki kullanımdan sonra süratle bağımlılık gelişir. Doz artırımı, çok hızla öldürücü düzeylere kadar varabilir. Fizyolojik tesirleri morfinle aynı olmakla beraber, daha şiddetlidir. Hareket ve konuşmalarda yavaşlama, yüzde kırmızılık, göz bebeklerinin küçülmesi eroin alımından sonra ortaya çıkan ilk belirtilerdir. Eroinin etkisi sekiz saat içinde sonlanır ve şiddetli yorgunluk belirtileri ortaya çıktığı için tekrar alma ihtiyacı duyulur. Şiddetli kas ağrıları ve krampları görülür. Yüksek dozda alındığında ölümle sonuçlanabilir ²⁷

Eroin beyaz, gri, koyu gri, fildişi, kahverengi renklerde, toz şeker gibi küçük kristaller halinde veya un gibi toz halinde bulunabilir. Saf halde iken beyaz olan eroindeki bu renk farklılıkları, içerisinde bulunan katkı maddelerinin yoğunluğuna göre değişir. Normal olarak bir doz eroinde (100 mlg.), çeşitli miktarlarda şeker, nişasta, süt tozu, kinin, ..vb. katkı maddeleri bulunur. Cevher, süprüntü, beygir, beyaz cevher, şey, kar, sır, oğlan gibi argo isimleri vardır²⁸.

Eroinin balayı dönemi çok kısa sürer; birkaç gün ile, birkaç hafta kadardır. Bu sırada şiddetli bağımlılık oluşur. Tolerans gelişir. Kişi artık eroini zevk almak için değil, 3- 4 saatlik aralarla krize girmemek için alır. Tolerans gelişmesi sonucu, bağımlının kullandığı miktar da gittikçe artar. Eroin, libidoyu ve seksüel performansı deprese eder. Cinsel istek sıfırdır, ereksiyon ve ejakülasyon olmaz. Zamanla karakter yıkılması olur. Doğru ile yanlış, faydalı ile faydasız ayırt edemezler. Artan masraflarını karşılamak için kendilerine yeni pazarlar ararlar ve bu amaçla

²⁶ Özden, (1992), a.g.e., s.29.

²⁷ Kasatura, (1988), a.g.e., s.107.

²⁸ Vardarlı, (1998), a.g.e., s.18.

arkadaşlarını da eroine alıştırırlar. Bu şekilde bağımlılık geometrik bir dizi halinde artar²⁹.

ABD ‘de Sağlık Müfettişliği ‘nin 1974 ‘de yayınladığı bir rapora göre, Amerika’da her 6 saate bir kişi eroin yüzünden ölmektedir. Kurbanların yaş ortalaması 25 ‘tir. Bunların % 20 ‘si kadındır. Rapor, ölüme yalnız yüksek dozda eroin alımının değil, eroinin etkisi altında meydana gelen enfeksiyonların, kötü beslenmenin, cinayetlerin, intiharların ve kazaların da yol açtığını belirtmektedir³⁰.

Eroin, tıpta kanserli hastaların son günlerinde kullanılabilir. Morfine göre yağda daha çabuk eridiğinden beyne daha hızlı ulaşır ve etkisi hemen başlar. Ağız yolu ile etkili oluşu, morfine üstünlüğüdür. Eroinmanları kurtarmak için morfinmanide olduğu gibi methadon kullanılır³¹.

1.2.1.1.4.Kodein

Tıp alanında kullanılan kodein, genellikle morfinden kimyasal süreçlerle elde edilmektedir. Kodein kelimesi Yunanca “haşhaş başı” demektir. Bağımlılık için uzun bir süre çok miktarda alınması gerektiğinden iptilası ender görülür. Beyaz renkli kokusuz ve acımsı tattadır.

Kodein, ham afyonda % 0,7 – 2,5 arasında bulunur. Morfin’in 1/6 ile 1/10‘u kadar etkilidir. Eroini bulamayanlar veya bırakmak isteyenler genellikle bu uyuşturucuyu idareten kullanırlar. Ağız veya enjeksiyon yolu ile alınır. Toz veya tablet halinde bulunur. Uyuşukluk, reflekslerde azalma, iştah kaybı, kabızlık gibi belirtileri vardır. Argoda “Okul Çocuğu” olarak bilinir. Kodein, ağrı kesici özelliğinden dolayı, en çok tatbik edilen ilaçlardan biridir. Bir ağrı kesici olarak da tesiri morfine nazaran 1/10 civarındadır. Bunlarla birlikte kodein, kendinden daha güçlü uyuşturuculara alışmada bir basamak teşkil etmektedir³².

²⁹ Özden, (1992), a.g.e., ss.31- 32.

³⁰ Yeni Hayat Ansiklopedisi, (1981), Cilt:VI, İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları, s.3208.

³¹ Aleksanyan, (1988), a.g.e., s.1350.

³² Vardarlı, (1998), a.g.e., s.19-20.

1.2.1.2.Sentetik Uyuşturucular

Genel olarak sentetik eczalar: Morfin yerine geçen sentetik maddelerdir. Üretimi kimyasal yollardan yapıldığından dünyadaki üretim alanları da geniş bir yaygınlık göstermektedir. Pek çok değişik psikolojik etkiye sahip, farklı kimyasal ve fiziksel özelliklerdeki sentetik uyuşturucular için değişik sınıflandırmalar yapılmaktadır. Barbituratlar, tranklizanlar, amfetaminler, stimulantlar, halüsinojenler gibi etkilerine göre sınıflandırma en yaygın sınıflandırma şeklidir.

Başta Güney Afrika olmak üzere, tüm Afrika ülkelerinde büyük yaygınlıkta kullanılan ve kullanımı günden güne artan sentetik uyuşturucu “Metaqualon”dur. Tüketilen bu uyuşturucunun büyük kısmı Hindistan orijinelidir. Ancak Güney Afrika, Zambiya ve Kenya’da da bu maddelerin üretildiği bilinmektedir. Sekobarbital’in Afrika’da kullanılan en popüler barbiturat olduğu, bunu Benzodiazepin tranklizan olan Diazepam ve Rohypnol markası ile tanınan Flunitrazepam ‘ın takip ettiği bildirilmektedir. ABD. ‘de MDMA (Ecstasy) ve LSD; Güney Amerika ülkelerinde Amfetamin; doğu ve güneydoğu Asya bölgelerinde Metamfetamin gibi sentetik eczaların yasadışı üretiminin yapıldığı ve kullanıldığı bilinmektedir³³.

Depresan olarak sentetik eczalar (Merkezi sinir sistemini yavaşlatanlar), genellikle uyku ilacı olarak üretilirler. Günümüzde en az narkotikler kadar tehlikeli olan bu maddelerin suiistimali gün geçtikçe tehlikeli boyutlara ulaşmaktadır.

Sentetik eczalar arasında depresan olarak bilinenler; barbituratlar, tranklizanlar ve sedatifler olarak tasnif edilmektedir:

1.2.1.2.1.Barbitüratlar

Malonik asidin üre ile birleşmesi sonucu barbütrik asit oluşur. Bunun çeşitli tuzlarına barbituratlar (veya barbitürükler) denir³⁴.

Barbütrik asit, Adolph von Baeyer tarafından 1864 ‘de sentez edilmiştir. Kendisinin aktif olmamasına rağmen, bu bileşiğin basit bir manüplasyonu ile çok sayıda merkezi sinir sistemi depresanı madde meydana getirilmiştir. Temel

³³ Ankara Narkotik Şube Müdürlüğü, (1995), a.g.e., ss.10-12.

³⁴ Aleksanyan, (1988), a.g.e., s.1352.

barbütürük çekirdeğine yağda çok eriyen halkaların ilavesi ile depresan ilaçların etki süresinde kısaltmalar meydana gelir. Bununla birlikte etkinin şiddeti çoğalır³⁵.

Merkezi sinir sistemini etkileyerek yatıştırıcı etki gösteren barbitüratlar, değişik renk, hacim ve şekillerde, kapsül veya tablet olarak üretilirler. Tıpta kullanılan 30 kadar cinsi bulunur. Bunlar doktor tarafından kişiyi sakinleştirmek veya uykuya daldırmak üzere verilen ilaçlardır. Alkolle alındığında ölüme sebebiyet verebilirler. Suiistimalleri en çok yapılanları, sarı kapsüller halinde imal edilen “Pentobartibal Sodyum” ile mavi kapsüller halinde imal edilen “Amobartibal Sodyum” ve “Secobartibal Sodyum”dur.

Genellikle ağız yoluyla alınırlar. Tok karına alınmaları absorbsiyon hızlarını azaltır. Alındıktan sonra süratle absorbe edilirler ve vücuda yaygın bir şekilde dağılırlar. Emzikli kadınlarda süte kolay geçer. Küçük dozlarda alınması halinde alkolün yaptığı etkiye benzer sedasyon yapar. Etrafa karşı hafif bir aldırılmazlık gelişir. Zihinsel fonksiyonlar yavaşlar. Gerginlik azalır. Uzun zaman kullanıldıklarında, maddeye karşı tolerans gelişir. Barbütrat olarak uyuyan kimse sabah uyandığında normal uykudan uyandığındaki gibi zinde uyanmaz. Uyandıktan sonra 1- 2 saat kadar süren bir uyuşukluk hali devam eder. Maddenin bırakılmasından sonra uykusuzluk, anksiete, iştahsızlık, bulantı, titreme, adele seğirmeleri gibi belirtiler ortaya çıkar. Etkilerinin sürelerine göre başlıca barbitüratlar şunlardır³⁶:

- Uzun süreli etkili olanlar :Fenobarbital (Luminal) , Barbital (Veronal)
- Orta süreli etkili olanlar :Pentobarbital (Nembutal), Allobarbital (Dial), Amobarbital (Amytal), Butalbital (Sandoptal), Siklobarbital (Phanodrom), Butabarbital (Butisol), Butalilonal, Propalional , Vinbarbital
- Kısa süreli etkili olanlar :Sekobarbital (Seconal), Heksobarbital, Tetrabarbital

³⁵ Özden, (1992), a.g.e., ss.83-84.

³⁶ a.g.e., ss.85-94.

Barbitüratların en önemli etkileri santral sinir sistemi üzerine olmaktadır. Beyin dokusunun oksijen tüketimini azalttığından, tıpta doğum, travma gibi durumlarda santral sinir sistemini koruyucu olarak kullanılırlar³⁷.

Bu maddenin yüksek dozlarda kullanılması, uyuşukluk, sinirli davranışlar, kahkaha, sendeleme, intizam bozukluğu, artan terleme, gözbebeklerinde küçülme gibi belirtilerle fark edilebilir.

1.2.1.2.2. Trankilizanlar

Kullanıcıyı uykulu hale getirmeden, akli ve fiziki uyanıklığı azaltmadan sadece insanları sakinleştirmek ve endişelerini gidermek üzere verilen yatıştırıcı ilaçlardır (tranquilizer). Bunların en fazla suiistimal edilenleri Meproban, Oxazepam (Serepax, Adumban), Glutethimide (Doridene), Methyprylon (Noludar), Chlordiazepoxide (Librium) ve Diazepam (Diazem, Valium) 'dır.

Maddenin yüksek dozlarda kullanılması halinde uyuklama, ataksi, ağız kuruluğu, kas hipnotisi ve ağır vakalarda solunum depresyonu ve koma görülür³⁸.

1.2.2. Stümülanlar (Merkezi Sinir Sistemini Uyaranlar)

Uzun süre dikkatini odaklaştırabilmek ve uyanık kalabilmek, uzun saatler çalışabilmek için veya değişik amaçlarla başvuru alan ilaçlardır. Tıpta yatıştırıcı ilaçlar gibi uyuşturucu ilaçların da doktor kontrolü altında, belirli hastalıklarda kullanılması yararlı olabilir. Ancak bilinçsiz bir şekilde, beyni uyardığı ve kişileri daha uyanık ve dikkatli hale getirdiği gerekçesi ile alınan uyarıcıların bağımlılık meydana getirdiğinin saptanması üzerine 1971 'den sonra, denetim altına alınması gereken ilaçlardan olduğu kabul edilmiştir³⁹.

Bu maddeler, tabii eczalar (Koka bitkisi, kokain, kokain, carck) ve sentetik eczalar (amfetaminler) olarak iki ana başlık altında sınıflandırılabilir.

³⁷ Kurtoğlu, Selim, (1992), *Zehirlenmeler, Teşhis ve Tedavi*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları, s.237.

³⁸ Aleksanyan, (1988), a.g.e., s.1258.

³⁹ Kasatura, (1988), a.g.e., s.103.

1.2.2.1. Tabii Uyuşturucular

1.2.2.1.1. Koka Bitkisi (Erythroxylum Coca)

Erythroxylum Coca koka bitkisinin vatanı Güney Amerika And'ları olan 1- 2 m. boyunda bir ağaçtır. 30 yıl ömrü olan bu bitkinin 450 m. 'nin üzerindeki yerlerde kültürü de yapılmaktadır. Yılda 3- 4 kez yaprakları toplanır, güneşte veya suni ısıyla kurutulup çuvalara konur. Yaprığın alt yüzünde, yaprak için karakteristik olan, orta damarına paralel iki çizgi bulunur⁴⁰. Yaprakları düzgün ve ovaldir. Sıcak ve nemli bir iklime ihtiyaç gösterir. Güney Amerika'da yaşayan Kızılderililer tarafından uyarıcı olarak veya açlık duygusunu azaltmak için yanaklarda tütün lokması şeklinde çiğnendiği bilinmektedir.

Yapılan araştırmalar, koka yapraklarını çiğneme alışkanlığının 2000 yıl öncesine kadar dayandığını göstermektedir. Arkeologlar, Kızılderili mumyaların koka yaprağı ile gömüldüğünü ve koka çiğneyenlerin avurtlarındaki karakteristik şişliği tasvir eden çanak, çömlek kalıntılarını kazılarda buldular. Daha sonraki tarihlerde ise kokanın kutsal orijini olduğuna inanıldı. 15. asrın sonunda koka tarımı ABD'nin tekeli altına alındı ve koka sınırlandırıldı. Rastgele kullanımı kutsallığa karşı saygısızlık olarak değerlendirildi. Bununla birlikte koka kullanımı savaşı askerlere, devlet inşaatlarında çalışan işçilere ve soylu kişilere kadar uzandı. Koka yaprağı Avrupa'ya ilk olarak İspanyollar tarafından götürülmesine rağmen 300 yıldan fazla bir süre bu bitkiye karşı aşırı bir ilgi meydana gelmedi. Bu ilgi eksikliği, uzun deniz yolculuğu sırasında koka yapraklarının bozulması ve bunun sonucu düşük miktarda aktif madde içermesi ile açıklanabilir. 1536 yılında İspanya'nın fethinden sonra koka bitkisi putperestlik sembolü olduğu gerekçesiyle yasaklandı. Sonraki asırlarda Sigmund Freud dahil, pek çok araştırmacı kokayı övdü. Hatta Freud kokayı ve etkisini ünlü makalesi "Über Coca" da anlatmış ve bu maddeyi morfin bağımlısı olan arkadaşı Von Fleisch 'ın tedavisi amacıyla kullanmıştır. Böylece Avrupa'da morfin bağımlılığından ilk iyileşen kişi Von Fleisch olmuş, ne var ki, bu kez de kokain bağımlısı haline gelmiştir. Bu sebeple Freud, sorumsuzluk ve pervasızlıkla suçlanmıştır⁴¹.

⁴⁰ Sütülpınar, Nurhayat, (1997), *Bitkisel Uyuşturucular ve Uyarıcılar, Türkiye'de Uyuşturucu Madde Sorunları*, İstanbul:Rem Matbaacılık, s.80.

⁴¹ Özden, (1992), a.g.e., ss.50-51.

Koka yaprakları B1 vitamini, ribofilavin ve C vitamini ile protein gibi besleyici maddeler içerir. 55- 60 gr. kadar koka yaprağı, erişkin bir kimsenin günlük maksimum vitamin ihtiyacını karşılar. Geleneksel olarak koka yaprağının kullanıldığı ve kronik olarak yetersiz besin alındığı çağ göz önüne alınırsa, bu durum oldukça önemli bir husustur⁴².

1.2.2.1.2. Kokain

Kokain, Güney Amerika Kıtası'nın And Dağlarındaki ılık iklim koşullarında yetişen ve Erythroxylon Coca (Koka bitkisi) olarak adlandırılan bitkinin yapraklarından elde edilen bir alkaloittir. Bolivya ve Peru'da değişik oranlarda kokain içeren fiziki görünimleri birbirinden farklı iki tür koka yaprağı bulunur. Ekiminden ancak 4 yıl sonra bitkinin hasadı yapılabilir.

İki bin yıldan fazla bir süredir, bölgede geleneksel olarak yetiştirilen koka bitkisinin yaprakları il defa 1850 yılında kimyager Geadecke tarafından kristal hale getirilerek “erythroxlin” adı verilmiştir. Yedi yıl kadar sonra sentetik organik kimyanın babası, Frederich Wohler'in asistanı Albert Nieman, kokaini saflaştırmıştır⁴³.

1891'lerde Avrupa, 200'ün üzerinde kokain bağımlısı ve 13 ölü ile tedavi edici madde olarak kokain ile hayal kırıklığına uğradı. ABD 'de kokaine ilgi daha fazla sürdü. Depresyon ve morfin bağımlılığını tedavi için çeşitli kokain preparatları 19. asrın son yirmi yılında hasta tedavisi için doktor reçetelerinde yer aldı. İki papa, çok sayıda kral ve doktor ile edebiyatçılar tarafından onaylanan kokain kullanılmasına devam edildi⁴⁴. 1804- 1905 yılları arasında lokal anestezi olarak kullanıldı. Tıbbi kullanımına paralel olarak suiistimali de başladı. 20. yüzyılın başlarında, alkol de içeren “Mariani'nin Koka Şarabı” , “Fransız Koka Şarabı” sanatçılar arsında oldukça popülerdi. “Coca- Cola” da önceleri koka ekstresi içermektedir. Ancak 1906 yılında gıda ve ilaçlarla ilgili olarak ABD 'de yürürlüğe giren bir kanun uyarınca terkibinden çıkarılmıştır⁴⁵.

⁴² a.g.e., s.50.

⁴³ Ankara Narkotik Şube Müdürlüğü, (1995), a.g.e., s.9.

⁴⁴ Özden, (1992), a.g.e., s.52.

⁴⁵ Sütülpınar, (1997), a.g.e., s.87.

Merkezi sinir sistemine uyarıcı etki yapan kokain, amfetaminler gibi tıbbi amaçlı olarak değil, uyuşturucu bağımlıları tarafından kullanılan bir maddedir. Kokain burun yoluyla alındıktan veya bir bileşen ile damara zerk edildikten sonra merkezi sinir sistemini uyarır. Kalp vuruşları artar, kan basıncı ve solunum hızlanır. Cinsel duygular artar, aşırı bir neşe ve taşkınlık hali meydana gelir. Alınan miktar çoğaldığında idrak yanılgıları ve dokunma halüsinasyonları ortaya çıkar. Deri altında böcekler ve kurtlar yürüdüğünü hissederler. Şiddetli bağımlılık etkisi olan kokainin 30- 60 dakika içinde etkisi kaybolduğundan, tekrar kullanma isteği doğar.

Bu madde beyin damarlarında tıkanma, beyin kanaması, epilemi, mykrod enfarktüsüne neden olabilir, solunum durabilir, ölüm meydana gelebilir. Yoğun bir şekilde kullanımdan sonra, hezeyan psikoz tabloları ortaya çıkabilir. Ağır durumlarda, yönelim bozukluğuyla organik psikoz olabilir⁴⁶.

Kokain kullananlarda maddeye karşı tolerans hızla gelişir. Aynı hazzı elde etmek için kullanılan miktar gittikçe artırılır. Titreme, aşırı terleme, soluk yüz, koku ve tat duyusunun kaybolması gibi belirtilerle kendini gösterir. Aşırı dozda kendi haline bırakılan vakalar, komaya girip ölürler⁴⁷.

1.2.2.1.3. Crack

Kokainin daha ucuz fakat daha tehlikeli bir türevidir. Kokain, hidroklorit ve yemek sodasının su ile karışımından elde edilen, beyaz veya krem rengine, kokainden daha etkili bir uyuşturucudur. Müptelaların belirttiğine göre, crack müptelalığı, eroin ve kokain müptelalığından en az üç kez daha ağırdır. Burun yolu ile alındığında, on saniyeden daha az bir sürede beyine ulaşır. Bu madde etkisi açısından kokainden en az 10 kat daha hızlı ve ölümcüldür. Sürekli kullanıldığında uykusuzluk, sinir bozukluğu, çok ciddi paranoya, cinayet veya intihara kadar götüren stres yapar. Kullanıcı çok hareketli, aktif, sinirli ve kızgın olur. Boğuk seslilik, bronşit ve diğer solunum problemlerine yol açar. İştahsızlık sonucu kilo kaybına neden olur. Beynin biyokimyasal yapısını bozar.

⁴⁶ Kasatura, (1988), a.g.e., s.104.

⁴⁷ Aleksanyan, (1988), a.g.e., s.1253.

1.2.2.2. Sentetik Uyuşturucular

1.2.2.2.1. Amfetaminler

Amfetaminler, ilk defa 1887 yılında sentez edilmiş ve tıbbi amaçla Benzedrin adı altında 1935 yılında narkolepsinin (dayanılmaz derecede uyuma isteği) tedavisinde kullanılmıştır. Tıbbi amaç dışında ise, İspanya iç savaşında gemilerde uzun süre kalabilmek amacıyla, Alman paraşütçüleri ise yaptıkları operasyonlar sırasında kullanmışlardır. Her iki ülkenin kullanımı da İkinci Dünya Savaşı sırasında olmuştur. İngiliz silahlı kuvvetlerinde ise askerlerin yorgunluklarını azaltmak, korkmalarını önlemek ve birlikleri savaş hattında tutabilmek amacıyla 72 milyon tablet amfetamin kullanılmıştır. Bu ilaçlar 1971 yılında Viyana’da kabul edilen sözleşmeye göre denetim altında tutulması gereken maddeler (psiktostimülan) arasına alınmıştır. Türkiye’de ise 1978 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından imali ve satışı yasaklanmıştır⁴⁸.

Amfetaminler merkezi sinir sistemini uyarıcı özellikleriyle kişiye canlılık ve güçlülük hissi verirler. Uyku ve iştah kaçırma özellikleri olduğu için kilo vermek isteyenlerin veya bazı sporcuların rağbet ettiği görülmüştür. Ancak uyku ve iştah kaçırma etkileri sona erdikten sonra, kişide yorgunluk ve çöküntüye sebep olur⁴⁹.

Amfetaminler, yorgun insanların daha canlı olmalarını, bunalımlı insanların kendilerini daha iyi hissetmelerini sağlar. Bu yüzden “canlılık hapları” olarak da bilinir. ABD’de bunlar için , “göz açıcılar”, “ kamyon şoförleri”, “yardımcı pilotlar”, “şeftaliler”, “güller”, “portakallar”, “yeşilimsiler”, “atlı karıncalar”, “ayak topları” gibi argo isimler kullanılır. Aşırı dozda amfetamin kullanımı, acı çekme hissine sebep olur. Burun ve ağız kuruluğu, vücutta ve özellikle burunda kaşıntı meydana gelir⁵⁰.

Amfetamin (Actedron, Benzedrin) ve türevleri ile zehirlenmelerde ajitasyon, aşırı hareket, durmadan konuşma, uykusuzluk, reflekslerde şiddetlenme, iştahsızlık, ağız kuruması ve psikozlar görülür⁵¹.

⁴⁸ Özden, (1992), a.g.e., ss.38-39.

⁴⁹ Kasatura, (1988), a.g.e., s.103.

⁵⁰ Vardarlı, (1998), a.g.e., s.22.

⁵¹ Aleksanyan, (1988), a.g.e., s.1258.

Benzedrin (Amfetamin), Dexedrine (D-Amfetamin), Dezoxyn (Metamfetamin), Ritalin (Metilfenidat), Preludin(Fenmestrazin), Pendoral (Fenluramin), Deltamin (Pemolin) gibi amfetaminler en yaygın olarak kullanılan marka ve türlerdir.

1.2.2.2.2. MDMA (3,4 – Metilendioksimetamfemin , XTC, Ecstasy)

Ecstasy, etkileri amfetamine benzeyen, tablet veya kapsül şeklinde olan bir eczadır. Kullanımdan 20 dakika içinde enerji artış, canlılık, algılamada artış başlar. Cinsel yönden uyarıcıdır. Geçici paranoya ve uykusuzluğa neden olur.

Tamamen sentetik bir madde olan Ecstasy beyaz, kahverengi, pembe veya sarı tabletler veya kapsüller şeklinde bulunur. Tabletlerin üzerinde kuş, fil gibi resimler vardır. Kullanım sonrası ilk bir saat içinde en güçlü etkiyi yapar. Dört ile altı saat sonra bu etki sona erer. Ertesi gün içinde kimi zaman hafif derecede etkileri gözlenir. Ecstasy beden ısını ve kan basıncını artırır. Ağızda kuruluk, dişlerde tatsız bir his algılanabilir. Zihni açar ve uyanık hale getirir. Kişi rahatlar ve hiçbir şeye aldırılmaz olur. Etki geçtikten sonra ise aşırı yorgunluk, baş dönmesi ve baş ağrısı gözlenir. Yoksunluk belirtileri nadirdir. Bununla birlikte maddeye karşı tolerans gelişir. Kişi giderek dozu arttırma ihtiyacı duyar. Uzun süreli kullanımı sonucu panik ataklar, depresyon ve uyku bozuklukları ortaya çıkar⁵².

1.2.3. Halusinolenler (Duyuların Bozulmasına Sebep Olanlar)

Bu gruptaki maddelerin temel özelliği, psikolojik yaşamı alt üst etmeleri, sanrısallık (halüsünojenik) bir gezinti ile kişiye güzel ve değişik sanrıları yaşatmalarıdır. Bunlar LSD, Meskalin ve esrar gibi maddelerdir. Psikolojik yaşantıyı çok etkileyen bu maddelerin kullanımı; Kuzey Amerika’da din ve mezhepler arasında meskalini kutsal kabul ederek din mensuplarının bunun yardımı ile güzel bir “yolculuğa” çıkarmayı amaçlayan ve vadeden bir inanıştan kaynaklanmıştır. Sanrısallık maddelerin bu amaçla kullanımında kültürün etkisi bu kültüre verilenlerin bilinçli bir şekilde gözden geçirilmesinin yarattığı boşlukta yatmaktadır⁵³.

Halusinojen maddeleri tabii eczalar ve sentetik eczalar olarak iki ana başlık altında sınıflandırabiliriz:

⁵² Ögel, (1997), a.g.e., ss.48-50.

⁵³ Kasatura, (1988), a.g.e., s.105.

1.2.3.1.Tabii Uyuşturucular

1.2.3.1.1. Esrar (Cannabis Sativa)

Cannabis sativa (kendir, kenevir, hint keneviri, gonca, deligonca, kınapotu, esrarotu) bitkisinin dişi çiçekli dal uçları Herba Cannabis drogunu verir. Bitki çiçekler tamamen açtıktan sonra dibinden kesilir ve dişi çiçekleri elle ufalanabilir hale gelinceye kadar yerde üç-dört gün kadar kurutulur. Elle veya süpürge yardımı ile bitki, diğer kısımlarından ayrılır, ufalanır ve ince elekte elenir. Elde edilen ince toz avuç sıcaklığında yoğrularak veya biraz ısıtılarak yumuşatılır, çubuk veya plaka haline getirilerek esrar elde edilir⁵⁴.

Hint keneviri genellikle tohumlarından yağ, sapından ip, halat, kumaş dokumak için lif elde etme amacıyla ekimi yapılır. Ayrıca tıpta da kullanıldığı görülmektedir. Özellikle son yıllarda esrar, kanser tedavisinde kullanılan ilaçların oluşturduğu refrakter kusmaları ve şiddetli ağrıları önlemek için bazı ülkelerde kullanılmaktadır⁵⁵.

Boyu ortalama 1- 1,5 m. uzunlukta olan hint kenevirinin mayıs, haziran aylarında ekilip, ekim ayında hasadı yapılır. Ilık ve nemli bölgelerde 2- 3 m.'ye kadar uzar. Hint keneviri özellikle Meksika, Jamaika, Afrika, Hindistan ve Orta Doğu dâhil, dünyanın hemen her yerinde yetiştirilebilir. Hint kenevirinin psikoaktif temel maddesi “Delta 9 Tetrahidrokannabiol” ‘dür (THC). Bu madde bitkinin her yanına eşit olarak dağılmamıştır. Reçinesinde, yapraklarında ve çiçeklerinde konsantrasyonu değişir. Yapraklarından elde edilen ve % 2- 4 oranında THC içerenine Batı Avrupa ve ABD’de “marijuana” denir. Bitkinin çiçeklerinden elde edilen reçinesinden yapılan ve % 5- 12 oranında THC içerenine ise “haşhiş” denilir. En etkili ve arananıdır.⁵⁶“Haşhiş” ile “haşhaş” terimleri halk arasında birbirine karıştırılmaktadır. Ancak ikisi birbirinden tamamen farklı bitkilerdir. Haşhaş, kendisinden morfin, bazmorfin, kodein gibi maddelerin elde edildiği bir bitkidir. Haşhiş ise hint kenevirinden elde edilen ve yüksek oranda THC maddesi içeren esrara Batı Avrupa ve ABD’de verilen isimdir.

⁵⁴ Sütülpınar, (1997), a.g.e., s.83.

⁵⁵ Dökmeci, (1994), a.g.e., s.284.

⁵⁶ Özden, (1992), a.g.e., s.70.

Esrar kullandıktan sonra kişinin refleksleri bozulur. Dikkat gerektirecek işleri yapamaz. Uzun süreli kullanımda bronşit ve akciğer kanseri gibi solunum yolları hastalıklarına yol açabilir. Esrar alındıktan sonra yağ dokusunda birikir. Bunun sonucunda alımından bir hafta sonra bile, etkin maddenin % 50'si hala bedende bulunur. Esrar alımından sonra erkeklerde testosteron adı verilen erkeklik hormonunun % 25- 35 oranında azaldığı saptanmıştır. Unutkanlığa neden olmak ve düşünme yeteneğini olumsuz etkilemek de yan tesirleri arasındadır⁵⁷.

Esrarı sık kullananlarda, esrarın taşikardi ve öfori dahil pek çok etkisine tolerans gelişir. Plesantadan geçer ve anne sütünde bulunur. Bronşlarda önce genişleme, sonra daralma, ağız kuruması, arada bir diyare, iştah artması ve şaşkınlık esrarın diğer fizyolojik belirtileridir. Alan kişide hoş bir gevşeme duygusu, idrakte şiddetlenme, zamanın yavaşladığı duygusu, görme fantezileri ile zihnin devamlı meşgul olma hali görülür. Esrar içimini takiben ilk yarım saat içinde idrarda esrar negatiftir. Yarım saat sonra pozitif olur ve tek esrarlı sigara içimini takiben iki üç gün pozitif kalır⁵⁸.

Esrar alanlarda ileri derecede susuzluk hissi, ışığa karşı kayıtsızlık, zaman ve mekân fikri bozulması ve kişilik değişikliği görülür⁵⁹.

Esrar genellikle sigara ile içilir. Ancak pipo, nargile, içki, tatlı, lokum, reçel, şekerli kahve içine konulmak sureti ile de içilebilir. Ayrıca kapalı bir oda içinde bulunan büyük bir mangala atılarak yanan esrarın dumanı odadakiler tarafından teneffüs edilerek de esrar içilebilir. Türkiye'de (argoda) mal, keyif, dalga ve püf gibi isimlerle adlandırılır.

1.2.3.1.2. Marihuana (Marijuana)

Marihuana, kenevir bitkisinin yaprak ve çiçeklerinin kurutulması ile elde edile, zihni ve vücudu etkileyen, kuvvetli bir uyuşturucu maddedir.

Marihuana kullanımının yaygınlaşmasının en önemli sebepleri, vücuda etkilerinin küçümsenmesi ve kolay temin edilebilmesindendir. Marihuana içerisinde bulunan kimyasal maddeler, vücudun birçok organı tarafından absorbe edilir ve vücuttan elimine edilmesi bir ayı bulabilir. Beyinde uzun veya kısa süreli hafıza

⁵⁷ Kasatura, (1988), a.g.e., ss.105-106.

⁵⁸ Özden, (1992), a.g.e., ss.72-73.

⁵⁹ Aleksanyan, (1988), a.g.e., s.1254.

kaybı, cisimlerin hareketliliğini takip edememe, görme bozukluğu gibi tesirleri vardır. Solunum bozukluğu ve akciğer kanserine yol açabilir. Erkeklerde sperm sayı ve hareketliliğinin azalması, kadınlarda ise doğurganlık üzerinde olumsuz etkiler yapar⁶⁰.

1.2.3.1.3. Meskalin

Eczacılık ve farmakognozi açısından ilginç kaktüslerden biri olan “Lophophora Williamisi”, yuvarlak lopların birleşmesiyle oluşmuş etli, dikensi bir kaktüs olup Meksikanın kuzeyinde yetişmektedir. Kaktüs, 20- 25 mm. Çapında dilimlere bölünmüş görünüştedir. Drog, dilimlenip güneşte kurutulmuş toprak üstü kısmından ibarettir. 1973 yılında bu bitkiden 60 civarında alkaloit elde edilmiştir. Halüsinojenik özelliklere sahip % 3- 4 kadar protoalkaloit yapısında madde içermektedir. Başlıca aktif bileşik olan meskalin, ilk bilinen halüsinojenik maddedir. 1985 ‘de Alman kimyager Arthur Heffner tarafından elde edilmiş fenetilamin türevi bir protoalakloittir⁶¹.

Uzun zaman Meksika yerlileri tarafından kullanılan bu ota yerliler “Pytiel”, “Peyot” veya “Mescal Butnos” derler. Otun kendisi yendiği gibi, bir çeşit içkisi de yapılır. İçkideki meskalin alkaloiti insanı etkiler⁶².

Ananas şekli ve büyüklüğündeki bir kaktüsten elde edilen meskalin, tablet, kapsül veya sıvı hallerde bulunabilir. Türkiye’de yaygın bir kullanımı yoktur.

1.2.3.2. Sentetik Eczalar

1.2.3.2.1. LSD (Lysergic Acid Diethylamide)

Calviceps purpurea mantarı, Secale cereale (çavdar) bitkisi üzerinde hastalık meydana getirir. Mantarın kışa dayanabilmek için meydana getirmiş olduğu çok sık bir hif (mantarın gövdesini oluşturan iplikler) topluluğu olan Sklerotyum’lar, Secale cornutum (çavdar mahmuzu) isimli drogu teşkil eder. Bunlar 1- 4 cm uzunluğunda, 2-7 mm genişliğinde, iki uçtan incelmış siyah renkli, kıvrıkça kitlelerdir. LSD 25, bu madde içinde bulunan “Lizerjik asit” ten kısmi sentez yoluyla elde edilmiş kuvvvetli

⁶⁰ Vardarlı, (1998), a.g.e., ss.21-22.

⁶¹ Sütülpınar, (1997), a.g.e., s.79.

⁶² Yeni Hayat Ansiklopedisi, (1981), Cilt:VI, İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları, s.3210.

spesifik bir psikometrik maddedir. 1943 yılında Albert Hoffmann tarafından bulunmuştur⁶³.

Kokainden 100 kat daha güçlü olan LSD argoda eski küpler, 25, zen, şef, şahin, şeker, topalı, cennet mavisi gibi isimlerle anılır. 30 gr. miktar, 300.000 doz için yeterlidir. Küçük tabletler halinde üretilen LSD 2nin 20 ‘den fazla çeşidi vardır. Bir toplu iğne başı kadar miktar, kişinin kendinden geçmesi için kâfidir. Daha fazla alındığında insanı çıldırtır. Her defasında 100- 200 mikrogram alınan madde, yarım saat içinde etkisini gösterir ve bu etki 3–6 saat arasında sürer⁶⁴.

LSD, damar daraltıcı etkisinden dolayı rahim kanamalarını dindirici olarak kullanılmıştır. Günümüzde Ergometrin metil türevi halinde doğum sonrası kanamalarda; Ergotamin tartarat tuzu, damar daraltıcı ve sempatik sinir sistemini yatıştırıcı özelliklerinden dolayı migrene karşı kullanılmaktadır⁶⁵.

LSD kullanan kişiler, sesleri kopuk kopuk ve renkleri daha parlak algılar. Geçmiş duyular ile yeni duyuları birbirine karıştırır. Uyaran kaynağın yerini kolaylıkla tayin edemez. Mesela vücuduna dokunan elin kendi eli mi yoksa başkasının eli mi olduğunu kolaylıkla ayırt edemez. Adale koordinasyonunda ve ağrı idrakinde yavaşlama ve azalma olur. Şahsiyet testleri ile alınan neticelerde kazanılmış bilgi ve hünelerinin karıştırıldığı görülür. Şuur altı bastırılmış hatıralar ve tecrübeler yeniden yaşanıyor gibi durumlar belirir. Fizyolojik olarak ise, kan basıncında artma, göz bebeklerinde büyüme, çarpıntı, titreme, reflekslerde canlanma görülür. Ağız kurur, mide bağırsak hareketleri çoğalır. Pilo ereksiyon, adale zayıflığı, bulantı terleme görülür. Maddenin bu fizyolojik etkileri 24 saat boyunca devam edebilir⁶⁶. Aşırı alımı intihara varan psikoza yol açabilir.

1.2.3.2.2. İnhalants (Uçucular)

Uçucular olarak adlandırılan bu maddeler günümüzde neredeyse her evde, okullarda veya işyerlerinde kolaylıkla bulunabilen maddelerdir. Pek çok çeşidi olan bu maddeler tüm dünyada yaygın olarak suiistimal edilmektedir.

⁶³ Sütülpınar, (1997), a.g.e., s.80.

⁶⁴ Vardarlı, (1998), a.g.e., s.25.

⁶⁵ Sütülpınar, (1997), a.g.e., s.80.

⁶⁶ Özden, (1992), a.g.e., s.62.

Uçucu olarak adlandırılan maddeler kaynaklarda çeşitli biçimlerde geçmektedir⁶⁷:

- Uçucu (volatil),
- Yapıştırıcı (glue),
- Yapıştırıcı (adhesive),
- Solunan çözücü (inhalant),
- Çözücü (solvent),

Tüm bu maddeler günlük hayatımızda yaygın olarak kullandığımız maddelerdir. Bunları şöyle özetleyebiliriz:

- Yapıştırıcılar (Bali...vb),
- Aeresoller,
- Aseton içeren kozmetik ürünler,
- Yağ ve leke çıkarıcıları,
- Elbise ve cam temizleyici sıvılar,
- Deodorantlar, saç ve oda spreyleri,
- Bütan ve propan içeren çakmak gazları,
- Boya çözücüleri ve incelticiler (tiner...vb.),
- Daktilo yazısı düzeltme sıvıları (Tipp-ex ...vb.),
- Benzin,
- Anestezik maddeler (eter, kloroform... vb.)

Sıvı yapıştırıcılar, tolüen, petrol türevleri bu maddelere bağımlı olan kişilerin genellikle bu maddeleri mesleklerinde kullanma durumunda olan mobilyacı, boyacı, oto boyacısı, kaloriferci gibi kişiler olduğu anlaşılmaktadır. Ancak son yıllarda Türkiye’de de ergenlik çağındaki gençlerde, yapıştırıcı maddelerin kolaylıkla temin edilebilmesi, bu bağımlılığın bu yaş grubunu tehdit etmesinde önemli rol oynamaktadır.

⁶⁷ Ögel, (1997), a.g.e., s.50.

Kokulu silgiler, yapıştırıcılar bölümünde yer alan tolüen, yağda eriyen bir hidrokarbondur. Koklamak suretiyle vücut dokularına geçer. Koklamanın arkasından ortaya çıkan durum, aşırı keyif hali (öfori) , sersemlik, kulak çınlaması ve vücudu bir noktada tutabilme güçlüğüdür. Yeni başlayan (akut) zehirlenmenin diğer bulguları bulantı, kusma, yaygın ağrılar, titremedir. Sürekli kullanıldığında nörofizyolojik bozukluklar görülür⁶⁸.

Yangın söndürücü, kuru temizleme ve soğutucu malzeme maddesi olarak kullanılan “ karbontetraklorit ” çeşitli alanlarda analjezik veya çözücü olarak kullanılan “ kloroform ”, yapıştırıcı, vernik, yağ çıkarıcı veya daktilo temizleyici maddeler içinde yer alan “benzen”, diş dolgularında veya plastik yapımında kullanılan “ stiren ” ve yine tıpta anestezi olarak kullanılan “ vinil ” gibi uçucu maddeler solunum yoluyla kana geçerler. Bu maddelerin aşırı suiistimalinde nefes darlığı, kusma, ışık reflekslerinde kayıp, akciğer ödemi ve hatta ileri safhalarda ölüm görülebilir⁶⁹.

Uçucu maddelerin kokusu, solunduktan birkaç saat sonra dahi kullanıcının nefesinde ve elbisesinde fark edilebilir. Yüzde kızarıklık, ağız ve burun çevresinde kırmızı lekeler, baş ağrısı, yorgunluk, iştahta ani değişiklikler, konuşma bozukluğu, koordinasyon bozukluğu dışarıdan gözlenebilir belirtilerdir.

İngiltere’de yıllardır muhtelif inhalants ölümleri meydana gelmektedir. Bu maddeleri kullandıkları için ölenlerin 1/5 ‘inin ilk defa kullananlar olduğu ortaya çıkmıştır. Ani koklamadan dolayı henüz anlaşılamayan sebeplerden ötürü kalp rahatsızlıkları ve ölüm gerçekleşmektedir⁷⁰.

Maddelerin suiistimal şekli, bulunduğu kaptan çorap, bez parçası, tuvalet kağıdı veya plastik torba içine konularak koklanmak suretiyle olur. Teneffüs ederken alkol sarhoşluğu verir. Bu hal 15- 45 dakika sürer. Ucuz olduğu için kırsal kesim veya kenar semt çocukları arasında kullanımı daha yaygındır. Uzun süre kullanımlarda solunum organlarında, beyin, karaciğer ve böbreklerde hasar meydana

⁶⁸ Kasatura, (1988), a.g.e., s.106.

⁶⁹ Kurtoğlu, (1992), a.g.e., ss. 471-478.

⁷⁰ Vardarlı, (1998), a.g.e., s.27.

getirir. Zihin ve hafızada kayıplar meydana gelir. Ruhi çöküntü ve paranoya görülür⁷¹.

Zaman zaman tineri bırakmaya karar verenler, sürecin başında doymak bilmez bir enerjiyle yemek yerler ve bolca şeker tüketirler. Eroin bağımlılarında da benzerlik vardır. Çünkü maddeyi bırakma iştah yapar. Ancak bazı ağır bağımlılar bırakma sonrası yemek yiyemez, yediklerini çıkarırlar. Bu tip bağımlılarda serum kullanılır. Azla yetinmezler. On kişi bir arada yatan sokak çocukları ve insanlarına ev tutmak isterseniz, tek odalı bir evin onlara yeterli olmayacağını görürsünüz⁷².

1.2.4. Kimyasallar

Uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadele denilince sadece herkes tarafından bilinen esrar, eroin, kokain, afyon, morfin gibi maddelerle, uyuşturucu imalatında kullanılan asetik anhidrit ve potasyum permanganat gibi iki adet kimyasal madde anlaşılmamalıdır.

Uyuşturucuyla mücadele, bundan çok daha geniş kapsamlı olarak ele alınmalıdır ve alınmaktadır. Bu mücadele kapsamına giren maddeler aslında çeşitli belgelerde, kanun maddelerinde listeler halinde belirtilmiştir. En geniş kapsamlı olarak üç uluslararası sözleşmede yerlerini almışlardır.

1961 BM Tek Sözleşmesi, uyuşturucu maddelerin kontrolü için, 1971 tarihli BM Psikotrop Maddeler Hakkındaki Sözleşme ise, psikotrop maddelerin kontrolü için hazırlanmış ve sözleşmelerin ekinde hangi maddelerin uyuşturucu madde, hangi maddelerin psikotrop maddeler sayılacağı belirtilmiştir.

1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi ise, uyuşturucu imalinde kullanılan kimyasal maddelerin kontrolü için hazırlanmıştır. Bu kontrol, bu tür maddelerin yasal ticaretini de kapsamaktadır. Sözleşme ekinde, yasal kullanım alanı dışında yasa dışı uyuşturucu madde imalatında da kullanılan ve kontrol altında tutulması gereken kimyasal maddeler sayılmıştır. Türkiye de bu anlaşmayı imzalamış ve kabulü 1995 yılında çıkarılan kanunla gerçekleştirilmiştir.

⁷¹ Sağtürk, Yıldız ve Büyükakın, Bülent, (1997), *Eroin Dosyası*, İstanbul: Kastaş Yayınevi, ss.17-18.

⁷² Sarp, Bengü, (2000), *Taklamakan-Uyuşturucu Madde Kullanma Kılavuzu*, İstanbul: Gendaş Matbaası, ss.202-205.

1.3.UYUŞTURUCU MADDELERİN ETKİLERİ

Uyuşturucular en güçlü ağrı kesicilerden olmalarına karşılık bağımlılık yaratıcı etkilerinden ötürü dikkatle kullanılmalıdır. Sıklıkla hastalığın son ve umut olamayan evrelerindeki kanserlilere çok şiddetli ağrılarını dindirmek amacı ile verilir. Uyuşturucular ağrıyı kesmenin yanı sıra, üzüntü, sıkıntı, korku ve panik gibi şiddetli ağrıya eşlik eden duyguları da azaltır. Ölmesi beklenen kanser hastalarının önlerinde uzun bir yaşam olmadığından ve bu hastalarda temel amaç belirli bir yaşam düzeyini sürdürmek olduğundan, bağımlılık sorunu önemli sayılmaz. Buna karşılık hastanın iyileşmesi bekleniyorsa ve örneğin ameliyattan sonra, normal yaşamlarını sürdürebileceklerse yalnız kısa sürelerle uyuşturucu verilir; ağrı hafiflemeye başladıktan sonra daha hafif ağrı kesiciler kullanılır. Ağrı kesici olarak ise en sık kullanılan uyuşturucu morfindir; yapay bileşim yoluyla elde edilen öbür uyuşturuculardan başlıcaları, meperdin, pentazosin ve levorfanoldür⁷³.

Uyuşturucuların ağrı kesici etkilerinin dışında başka tedavi edici özelliklerinden de faydalanılır. Haşhaş bitkisinde doğal olarak bulunan kodein, öksürük refleksini baskı altına aldığı için öksürük şuruplarına konulur. Methadon, eroin bağımlılarında kişinin eroin isteğini engellediği için bağımlılık tedavisinde kullanılırsa da, methadonun kendisi de bağımlılık yapar. Apomorfine, ağızdan alınan maddelerle zehirlenmelerde kusturucu olarak; defonksilat, afyon ve başka uyuşturucularsa ishal tedavisinde; etorfin, iri hayvanların uyuşturulmasında kullanılır⁷⁴.

Ancak, uyuşturucu maddelerin devamlı kullanılması halinde alışkanlık yapacağı unutulmamalıdır. Alışkanlık, belli bir etkiyi sağlamak için, o maddenin çok kullanılmasını gerektirir; mesela herhangi bir ağrıyı morfinle dindirmek için başlangıçta bir doz 1 gr. olabilir. Fakat kısa zamanda bu miktar 5 ila 10 gr.'a çıkar. Alışkanlığın ileri safhalarını yaşayan kimselerde ise bu onlarca gr.'a kadar çıkabilir. Oysa alışkanlığı olmayan kişilerde bu miktarlardaki dozlar öldürücüdür⁷⁵.

Meydana gelen bu alışkanlık insanı ölüme dek sürükleyebilen ruhi bunalımlar yaratır. Son yıllarda özellikle Amerika'da uyuşturucu alışkanlığı yüzünden gençlik mahvolma durumuna sürüklenmiştir. Bugün ABD 'de hemen her fabrikanın yanında

⁷³ Ana Britanica Ansiklopedisi, (1996), Cilt:XXI, s.452.

⁷⁴ a.g.e., s.452.

⁷⁵ Meydan Larousse Ansiklopedisi, (1978), Cilt:XII, s.458.

uyuşturucu madde alışkanlığından ruhi bunalımlara sürüklenmiş işçileri tedavi için hastaneler kurulmuştur ⁷⁶.

Uyuşturucu madde kullanmaktan dolayı insan bünyesinde fiziki ve psikolojik rahatsızlıklar meydana gelir. Birey üzerinde meydana gelen bu olumsuz etkiler zamanla topluma da yansır.

Bu bağlamda uyuşturucunun birey ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini aşağıdaki başlıklar altında ele alarak inceleyeceğiz:

1.3.1. Uyuşturucu Maddelerin Fiziki Etkileri

Uyuşturucu maddeler vücudun mineraller ve vitaminler gibi doğal olarak kabul ettiği maddeler olmadığından, vücudun organlarının her biri yabancı kabul ettiği bu maddelerle baş etme yollarını bulmaya çalışırlar. Karaciğer, böbrekler ve akciğer bu maddeyi vücuttan hızlı bir şekilde atma çabasına girerler. Bu maddelerle vücudun olağan zamanlarda ve dozlarda karşı karşıya kalması organlarda kısa bir sürede düzelen uyarılma oluşturur ancak, tekrarlayan yüksek dozlarda daha uzun süren ve bazen kalıcı olan sorunlara neden olur.

Uyuşturucu maddelerin olağandan daha fazla alınması halinde, beyine ulaşım gerekli vücut aktivitelerinin yapılmamasına sebep olan dozlarına yüksek doz denir. Soluk alıp verme, kan basıncını normal düzeyde tutma, nabızda değişiklikler ve vücut ısısının düzenlenmesi ile ilgili sorunlar ortaya çıkar.

Bu maddelerin bazı organlarda meydana getirdikleri arızalar genel olarak:

- **Beyin ve Merkezi Sinir sisteminde:** Bütün uyuşturucuların en büyük zararı ve tahribatı beyin ve merkezi sinir sistemi üzerindedir. Bu sebeple beynin mazrufu olan akıllı ve iradeyi işlemez hale getirir. Kişiyi dengeden, normal yaşam ve davranışlardan uzaklaştırır. Beyin ve akıl sağlığının en büyük düşmanı uyuşturuculardır. Bağımlılarda beliren ilk olgu; akıl ve sinir hastalıkları ve arızalarıdır. Delilik, erken bunama, şuur kaybı, uykusuzluk, felçler hezeyan (sayıklama, saçmalama, akıl dışı davranışlar) halüsinasyonlar (vehim, hayal görme, işitme vs.), zekâ ve hafıza kayıpları meydana gelir. En kısa ifade ile: Akıl hastalıkları, zihni ve ruhi karmaşa ve kaoslar yaşarlar.

⁷⁶ Yeni Hayat Ansiklopedisi, (1981), Cilt:VI, s.3211.

- Sindirim Sisteminde: Bulantı, kusma, karın ağrıları, kabızlık, ishal, mide ve bağırsak spazmları, kanama ve yaraları, gastrit, ülser vs. rahatsızlıklarla karşılaşılır.
- Karaciğer ve Böbreklerde: Bu zehirlerin organizmadan atılmasında en ağır görev bu organlara düşmekte olup, karaciğer ve böbreklerde büyük arıza ve tıkanmalara, karaciğerde yetersizlik, yağlanma, sertleşme (siroz), böbreklerde büyük tahribat, albümin, kan ve idrar çoğalması, tıkanmalar, ağır böbrek hastalıkları meydana gelir.
- Gözlerde: Işık ve mesafede uyumsuzluk, şaşılık gece körlüğü, göz bebeği büyümesi, küçülmesi, göz adale felci bilinen sonuçlar ve tezahürlerdir.
- Solunum Sisteminde: nefes darlığı, öksürük, boğulma hissi, bu yolla kalp sıkışmaları, solunum felçleri ve ölümler bilinen olaylardır.
- Kan organlarında: Kan, insan hayatının en önemli organı olup, uyuşturuculardan büyük zararlar görür. Kansızlık, kan zehirlenmeleri, kan hücrelerinde şekil ve miktar değişiklikleri, kanın korkulu arızası olan pıhtılaşma ve kangrenler başlıca arızalardır.
- Zehirlenme: Uyuşturucuların başta gelen olumsuzluğu zehirlenmeler ve bu yolla gelen ölümlerdir. İlk defa olursa HAD, tekrerrür ederse "Müzmin Zehirlenme" adını alır.

Bunların yanında madde kullanımına bağlı, özel olarak ortaya çıkan sorunlar da vardır. Bunlar bulaşıcı hastalıklar ve fiziksel bağımlılık neticesi ortaya çıkan yoksunluk sendromudur.

Opiyat (afyon türevi uyuşturucular), beyin depresanı ve uyarıcıların sürekli olarak kullanılması vücutta uyum sağlamaya yönelik değişiklikler oluşturur. Uzun süreli yüksek dozda madde kullanan kişide madde kullanımı kesildikten sonra yoksunluk belirtileri ortaya çıkar. Genel olarak yoksunluk bulgular, madde ilk kullanımda ortaya çıkan bulguların tam tersidir. Bu nedenle uyarıcıların yoksunluğunda depresyon, aşırı uyku ve kendine güven azalması, bazı depresanların yoksunluğunda ankisiyete (bunaltı, daralma, endişe, kaygı, sıkıntı), uykusuzluk, vücut ısısında ve kan basıncında artma, ağrı, ishal ve öksürük ortaya çıkar. Etkisi kısa süren maddelerde yoksunluk belirtileri kullanım kesildikten sonra 1. ve 2.

günlerde şiddetlenir, 3. ve 4. günlerde hafiflemeye başlar. Uzun etki süreli olan maddelerde (Diazem, Methadon... vb.) başlangıçta etkiler çok şiddetli olmamasına karşın haftalarca sürer. Her iki durumda da bazı ılımlı belirtiler sürer ve bunların düzelmesi 5- 6 ay sürebilir⁷⁷.

1.3.1.1. Uyuşturucu Kullanan Annenin Çocukları

Gebelik sırasında annenin sürekli uyuşturucu kullanması bebekte enfeksiyon, edilgen bağımlılık ve yoksunluk sendromu gibi ağır sorunlara yol açabilir, ayrıca annenin uyuşturucu bağımlısı olması, çocuğuyla dengeli bir ilişki kuramamasına neden olur. Bunun yanında uyuşturucu bağımlılarında görülen acıkma duyusunun kaybı, enerji gereksiniminin yeteri derecede karşılanamaması, metabolizma bozuklukları gibi nedenlerle oluşan beslenme geriliği ve uyuşturucunun olumsuz etkileri anne ve dölüt için olumsuz bir tehlike yaratır. En sık görülen sorunlar ise; düşük, etenenin erken ayrılması, zehirlenme (% 10- 15), ölü doğum, erken doğum (% 50) , bebeğin yetersiz gelişmesi, dölütün doğum kanalı içine yanlış bir biçimde girerek doğumu güçleştirmesi, doğum sonrası kanama, amniyon kesesi iltihabı, tromboflebit (toplardamar iltihabı) ve zarların erken yırtılmasıdır. Bunların yanı sıra, olguların % 40 –50 ‘sinde folik asit ve demir eksikliğine bağlı kansızlık, kalp iç zarı iltahabına (endokardit) bağlı kalp hastalıkları gibi komplikasyonlar, yaklaşık % 60 ‘ında ise akut enfeksiyonlar görülür⁷⁸.

Eroin kullanan annenin bebeğinde ani ölüm sendromu görülme olayı, normal nüfusa göre 5- 10 kat fazladır. Çocuklarının beyinlerinin fiziksel gelişimi gecikir ve yoksunluk sendromları görülür. Metadon kullanan annelerin çocukları edilgen bağımlı olur. Bebekleri düşük doğum ağırlığında dünyaya gelir. Barbitürat kullanan annenin çocuklarında ağır dolaşım bozuklukları görülür. LSD ve amfetaminler düşüğe, dölütün gelişiminin aksamasına ve oluşum bozukluklarına yol açar⁷⁹.

⁷⁷ İzmir Emniyet Müdürlüğü, (1996), a.g.e., s.57.

⁷⁸ Medicana Genel Sağlık Ansiklopedisi, (1993), Cilt: VIII, Milliyet Yayınları, İstanbul: Ana Yayıncılık, s.187.

⁷⁹ Medicana Genel Sağlık Ansiklopedisi, (1993), ss.187-196.

1.3.1.2. Bulaşıcı Hastalıklar

Daha önceki kısımlarda belirtildiği üzere, enjektör aracılığı ile madde kullanımının ciddi olumsuzlukları vardır. Bu şekilde vücuda dışarıdan gelen bakteriler bazı vücut organlarında iltihaba (büyük apseler) ve kalp kapakçıklarına zarar veren bir duruma (bakteriyel endokardit) yol açar. Bakteriyel endokardit, kalbin endokard denilen iç yüzünün bakterilerce istila edilmesiyle oluşur. Kalpte bu durumdan en fazla etkilenen yerler kalp kulakçık ve karıncıkları arasındaki kapaklardır. Bu kapakların zarar görmesi sonucunda kalbin kan pompalama yeteneği etkilenir ve yaşamı tehdit eden bir durum ortaya çıkar.⁸⁰

Steril olmayan enjektörlerin veya bir başkasının enjektörünü kullanmanın getirdiği en tehlikeli hastalıklardan birisi de “hepatit” ‘dir. Yine son yıllarda uyuşturucu kullananların ortak enjektör kullanmaları sebebi ile hızla yayılan başka bir hastalık da “AIDS” ‘dir.

AIDS hastalığında vücut savunma sistemlerine saldırı bir virüs tarafından oluşturulmakta ve ölümcül iltihap ve kanserlere yatkınlık ortaya çıkmaktadır. Vücut normalde bu tehlikeleri savunma sistemleri ile atlatır. Ancak AIDS hastalığında bu tür saldırıları gözleyip, kontrol edemez. Virüs vücuda girdikten aylar yıllar sonra bu durumu oluşturur. Bu dönemde kanda virüse karşı antikorlar (belirleyicileri) saptanır. Kişi HIV virüsü pozitif veya HIV(+) olarak değerlendirilir. Sorunun en erken belirtisi T hücreleri olarak bilinen önemli bir beyaz kan hücresi tipinin sayısal azalmasıdır. AIDS ile ilişkili kompleks veya ARC olarak bilinen durum AIDS sendromunun erken bulgularındandır. Daha sonra eşlik eden diğer iltihaplar ve kaposi sarkom gibi nadiren görülen bazı kanserlerin ortaya çıkması AIDS’in ileri evrelerde olduğunu düşündürür⁸¹.

ABD ‘de yapılan çalışmalarda AIDS ‘e yakalanan hastaların %20- 35 ‘inin madde bağımlısı olduğu saptanmıştır. Bu oranın giderek arttığı da bildirilmektedir. Madde bağımlılarının ise % 50- 60 ‘ının AIDS mikrobu taşıdığı saptanmıştır. Uyuşturucu bağımlılığı ve AIDS arasındaki ilişkide enjektör kullanımı sorumlu

⁸⁰ İzmir Emniyet Müdürlüğü, a.g.e., s.54.

⁸¹ a.g.e., s.55.

tutulmaktadır. Damar yolu ile madde kullanan kişilerde enjektör temizliğine dikkat edilmemesi ve birçok bağımlının aynı enjektörü kullanması enfeksiyonun bulaşmasına neden olmaktadır⁸².

1.3.1.3. Uyuşturucu Madde Bağımlılığı

Dünya Sağlık Teşkilatı 'nın (WHO) tarifine göre *uyuşturucu madde bağımlılığı*, psikotrop bir madde veya ilaç ile santral sinir sistemi arasındaki etkileşmeden doğan, bu maddenin keyif verici psişik etkilerini duyabilmek, alınmadığı zaman ortaya çıkan nahoş belirtileri önleyebilmek için maddeyi devamlı veya periyodik olarak alma dürtüsü başta olmak üzere çeşitli davranış ve reaksiyonların görüldüğü bir durumdur⁸³.

ABD psikiyatri Cemiyeti' ne göre aşağıdaki kriterlerden en az üçünün mevcut olması, bir kişinin bağımlı olup olmadığına karar verilmesi için yeterlidir⁸⁴:

- 1.Maddeyi yüksek dozlarda kullanmak,
- 2.Kullanımı azaltma veya bırakma teşebbüslerinin başarısızlıkla sonuçlanması,
- 3.Maddeyi elde etme, kullanma veya etkilerinden kurtulmak için fazla zaman harcanması,
- 4.Zehirlenme veya yoksunluk belirtilerinin sık ortaya çıkması,
- 5.Sosyal ve mesleki etkinliklerin ihmal edilmesi,
- 6.Maddenin kötü etkilerine rağmen kullanıma devam edilmesi,
- 7.Maddeye karşı belli tolerans gelişmesi,
- 8.Yoksunluk belirtilerinden kurtulmak için maddenin sık kullanılması.

Madde bağımlılığı genellikle madde kötüye kullanımından daha ağır bir madde kullanım bozukluğudur. Uyuşturucu madde bağımlılığında ya tolerans, ya da kesilme belirtilerinin olması gerekir. Hemen kaçınılmaz olarak sosyal ve mesleki faaliyeti bozan patolojik kullanım şekli mutlaka vardır. Alkol ve esrar hariç

⁸² Ögel, (1997), a.g.e., s.76.

⁸³ Baktır, Gül, (1997), *İlaç ve Madde Bağımlılığı, Türkiye'de Uyuşturucu Madde Sorunları*, İstanbul: Rem Matbaacılık, s.86.

⁸⁴ Baktır, (1997), a.g.e., s.90.

psikoaktif madde bağımlılığının teşhisinde tolerans ve kesilme belirtiler mutlaka görülmelidir. Bütün bu belirtilerden hareketle madde bağımlılığını “ zarar verici etkilerine rağmen, kişi tarafından alınmasının kontrol edilemediğini gösteren kognitif ve davranış bozuklukları ile fizik semptomlar kümesidir” diye tarif edebiliriz⁸⁵.

Bağımlılık, psikolojik ve fiziksel bağımlılık olarak iki ayrı kategoride incelenir. Bununla birlikte bağımlılıkların çoğunda, psikolojik ve fiziki bağımlılık arasında kesin bir sınır çizilemek mümkün değildir. Uyuşturucu maddelere duyulan bağımlılık başlangıçta psikolojiktir. Yani kişi alıştığı maddeyi almadığı zaman kendisini oyalayacak bir şeyler bulduğu, ya da kendisini o maddeyi almaya iten psikolojik sorunların üstesinden geldiği zaman geçici bir sıkıntı dönemi yaşamakla beraber, maddeye olan bağımlılık fizyolojik bağımlılık meydana getirmemektedir. Başlangıçta psikolojik nedenlerle kullanılan maddeler, bir süre düzenli biçimde kullanılırsa fizyolojik bağımlılık yerleşmektedir ki, bu aşamadan sonra tedavi şansı oldukça düşüktür⁸⁶.

Psikolojik ve fiziki bağımlılığın çeşitli etkenleri vardır. Bu etkenleri aşağıdaki şekilde ele alabiliriz:

1.3.1.3.1. Psikolojik Bağımlılık

Bağımlılık yapan maddelerin arasında gerek ilaç olarak kullanılan gerekse ilaç olarak kullanılmayanlar, ya da eroin ve kokain gibi eskiden ilaç olarak kullanılmış, fakat güçlü bağımlılık oluşturuucu potansiyellerinin ortaya çıkmasıyla terapötik kullanımdan kısmen veya tamamen kaldırılmış maddeler bulunmaktadır. Bu maddelerin ortak özellikleri “ödüllendirici” (rewarding) bir etkiye sahip olmalarıdır. Söz konusu ödüllendirici etki, ilacın keyif artması veya öfori şeklinde ortaya çıkan farmakolojik bir etkisidir ve ilacın yeniden alınmasını teşvik eder (reinforcer). Kişi maddenin keyif verici tesirini yeniden duyabilmek için tekrar almak isteyeceğinden, bu etki psişik bağımlılığın gelişmesini hızlandıran önemli bir etkindir. Psişik bağımlılık bütün madde bağımlılıklarında görülür. Maddeye karşı “psişik” bir istek, “craving” de denilen önüne geçilmez bir “ilaç özlemi” ile karakterizedir. Ödüllendirici etkiyi ve bağımlılığı teşvik eden mekanizma, söz konusu ilaçların “nucleus accumbens” ve “limbik” bölgeye giden mezolimbik dopaminerjik sinirlere

⁸⁵ Özden, (1992), a.g.e., s.6.

⁸⁶ Kasatura, (1988), a.g.e., ss.101-102.

etki ederek, bu sinir uçlarından dopamin serbestlemesine yol açmasıyla açıklanmaktadır. Bu beyin bölgesine “ödüllendirici merkez” de denilir. Bu bölgenin cerrahi bir yöntemle yok edilmesi veya tahrip edilmesi durumunda “ilaç özlemi” zayıflamaktadır⁸⁷.

Psikolojik bağımlılık aşamasında (maddeye kullanımın başladığı ilk günlerde) birey, madde kullanımından vazgeçse bile, bırakma döneminde madde kullanmaya bağlı olan yoksunluk belirtilerini şiddetle yaşar. Kendisini madde almaya iten nedenler de yıllar sonra yine zorlayıcı isteklerle kendisini tekrar madde almaya itebilir⁸⁸.

Yaşanacak sendromun süresi veya şiddeti, kişiye ve bağımlılık yapan maddenin cinsine göre değişiklikler gösterir. Çünkü bir organizmanın tümüyle yaşantısını ilgilendiren ve geniş kapsamlı bir kavram olan davranış deyimi aslında bir hareketi ve bir tepkiyi çağrıştırmaktadır. Bu bağlamda davranış kavramı organizmanın içten ve dıştan gelen belirli uyarıcılara karşı oluşturduğu ya da gösterdiği tepkidir. Bu hususu iki aşamada ele alabiliriz: Birincisi uyarıcının fonksiyonel sonucu birden bire değil, bir süreç içinde belirebilir. Bu durumda tepki uyarıcının etki etmede gösterdiği gücü ile orantılıdır. İkincisi ise, bireyin bedensel ve kişisel özellikleri ile ilgilidir. Dışarıdan alınan uyarıcının şiddeti, yine kişinin göstereceği tepkinin şiddetini belirler⁸⁹.

1.3.1.3.2. Fiziksel Bağımlılık

Çeşitli uyuşturucu maddelere karşı zamanla vücutta fiziksel bağımlılık gelişir. Fiziksel bağımlılığın derecesi aynı zamanda kullanılan maddenin dozuna ve kullanım süresine bağlıdır. Eğer sadece psikolojik bağımlılık gelişmişse, madde bırakıldığı zaman yoksunluk belirtileri görülmez (Örn. LSD, Khat bağımlılığı).

Fiziksel bağımlılığın sebebi vücutta nöroadaptasyon meydana gelmesidir. Nöroadaptasyon, santral sinir sistemindeki bazı mekanizmaların, bağımlı olunan maddelerin etkilerine göre oluşan yeni koşula (bozulan dengeye) kendini uydurması, adapte etmesidir. Böylece nöroadaptasyonun sonucu, adiktif maddeye karşı etkiler

⁸⁷ Baktır, (1997), a.g.e., ss. 87-88.

⁸⁸ Kasatura, (1988), a.g.e., s.102.

⁸⁹ Tuncay, Suavi, (2000), “Türkiye’de Gençlik Sorunlarının Psikolojik Boyutu”, *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, C.I, S.1, s.231.

meydana gelir. Madde santral sinir sisteminde belirli bir mekanizmayı baskı altına alıyorsa zamanla stimulan bir sistem veya mekanizma etkin hale gelerek dengeyi yeniden kurmaya çalışır. Bu şekilde bağımlılık yapıcı madde alındığı sürece hiçbir sorun görülmez. Fakat madde kesildiği veya farmakolojik antagonisti verilerek baskılayıcı etkisi ortadan kaldırıldığı zaman şiddetli bir stimülasyon oluşur. Bu nedenle maddenin kesilmesiyle ortaya çıkan durum genellikle adiktif maddenin etkilerine zıt belirtilerin görüldüğü kesilme veya yoksunluk sendromu olarak adlandırılır⁹⁰.

1.3.1.3.2.1. Kesilme (Yoksunluk) Sendromu

Kişi tarafından düzenli olarak kullanılan bir maddenin alımını kesmek veya azaltmak durumunda ortaya çıkan maddeye özel bir semptomlar kümesidir. Belirtiler anamnez, muayene, kan ve idrar tetkikleri ile anlaşılır. Kesilme sendromu kullanılan maddeye göre çeşitli belirtiler gösterir. Sıkıntı, huzursuzluk, uykusuzluk ve dikkat bozuklukları olağan belirtilerdir. Bulantı, kusma, terleme, çarpıntı gibi fizyolojik belirtiler de bulunur. Uyku ve mizaç bozuklukları sıktır. Belirtiler birkaç gün sürer ve bazı maddelerde birkaç haftaya kadar uzayabilir⁹¹.

1.3.1.3.2.2 Bağımlılık tipleri

Dünya Sağlık Teşkilatı (WHO), bağımlılık tiplerini aşağıdaki şekilde sınıflandırmaktadır:

- 1.Morfin tipi bağımlılık (örn. morfin, eroın, fentanil, kodein),
- 2.Alkol tipi bağımlılık,
- 3.Barbitürat tipi bağımlılık (uyku ilaçları, tranklizanlar),
- 4.Tütün tipi bağımlılık,
- 5.Amfetamin tipi bağımlılık,
- 6.Kokain tipi bağımlılık,
- 7.Esrar/marihuana tipi bağımlılık,
- 8.Halusinojen / psikodelik tipi bağımlılık (örn. LSD, DMT, MDMA...),

⁹⁰ Baktır, (1997), a.g.e., s.89.

⁹¹ Özden, (1992), a.g.e., s.9.

9.Khat tipi bağımlılık,

10.Uçucu tipi bağımlılık.

Uyuşturucu maddeler, özellikle psişik bağımlılık yapma potansiyelleri dikkate alınırse aşağıdaki şekillerde sıralanabilir⁹²:

1.Çok güçlü bağımlılık yapanlar: Morfin, Eroin, Kokain,

2.Güçlü bağımlılık yapanlar: Barbituratlar, Amfetaminler, Uçucular, Alkol,

3.Orta derecede bağımlılık yapanlar: Metaklon,Glutemid,Fensiklidin,

4.Zayıf bağımlılık yapanlar: Meskalin, LSD, Esrar, Kafein.

Bütün uyuşturucu maddeler için geçerli olmamakla birlikte, madde bağımlılığında çeşitli evreler bulunur. Bu evreler hazırlık evresi, ilk kullanım, ilerleme evresi, bırakma evresi, tekrar maddeyi düşünme (prolapse) evresi, tekrar madde kullanımı (lapse) ve tekrar başlama (relapse) evreleri şeklinde olur⁹³.

1.3.2. Uyuşturucu Maddelerin Sosyal ve Maddi Etkileri

Sosyal bir varlık olan insanın çevresi ile uyum içinde olması, akıl ve zihin sağlığı ile mümkündür. Bu sebeple akli ve zihni hayatın en büyük düşmanı olan uyuşturucular, insanın uyum gücünü zaafa ve iflasa götürmekle onu aileden, toplumdan ve çevresinden kopararak, yalnızlığa, bunalıma ve hemen ardından da sorumsuz, hayvani bir hayata mahkûm eder. Bağımlıyı yaşayan bir ölü haline getirir.

Bu sebeple, uyuşturucuların, bağımlıya, aile hayatına, doğacak çocuklara, iş hayatına, aile ve ülke ekonomisine, ferdine toplumsal ahlaka (namus, iffet, şeref, haysiyet v.s.) verdiği zararlar ifadelere sığdırılmaz. İntiharların, cinayetlerin, her türlü fuhuş, gasp ve anarşinin temelinde uyuşturucu vardır.

İç ve dış düşmanların en tahripkâr silahı uyuşturucu ve uyuşturucu salgınlarının itici gücü olan uyuşturucu kültürüdür. Cemiyetleri yıkıma götüren her türlü maddi ve manevi tahribatın temeldeki sebebidir. Bunlar, ayrıca AİDS, frengi, verem, kanser, kangren ve benzeri birçok ölümcül hastalığın yayılmasında da en büyük fail uyuşturucular ve bağımlılarıdır.

⁹² Baktır, (1997), a.g.e., ss.91-92.

⁹³ Ögel, (1997), a.g.e., ss.24-26.

Madde kullanımı ve bağımlılığı, yol açtığı tıbbi hastalıkların yanı sıra ülke ekonomisine önemli miktarda mali yük getirmektedir. Madde kullanıcıların mesleki, sosyal ve ailevi işlevlerinin bozulması, sağlık sistemini çok daha fazla kullanmaları, özellikle damar içi madde kullanıcılarında kan yoluyla bulaşan hepatit b, hepatit c ve HIV gibi hastalıkların ve cinsel yolla bulaşan hastalıkların yayılması gibi nedenlerle mali yük artmaktadır. Ayrıca, uyuşturucu madde ticaretinden elde edilen kara paranın terör ve diğer yasa dışı faaliyetlere mali kaynak oluşturması da vatandaşların güvenliği, huzuru ve sosyal bakımdan önemli bir sorundur.

1.3.3. Şiddete ve Teröre Etkileri

Ulusal kimlik, kamusal bilinç, ekoloji, siyasal erk, mevki ve statü, siyasal ahlak (etik), insan hakları, özgürlük, adalet ve eşitlik, inanç gibi kavramların paradoksal algılanması, sistemlerde çözümsüzlük öğelerini pekiştireceğinden; meşru zeminler dışına çıkarak psikolojik süreçlerin zihinsel fonksiyonları, toplumsal patolojiye dönüşerek, şiddet ve terör örüntülerinin temelini oluşturur.

Bilindiği gibi Türkiye'nin nüfusunun yaklaşık % 65'i otuz yaş grubuna girmektedir. Diğer bir ifade ile, Türkiye dinamik ve genç bir nüfusa sahiptir. Türk toplumunun aslında genelini ilgilendiren siyasal ve ideolojik hareketlerin bu pragmadan bakıldığında önemi daha da artmaktadır. Özellikle gençlerimizin enerjik, atılgan ve aktif olmalarına karşın, bilgi ve tecrübeleri yönünden eksikleri, kavramların algılanmasındaki çelişkilerden de kaynaklanmaktadır. Gençlerin bu zafiyetinden yararlanmak isteyen odaklar, onları kendi emellerine hizmet edecek ortamlara çekmekte, hatta anarşi, terör ve şiddet örüntülerini içeren eylemlere sürüklemektedirler.

Bu bağlamda uyuşturucu kaçakçıları, özellikle yaşantılarının altın çağında olan gençleri bu tuzağa düşürmekte, onların sırtına basarak bazı karanlık şer odakları finansal olarak güçlenmekte ve elde ettikleri gelirlerle terör örgütleri insanlığın geleceğini korkunç bir sona sürüklemektedirler.

Uyuşturucu tuzağına düşen bir insan bütün akıl ve fikri ile uyuşturucu maddeye odaklanır. Öğrenci ise okulunu bırakır, çalışan bir kimse ise tüketici sınıfına girer. Yani üretmez, çalışmaz ve hantallaşır. Hayatı boşluktur, yarını düşünmez. İhtiyaç duyduğu uyuşturucuyu temin için her türlü eylemi yapabilir.

Terör eylemlerini gerçekleştirebilir. Özellikle yoksunluk krizine girdiğinde gözü hiçbir şeyi görmez. En yakınındakilere şiddet gösterebilir. Hatta öldürebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

UYUŞTURUCU KAÇAKÇILIĞI

2.1. KAÇAKÇILIK KAVRAMI, ÇEŞİTLERİ, UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞINDA GENEL DURUM VE MÜCADELE YÖNTEMLERİ

2.1.1. Kaçakçılık Kavramı

Genel olarak kaçakçılık; ülke dışında üretilen bir malın, kanunsuz olarak ülke içine sokulması veya ülke içerisinde kanuna aykırı olarak ya da kanunen üretimine izin verilmesine rağmen el altından mevzuatta belirtilen şartların dışına çıkılarak üretimi veya naklidir.

1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanuna göre ise kaçakçılık: Türkiye'ye ithali ya da ihracı yasak olan veya ithal ve ihracı gümrük muamelesine tabi olan bir maddeyi gümrük işlemleri yaptırmadan ithal-ihraç etmek veya bunlara teşebbüs etmek, bu maddeleri yurt içinde satmak, satın almak veya bilerek nakletmek; devletçe ihraç şartlarıyla satılmasına müsaade edilen bir malın iç piyasaya sunulması ya da zorunlu haller olmadıkça süresi içinde ihraç edilmemesi; Devletin tekeli altında bulunan maddeleri yetkisi olmaksızın ülkeye ithal etmek veya ithale teşebbüs etmek, memleket içinde bir yerden başka bir yere sevk ve nakletmek, saklamak, satılığa çıkarmak veya satmak, bilerek kabul etmek, satın almak, istimal veya istihlak etmek, ülke dâhilinde imal etmek veya imali için hariçten alet ve edevat ithal etmek veya ithale teşebbüs etmek veya bu alet ve edevatı dâhilde imal etmek veya nakletmek veya istimal etmek veya hıfzetmek veya failin ne maksatla kullanacağını bilerek tedarik eylemek; hususi kanunlar mucibince muayyen işer resimden muaf olarak veya az resmiyle ithal olunan veya hükümetçe verilen resmi veya inhisara tabi maddeleri tahsil edildikleri yerden başka yerlerde kullanmak veya satmak, bilerek satın almak, kanuni hakkı olmaksızın veya hakkından fazla olarak almak veya bu hususta beyanname doldurmak veya tasdik ettirmek veya etmek olarak tanımlanır.

2.1.2. Kaçakçılığın Çeşitleri

Kaçakçılık suçlarını:

- 1) Trafiğine göre
 - i) Gümrük kapılarından yapılanlar
 - ii) Kara sınırlarından yapılanlar
 - iii) Denizden yapılanlar
 - iv) Hava yolundan yapılanlar
- 2) Yapanlara göre
 - i) Ferdi
 - ii) Toplu
 - iii) Teşekkül halinde
- 3) Ülkeye giriş çıkış şekline göre
 - i) Giriş (CIF)
 - ii) Çıkış (FOB)
- 4) Taşınanın cinsine göre
 - i) Gümrük kaçakçılığı
 - (1) Oto kaçakçılığı
 - (2) Tekel maddeleri kaçakçılığı
 - (3) Emtia kaçakçılığı
 - ii) Kültür ve tabiat varlıkları kaçakçılığı
 - iii) Döviz ve kıymetli taş kaçakçılığı
 - iv) Organ ve doku kaçakçılığı
 - v) İnsan kaçakçılığı
 - vi) Uyuşturucu madde kaçakçılığı

Başlıkları altında incelemek mümkündür⁹⁴.

2.1.3. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı

Birçok uyuşturucu madde kaçakçılığı organizasyonu ve karteli, önceleri ferdi yönlendirmeye oluşturulan gruplar iken, bu gruplar güvenlik birimlerine yakalanmadıkları sürece daha fazlasını istemişler, münferit yapılan faaliyetlere ortaklar aramışlar, kolay yoldan zengin olma içgüdüğü ile rahatlıkla yandaş bulabilmişler ve bu döngü içerisinde kendi kuralları, cezaları, yönetimleri ve ilişkileri olan organizasyonlara dönüşmüşlerdir. Uyuşturucu madde suçunun organize niteliği, beraberinde birden çok suç da beraberinde getirmektedir.

Uyuşturucu suçu esasen uyuşturucunun ekimi, üretimi, nakliyesi, bulundurması, alışı, satışı ve kullanımı gibi alt gruplarda değerlendirilmekle birlikte, uyuşturucu imalinde kullanılan ve uluslar arası sözleşmelerle kontrol altına alınan kimyasal maddelerin kaçakçılığı, uyuşturucudan elde edilen kara paranın aklanması, şiddet, cinayet, sahtecilik, hırsızlık, işçi simsarlığı, silah kaçakçılığı ve terörizm gibi diğer pek çok suç da uyuşturucudan elde edilen rantın diğer kriminal sahalara yansısıyla ivme kazanmaktadır.

2.1.4. Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemleri

Uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadele eden birimlerin, mücadele teknikleri açısından uyguladıkları yöntemler genel olarak benzerlikler göstermektedir.

Ayrıntılarına girmeden bu metotların; alışveriş operasyonları, muhbir kullanma, gözetleme operasyonları, ajan kullanma, teknik takip çalışmaları, ...vs. olduğunu söylemek mümkündür. Klasik mücadele yöntemleri olarak anılan bu yöntemlerin uygulanması değişik durumlarda ve boyutlarda mücadeleciler birimlerce uyuşturucu organizasyonlarına karşı kullanılmaktadır. Bu metotlarla alınan başarı genellikle bir organizasyonun sevkıyatını önlemekten öteye gidememektedir. Bu bakımdan mücadeleciler birimler organizasyonları tamamen ortadan kaldırmaya yönelik kesin başarıya ulaştıracak yeni metotlar arayışı içindedir⁹⁵.

⁹⁴ EGM-KOMDB, (2001), a.g.e., s.75.

⁹⁵ Ankara Narkotik Şube Müdürlüğü, (1997), *Uyuşturucu Olayları Genel Değerlendirmesi*, Ankara: EGM Basımevi, s.8.

Yüzyılın başından beri kaçakçılıkla mücadele yönünde yapılan çalışmalar artarak devam etmekte, mücadeleyi daha etkin kılmak için yeni teknik cihazlar ve mücadele yöntemleri geliştirilmektedir.

Geliştirilen bu yöntemlerin şekli nasıl olursa olsun, tamamını dört ana alan içerisinde toplamak mümkündür. Bunlar⁹⁶:

- a.Kaynağında mücadele
- b.Proses aşamasında (laboratuar ve rafineri safhasında)
- c.Sevkiyatı aşamasında
- d.Finansal alanda

mücadele şeklinde sıralanabilir. Bununla birlikte genel olarak kabul edilen tek gerçek, uluslar arası organize bir suç olan uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadelede başarılı olmak için uluslararası işbirliği ve bilgi alışverişinin tesisinin sağlanması gerekmektedir.

2.2. UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞINDA GENEL DURUM

Uyuşturucu madde ticareti, alınan tüm önlemler ve ülkeler arası işbirliğine rağmen yüksek kazanç getirmesi sebebi ile dünya genelinde günden güne artarak ve boyutları genişleyerek devam etmektedir.

Güneydoğu Asya ve Kolombiya eroini, Kuzey Amerika pazarlarını egemenliği altına alırken, Güneybatı Asya eroini ve morfini Avrupa pazarlarını ele geçirmiştir. Ticaretin gelişmesiyle Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri Güney Amerika kartellerince, kokaini Batı Avrupa ülkelerine aktarmak için kullanıldı. Batı Afrika ülkeleri, Güney Amerika kokainini hava yoluyla Avrupa'ya taşıdı. Tonlarca esrar, ticaret gemileri veya konteynırlar içinde gizlenerek ya da kargonun içerisine karıştırılmış olarak ülkeler arasında taşındı. Bağımsız Devletler Topluluğu'nda meydana gelen siyasal gelişmeler Altın Hilal bölgesinden gelen uyuşturucunun sevkiyatı için Baltık ve Batı Avrupa ülkelerinde yeni bir yol açtı. Hollanda ve Polonya'da üretilen amfetamin; ABD'de gizli laboratuarlarda metamfetamin üretimi sürdü ve Avrupa ülkelerine ihraç edildi. Afrika ülkelerine büyük miktarda uyarıcı

⁹⁶ Sağtürk, Büyükkakın, (1997), a.g.e., s.122.

nitelikte uyuşturucu maddeler ihraç edildi. Asya ve Pasifik ülkelerinde metemfetamin, Afrika ülkelerinde metaqualan suiistimali yaygınlaştı⁹⁷.

Baz morfin ve ham afyon kaçakçılığında Afganistan ve eski Sovyetler Birliği'ne bağlı Özbekistan, Türkmenistan, Gürcistan ve Azerbaycan gibi ülkeler transit ülke olarak gittikçe artan bir önem kazandı.

Üç kıtanın düğüm noktasında bulunan Türkiye'nin, yapılan uyuşturucu ticaretinde önemi her geçen gün artarak devam etti. Gerek transit taşımacılıkta üstlendiği rol, gerekse uyuşturucu maddelerin dönüştürüldüğü ülke olması sebebiyle, uyuşturucu madde kaçakçılığındaki rolü genişleyerek, önem kazandı.

Gerek uyuşturucu madde üretim ve dönüştürme bölgesi, gerekse uyuşturucu kaçakçılığında bulunduğu jeopolitik konum sebebi ile Balkan rotasında merkez ülke olması sebebi ile Türkiye'deki uyuşturucu madde kaçakçılığını, dünyadaki üretim bölgeleri ve kaçakçılık rotalarıyla bağlantılı olarak iki ana başlık altında ele alacağız:

2.2.1.Üretim Bölgeleri

2.2.2.Kaçakçılık Güzergâhları

2.2.1. Üretim Bölgeleri

2.2.1.1. Dünya Geneline Ekim

Günümüzde yasadışı haşhaş ekimi önemli ölçüde Güneydoğu (Myanmar-Laos-Tayland) ve Güneybatı Asya (Afganistan-Pakistan-İran) ülkelerinde yapılmaktadır. Son dönemde yasadışı üretimin önemli ölçüde azaldığı “Bekaa Vadisi” de, bir dönemin en önemli yasadışı haşhaş ekim merkezlerinden biri idi.

Afganistan da gerçekleştirilen yasa dışı afyon üretimi, daha önceleri belirli bölgelerde gerçekleştirilirken, zamanla ülkenin geneline yayılmıştır. Ancak bu ekim alanlarında, 2000 yılında küçük de olsa azalma meydana gelmiştir. 1999 yılındaki 90.983 hektarlık ekili alan % 10 azalarak 82.172 hektara düşmüştür.

Altın Üçgen (Laos-Tayland-Birmanya), Altın Hilal (Afganistan-Pakistan-İran), Lübnan, Fas, Filipinler, Jamaika, yasadışı esrar üretimi ayrıca Afrika kıtasında

⁹⁷ Ankara Narkotik Şube Müdürlüğü, (1995), a.g.e., s.10.

bir çok ülkede (özellikle Nijerya ve Fas) önemli miktarda kenevir ekiminin yapıldığı bilinmektedir.

Avustralya ve Okyanusya'da yasadışı hintkeneviri ve haşhaş ekimi yapılmakta ve yüksek oranda amfetamin üretilmektedir. Hollanda'da kapalı alanlarda hintkeneviri ve yasadışı amfetamin üretiminin yapıldığı, diğer Avrupa ülkelerinde küçük ölçülerde amfetamin üretiminin olduğuna dair işaretler bulunmaktadır. Bunun yanında Avrupa'da ele geçirilen LSD'nin önemli bir bölümünün ABD kaynaklı olduğu anlaşılmıştır. Çin, Hindistan, Güney Kore ve ABD'de eroin imalinde kullanılan asetik anhidrit maddesinin yasadışı üretimi yapılmaktadır⁹⁸.

Fransa, İspanya, Macaristan ve Türkiye'de ise yasal olarak haşhaş üretimi yapılmaktadır.

2.2.1.2. Türkiye'de Ekim

Türkiye'de haşhaş ekimi, geleneksel olarak yüzyıllardan beri devam etmektedir. Ekimi yapılan bu bitkiden elde edilen yağ, küspe, yaprak ve tohumlar günlük yaşamda kullanılmaktadır.

1960'lı yılların sonunda, Avrupa'daki eroinin Türk Afyonundan yapıldığı konusundaki iddialar üzerine, 1971 yılında haşhaş ekimi yasaklanmıştır. 1974 yılından sonra gerekli kontrol sisteminin kurulmasının ardından, Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek bölgelerde kapsüllerin çizimi yapılmadan lisanlı olarak ekimine müsaade edilmiştir. Böylelikle Türkiye'de üretilen yasal haşhaş üretiminin kaçağa kayması kesinlikle önlenmiştir⁹⁹.

Türkiye'de halen 13 ilde çizimsiz ve kontrollü haşhaş ekimi yapılmakta ve elde edilen ürün Afyon ilinde bulunan alkaloit fabrikasında işlenerek tıbbi amaçlar için kullanılmaktadır. Haşhaş ekimi yapılmasına müsaade edilen iller Afyon, Amasya, Burdur, Çorum, Denizli, Isparta, Karaman, Kütahya, Tokat ve Uşak illerinin tamamı ile Eskişehir ilinin Çifteler, Mahmudiye, Seyitgazi ilçeleri; Manisa ilinin Kula, Selendi ilçeleri; Konya İlinin Akşehir, Beyşehir, Derbent, Doğanhisar, Hüyük, Ilgın, Kadihanı, Karatay, Meram, Selçuklu, Seydişehir ve Tuzlukçu ilçeleridir.

⁹⁸ Ankara Narkotik Şube Müdürlüğü, (1995), a.g.e., s.4.

⁹⁹ EGM-KOMDB, (2000/2), a.g.e., s.10.

1990 yılında çıkarılan bir yönetmelikle kontrollü kenevir ekimine Amasya, Antalya, Burdur, Çorum, İzmir, Kastamonu, Zonguldak illeri ile bunların bütün ilçelerinde olmak üzere izin verilmiştir. Haşhaşa olduğu gibi kenevir ekimi de sürekli kontrol altında tutulmaktadır.

2.2.2. Kaçakçılık Güzergâhları

2.2.2.1. Balkan Rotası

Uyuşturucu madde kaçakçılığı güzergâhları içerisinde en önemli rotalardan biri olan Balkan Rotası, aynı zamanda tarihi ipek yolunun da devamı niteliğinde, üretim bölgelerinden başlayıp Türkiye üzerinden tüketim bölgelerine uzanan bir yoldur. Bu rota güneybatı Asya haşhaş ekim bölgelerinden başlayarak, İran ve Türkiye topraklarını geçip, balkan yarımadası üzerinde iki kola ayrılmakta, bir kolu Bulgaristan, Romanya, Macaristan, Avusturya üzerinden Almanya'ya (kuzey kolu), diğeri ise Türkiye ve Yunanistan üzerinden çoğu kez Batı Avrupa'ya (güney kolu) ulaşmaktadır¹⁰⁰.

Balkan Rotası, Akdeniz ve çevresinde üretilen afyondan elde edilen eroini, Avrupa uyuşturucu pazarına nakletmek üzere, uzun yıllar kaçakçıların kullandığı önemli bir güzergâh olmuştur. Balkan rotası üzerindeki uyuşturucu madde trafiğinden, güzergâh üzerinde bulunan ülkelerin üretici, transit ve tüketici olarak üç ana gruba ayrıldıkları görülmektedir. Bazı ülkeler ise bu üç durumdan aynı zamanda etkilenmektedir.

Doğu Avrupa'da meydana gelen politik ve ekonomik değişikliklerle, bunlara paralel olarak ortaya çıkan kamyon trafiğindeki kısıtlamalar ve Karadeniz üzerindeki ulaşım güzergâhında ağırlıklı olarak kamyonların kullanılması “klasik Balkan yolu”nun (Türkiye, Bulgaristan, eski Yugoslavya, Avusturya, Almanya) kuzeye doğru yer değiştirmesini gerektirmiştir. 1991 yılından itibaren ağırlıklı olarak Romanya, Çek-Slovak Cumhuriyetleri kaçakçılar tarafından kullanılmıştır.

1993 yılından itibaren gözlemlenen, eroin kaçakçılarının eroini Polonya üzerinden Batı Avrupa'ya getirdiğidir. İşaret edilmesi gereken diğer bir nokta da

¹⁰⁰ EGM-KOMDB, (2001/3), a.g.e., ss.18-19.

araba, tır ve kamyon trafiğinin tersine en kısa rota olan Türkiye, Bulgaristan, Romanya, Macaristan ve Avusturya yolunu kullanarak Avrupa'ya ulaştığıdır.

1993 yılında İngiliz polis kayıtlarından elde edilen sonuçlar itibarı ile, bu yılda İngiltere'ye giren eroinin % 52 'si Türkiye ve Kıbrıs üzerinden bu ülkeye sokulmuştur. Burada Türk ve Kıbrıslı satıcıların büyük rolü vardır¹⁰¹.

Coğrafi konumu itibarıyla, Güneybatı Asya haşhaş üretim bölgeleri ve batı Avrupa tüketim pazarı arasındaki eroin trafiğinden, transit olarak etkilenen Türkiye, bu durumun yol açtığı uyuşturucu kullanım problemleriyle de karşı karşıya kalmaktadır. Ayrıca Türkiye, doğudan batıya doğal uyuşturucuların trafiğinden etkilenirken, batıdan doğuya ise kimyasal ve sentetik kaçakçılığından etkilenerek çift taraflı bir akıma maruz kalmaktadır. Avrupa ve Rusya üzerinden gelen kimyasal maddelerin hedefi, Güneybatı Asya'da bulunan yasadışı uyuşturucu imalathaneleri, sentetik uyuşturucuların ise Arap ülkeleridir.

2.2.2.2. Kuzey Karadeniz Rotası

SSCB 'nin dağılmasından önce, şu anki Bağımsız Devletler Topluluğu ülkelerinde (BDT), onlarca yıldır afyon üretilmekteydi. Ama sınırların çok sıkı denetlenmesi nedeni ile bu ürün dışarı çıkmamıştır. 1986 ila 1990 yılları arasında Sovyet yetkilileri, düzenli aralıklarla haşhaş ekili alanları azaltma programları uyguluyorlardı. Bu çalışmalar esnasında binlerce hektarlı tarla yok edilmiş, çok sayıda kişi tutuklanmış, uyuşturucuya silaha ve paraya el konulmuştu. Ne var ki, sosyalist yönetimin sona ermesinin ardından içine düşülen siyasi kargaşa ortamında, cumhuriyetler arasındaki işbirliği neredeyse tamamen sona ermiş, yasaları koruyup uygulamakla yükümlü eski örgütlenmeler çökmüştür¹⁰².

1990'lı yılların başında, Orta Asya'yı Karadeniz'in kuzeyi ve Kafkasları elinde tutan SSCB'nin dağılmasının ardından kurulan devletlerin, özellikle uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadele alanında kontrol mekanizmalarını kuramamaları, Güneybatı Asya üretim bölgesinden başlayıp Karadeniz'in kuzeyinden geçerek Doğu Avrupa üzerinden Orta ve batı Avrupa'ya ulaşan yeni bir uyuşturucu kaçakçılığı rotasının doğmasına yol açmıştır.

¹⁰¹ Booth, (1997), a.g.e., s.274.

¹⁰² a.g.e., s.270.

20- 22 Eylül 2000 tarihleri arasında Almanya/ Weisbaden’de, Alman BKA teşkilatınca düzenlenen İpek Yolu üzerindeki yasadışı uyuşturucu madde ticareti ile Güneybatı Asya bölgesinden Batı Avrupa’ya ulaşan uyuşturucu maddelerin kontrolüne ilişkin stratejilerin ele alındığı toplantıda, Kuzey Karadeniz Rotasının ön plana çıktığı kabul edilmiştir¹⁰³.

Kuzey Karadeniz Rotası olarak adlandırılan bu rota, Güneybatı Asya’dan iki yol halinde gelerek Karadeniz’in kuzeyinde birleşmektedir. Birinci yol Afganistan’dan başlayıp, Orta Asya cumhuriyetlerinden geçerek, Rusya, Ukrayna, Beyaz Rusya üzerinden Batı Avrupa pazarına ulaşan kuzey yoludur.

İkinci yol ise, Afganistan’dan İran’, oradan da kuzeye yönelerek Azerbaycan ve Kafkasya üzerinden yine Rusya ve Ukrayna’ya, oradan da Batı Avrupa pazarına ulaşan güney yoludur¹⁰⁴.

Geleneksel Balkan rotasının kuzeydoğuya kayması, hem Yugoslavya krizine, hem de Avusturya, Macaristan, Çek ve Slovak Cumhuriyetlerinin geçiş sınırlarına dayanmaktadır. Bu geçiş izinli ve pahalı olmaktadır. Klasik rotanın kuzeydoğuya kaymasının diğer bir sebebi Türk Ulaştırma Bakanlığı’nın Kararnamesidir. Bu Kararname, Batı ve Orta Avrupa yönünde seyreden araçların prensip olarak İstanbul-Köstence arasında Roro ‘yu kullanmalarını söyler¹⁰⁵.

Kuzey Karadeniz Rotasının üzerinden geçen yasadışı afyonun büyük bölümü Afganistan kökenlidir. Özbekistan ve Türkmenistan’da Afgan kökenli olduğu belirtilen tonlarca esrar, eroin, afyon ve morfin ele geçirildiği rapor edilmiştir. Afgan kökenli uyuşturucular genellikle Afganistan-Tacikistan sınırındaki dağlık bölgede bulunan Gorno- Badakhshan bölgesinden sokularak Orta Asya ve Avrupa ülkelerine uyuşturucu tacirleri tarafından dağıtılmaktadır. Afganistan’da üretilen esrar, afyon ve eroinin Avrupa’ya ulaştırılmasında çoğu zaman Rusya, Azerbaycan, Çeçenistan ve Gürcistan’ın yanı sıra diğer Orta Asya ülkeleri kullanılmaktadır¹⁰⁶.

¹⁰³ EGM-KOMDB, (2001/3), a.g.e., ss.19-20.

¹⁰⁴ EGM-KOMDB, (2000/2), a.g.e., s.2.

¹⁰⁵ Alman Polisinin Uyuşturucu Raporu, (1993), S.6, s.64.

¹⁰⁶ Gökçimen, Mustafa, (1996), Uyuşturucu İle Yasal Mücadeleci Kuruluşların Güçlendirilmesi Konusunda Bölgesel İşbirliği Semineri, (01- 05 Nisan 1996), *Polis dergisi*, S.7, s.33.

2.2.2.3. Doğu Akdeniz Rotası

Avrupa ülkelerine yapılan uyuşturucu kaçakçılığında kullanılan önemli güzergâhlardan biri de Doğu Akdeniz Rotası olarak adlandırılan yoldur. Bu yol Pakistan limanlarından başlayarak, Hint Okyanusu, Kızıldeniz ve Süveyş Kanalı'na, oradan da Güney Kıbrıs'ın güneyinden geçerek Akdeniz üzerinden Avrupa'ya uzanan bir güzergâhı takip eder.

Son yıllarda hem Birleşmiş Milletler uyuşturucu Kontrol Programı (UNDCP) raporlarında, hem de İnterpol istatistiklerinde dikkati çeken önemli gelişmelerden biri de, Pakistan'dan Batı Avrupa'ya doğrudan yapılan eroin kaçakçılığında yaşanan hareketliliklerdir. Pakistan hava limanlarında yakalanan ve hedefi Batı Avrupa olan eroin ile Batı Avrupa hava limanlarında yakalanan Pakistan kaynaklı eroin bunu net olarak ortaya koymaktadır. Bu rotanın ortaya çıkışında Afgan ve Pakistanlı kaçakçıların uyuşturucu pazarlarındaki paylarını, uyuşturucuyu doğrudan Avrupa'ya göndermek suretiyle arttırma istekleri önemli bir sebeptir¹⁰⁷.

Bu rotanın gelecek yıllarda çok daha aktif olacağı tahmin edilmektedir. Bu rota ile bağlantılı, Pakistan deniz limanlarından Avrupa'ya doğrudan ulaşan ve uluslararası deniz hukukundan kaynaklanan sebeplerle kontrolü çok zor olan, önceki yıllarda Doğu Akdeniz Rotası olarak tarif ettiğimiz deniz yolunun da göz ardı edilmemesi gerekir.

2.3. COĞRAFİ KONUMU AÇISINDAN TÜRKİYE'NİN ÖNEMİ

Anadolu, üç kıtanın düğüm noktası olması itibariyle yüzyıllardan beridir kıtalar ve medeniyetler arasında bir köprü vazifesi görmüş ve görmeye devam etmektedir. Geçmişte İpek Yolu'nun üzerinden geçtiği Anadolu toprakları, özellikle doğudan gelen ipek ve baharın batıya iletilmesinde kullanılan en önemli yol olma özelliğini bu gün de doğu ülkelerinin batıya çıkış kapısı ve Avrupa ülkelerinin ise orta ve uzak doğuya girişi olması itibariyle halen korumaktadır.

Bu topraklar üzerinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin kara ve deniz yollarında Asya ile Avrupa arasında yapılan transit taşımacılıkta, yasal ticarete olduğu gibi kaçakçılık faaliyetlerinde de önemi, artarak sürmektedir.

¹⁰⁷ EGM-KOMDB, (2001/3), a.g.e., s.21.

Uyuşturucu kaçakçılığı açısından ise Türkiye, yasadışı haşhaş ekimi ve buna bağlı afyon üretiminin gerçekleştiği Güneybatı Asya ülkelerine yakın bir coğrafyada yer almaktadır. Üretim bölgelerine yakın bir coğrafı konumda bulunmanın yanı sıra, geniş bir uyuşturucu kitlesine sahip Batı Avrupa lkeleri ile de komşu durumundadır. Bu konumu itibarı ile Türkiye, retim bölgelerinden tüketiciler ülkelere yönelik olarak gerçekleştirilen transit uyuşturucu madde kaçakçılığı güzergâhında yer almaktadır.

Özellikle İstanbul, Orta ve Batı Avrupa'ya gönderilen hemen hemen tüm sevkıyatın kilit noktasıdır. Coğrafı konumu nedeni ile tüm bağlantılı trafik yolları ve taşımacılık araçları bu şhirden geçmek zorundadırlar. Bu şehirde eroin sevkıyatı organize edilir ve kuryeler temin edilir. İstanbul'da tüm Avrupa'nın alıcıları ve satıcıları buluşur. Hemen hemen İstanbul'da organize edilmeyen sevkıyat yoktur¹⁰⁸.

Eroin trafiği üzerinde bulunan her ülke, uyuşturucu ticareti ile ilgili kısmi sorunlarla mücadele ederken, Türkiye ise, doğudan batıya doğal uyuşturucuların yasa dışı trafiğinden etkilenirken, aynı zamanda batıdan doğuya ters yönde kimyasal maddelerin ve sentetik uyuşturucuların trafiğinden de etkilenmektedir. Kimyasal maddelerden özellikle eroin imalatında olmazsa olmaz öneme sahip asetik anhidrit maddesinin yasadışı trafiğinden yoğun olarak etkilenen Türkiye, asetik anhidrit maddesinin kaçağa kaymasını nleme adına n bildirim zorunluluğu gibi bazı tedbirler içeren bir paketin yapılması gerektiğini tüm uluslararası toplantılarda dile getirmektedir¹⁰⁹.

Türkiye'nin bulunduğu coğrafya üzerinde cereyan eden yasadışı uyuşturucu madde trafiği ana hatları ile çizildiğinde, uyuşturucu trafiğinin tek yönlü bir seyir izlemediği, uyuşturucu trafiği gzerghlarının bölgede yaşanan savaş ve i karışıklıklardan, ülkelerin siyasi yapılarındaki değişmelerden etkilendiği görülmektedir. Bu bağlamda Türkiye'nin doğrudan etkilendiği Avrasya uyuşturucu trafiği, kendi aralarında kollara ayrılan; Balkan Rotası, Kuzey Karadeniz Rotası ve Doğu Akdeniz Rotası olarak řekillenmiřtir¹¹⁰.

¹⁰⁸ Alman Polisinin Uyuşturucu Raporu, (1993), a.g.e., s.62.

¹⁰⁹ EGM-KOMDB, (2001/3), a.g.e., s.18.

¹¹⁰ a.g.e., s.18.

2.3.1. Türkiye’de Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı

Türkiye, uyuşturucu üretim bölgeleri ve tüketim bölgeleri arasında yer alması ve bu maddelerin kaçakçılığının yapıldığı güzergâh üzerinde bulunması sebebi ile uyuşturucu madde kaçakçılığından transit ülke olarak, doğrudan etkilenmektedir.

Ülkemiz, bir yandan içerisinde bulunduğu coğrafyanın bir takım sosyal, ekonomik ve kültürel avantajlarından faydalanırken, diğeryandan özellikle afyon ve türevleri, sentetik uyuşturucular ve uyuşturucuların üretiminde kullanılan ara kimyasalların kaçakçılığını yapan suç örgütlerinin ülkemize yönelik veya ülkemiz üzerinden gerçekleştirdikleri uyuşturucu faaliyetlerinden olumsuz yönde etkilenmektedir. Afganistan 2008 yılında dünya afyon üretiminin % 93’ünü tek başına gerçekleştirmiştir. Bu durum, geleneksel üretim merkezleri ile tüketicinin oldukça yoğun olduğu Avrupa ülkeleri arasında en çok kullanılan güzergâhlardan birisi olan Balkan Rotası üzerinde bulunan ülkemizin, özellikle Afganistan kaynaklı uyuşturucu maddelerin kaçakçılığı konusunda maruz kaldığı tehlikeyi çok net olarak ortaya koymaktadır.

Uyuşturucu ile mücadelede başarılı olabilmenin en önemli şartlarından biri, karşı karşıya kalınan potansiyel tehlikelerin iyi analiz edilerek, doğru tedbirlerin alınıp başarıyla uygulanmasıdır. Bu doğrultuda, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele (KOM) Daire Başkanlığınca, ülkemizdeki uyuşturucu sorunu en ince unsurlarına ve detaylarına kadar değerlendirilmekte ve gelişen şartları karşılayacak stratejiler belirlenerek hayata geçirilmektedir. Esas itibariyle, ülkemizi transit olarak etkileyen ve tüketim için ülkemize ithal edilen uyuşturucu maddelere karşı verilen mücadele, farklı temeller üzerinde yapılmaktadır. Ülkemizi transit boyutuyla etkileyen uyuşturucu maddelerle mücadele açısından, uluslararası işbirliği ve koordinasyon büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda, Bu kısım, Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi 2008 Dünya Uyuşturucu Raporu ve Afganistan Afyon Araştırması’ndan derlenen bilgilerden ve Ülkemiz tespitlerinden oluşmaktadır.

Uyuşturucu ile mücadelede her bakımından yüksek bir kapasiteye sahip olan ülkemiz, bölge ülkelerine gerek doğrudan bilgi paylaşımı gerekse eğitim faaliyetleri yoluyla önemli katkılar sağlamaktadır.

Bu doğrultuda ülkemiz, 2006 yılı sonu itibariyle uluslararası işbirliği ve oluşan yeni ve güncel trendler konusunda bölgede inisiyatifi ele almıştır. Geçen süre içerisinde, Ukrayna, Azerbaycan, Romanya, Türkmenistan ve Kazakistan ülkeleri ile 10 ayrı müşterek operasyon yapılmış, bu operasyonlarda toplam 1.046 kg eroin maddesi ele geçirilmiştir. Bu faaliyetlerden de anlaşılacağı üzere, Türkiye sınır aşan organize uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadelede son derece önemli bir yeri olan uluslararası işbirliği konusunda, üzerine düşen görevi layıkıyla yerine getirmekte ve operasyonel bilgi paylaşımı konusunda samimi olduğunu tüm dünyaya göstermektedir. Bu operasyonlar, bölge ülkeleriyle ülkemiz arasında güven tesis edilmesi bakımından son derece önemlidir.

Bölgedeki hemen hemen hiçbir ülkenin, herhangi bir uluslar arası kuruluşun desteği olmadan bu bölgede ortak bir operasyon yapması söz konusu değilken, ülkemizin bu şekilde ve bu boyutta operasyonlar gerçekleştirmesi, uluslararası işbirliği konusunda tüm dünya ülkelerine örnek teşkil edecek son derece önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu operasyonlar sonrasında, bölge ülkelerinde, uluslararası polisiye işbirliği ve operasyonel bilgi paylaşımının önemi ve gerekliliği artık çok daha fazla telaffuz edilir ve önem atfedilir hale gelmiştir. Bu durum ayrıca, Birleşmiş Milletler (BM) ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) gibi kuruluşların uluslararası uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadele çerçevesinde Orta Asya ülkelerine daha fazla önem göstermelerine vesile olmuştur. Ayrıca, herhangi bir ülke ile yapılan ortak bir çalışmanın, iki ülke arasındaki iletişim kanallarını geliştirdiği, karşılıklı güveni artırdığı, karşılaşılan stratejik ve operasyonel aksaklıkların görülmesini sağladığı, aynı zamanda da her iki ülkeye ciddi tecrübeler kazandırdığı hatırdan çıkarılmamalıdır. Nitekim bugün ülkemizden bu ülkelere doğru gerçekleşen bilgi aktarımı, gelecekte söz konusu ülkelerin yürüttükleri tahkikatlarda ülkemiz bağlantılarını tespit etmeleri halinde tesis edilen karşılıklı güven, işbirliği ve paylaşım mekanizmaları sayesinde bu bilgileri tereddütsüz olarak ülkemizle paylaşımlarını ve beraberinde müşterek çalışmaların yürütülmesini sağlayacaktır.

Öte yandan, gerçekleştirilen bu operasyonlar neticesinde, varlığı kabul edilen ancak suç örgütlerince yeterince aktif olarak kullanıldığı tespit ve teyit edilemeyen

Kuzey Karadeniz Rotası'nın da, Balkan Rotasının bir alternatifi olarak tercih edildiği ve etkin bir şekilde kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Böylece, afyon ve türevleri uyuşturucu maddelerin Avrupa'ya gerçekleştirilen kaçakçılığında dikkatler, odaklanılan tek rota olan Balkan Rotası üzerinden kısmen Kuzey Karadeniz Rotasına çevrilmiş ve bu durum uluslararası toplantılarda ve raporlarda açıkça gündeme getirilmeye başlanmıştır.

Afganistan'daki haşhaş ekim alanları 2008 yılında 2007 yılına göre % 19, afyon üretimi ise % 6 (2007: 8.200 ton, 2008: 7.700 ton) oranında azalmıştır. Afganistan'da 2007 yılında haşhaş ekimi yapılmayan eyalet sayısı 13 iken bu rakam 2008 yılında 18'e çıkmıştır. 2007 yılında ise, Güney Doğu Asya'daki afyon üretiminde 6 yıl üst üste görülen düşüşün ardından ilk defa artış görülmüştür. Güney Doğu Asya'daki afyon üretimi 2006 yılına oranla % 22 artmıştır. Myanmar'da ise artış % 29 olmuştur.

Avrupa, Yakın ve Orta Doğu ile Afrika pazarlarındaki afyon ve türevleri uyuşturucu maddeler Afganistan'dan, Asya pazarındakiler Myanmar'dan, Kuzey ve Güney Amerika pazarlarındakiler ise Meksika ve Kolombiya'dan sağlanmaktadır.

Afyon ve türevleri uyuşturucu maddeler, bağımlılık tedavisi bakımından en çok sorun olan maddeler olmaya devam etmektedir. Bu maddelere olan talebin, -dünya genelinde aynı kalsa da Afganistan'a komşu olan ülkelerde ve Doğu ve Güney Afrika ülkelerinde arttığı görülmektedir.

Afyon ve türevleri uyuşturucu maddelerin kaçakçılığı ile mücadeledeki genel tabloya bakıldığında; Türkiye'nin uluslararası işbirliği konusunda her türlü kaygıdan uzak ve samimi bir şekilde gayret gösterdiği ve uyuşturucuyla mücadele kapasitesini sürekli olarak artırdığı çok net bir şekilde görülmektedir. Bu durumun en bariz göstergesi, yukarıda da bahsedildiği üzere, bölge ülkeleri ile gerçekleştirilen bilgi paylaşımı ve ortak operasyonların yanında, yakalanan uyuşturucu madde miktarları ve gerçekleştirilen operasyon sayısındaki artıştır. 2007 yılında ülkemizde ele geçirilen eroin miktarı 13,2 ton olup, bu rakam tüm 27 AB ülkesi için sadece 7,5 tondur.

2008 yılında ele geçirilen eroin miktarı 15 tonu aşarken son 3 yılın ortalaması ise 13 tona ulaşmıştır. Benzer şekilde, 2005 yılında yapılan 637 eroin operasyonu

2007 yılında 1.100'e, 2008 yılında ise 1.407'ye çıkmıştır. Bu anlamda operasyon sayısındaki artış da son derece dikkat çekicidir.

Çarpıcı olan bir diğer husus ise, Türkiye'de ele geçirilen eroin miktarındaki artışa karşın, asıl tüketim yeri olan Avrupa bölgesinde yakalanan eroin maddesi miktarında görülen azalmadır. Bu durumun nedenlerinden birinin, Türkiye'nin uyuşturucu madde kaçakçılığını önleme konusundaki üstün gayretlerinin, Avrupa ülkelerine yönelik gerçekleştirilen eroin kaçakçılığı akışına set oluşturması olduğu değerlendirilmektedir.

Yapılan inceleme ve değerlendirme çalışmaları, ülkemizde ele geçirilen eroin maddesi miktarının Afganistan'daki üretim miktarlarındaki artış ya da azalmaya bağlı olmadığına işaret etmektedir. Nitekim 2002 yılından itibaren, -Afganistan'daki haşhaş ekim alanları ve afyon üretimindeki artış veya azalmalardan bağımsız olarak- ülkemizde her yıl ele geçirilen eroin maddesi miktarında sürekli ve istikrarlı bir artışın olduğu görülmektedir.

Afganistan'daki haşhaş ekim alanları ve afyon üretimi 2008 yılında 2007 yılına göre azalmış ve buna paralel olarak Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) tarafından potansiyel eroin üretiminde de bir düşüş öngörülmüştür. Ancak ülkemizde ele geçirilen eroin miktarındaki artış 2008 yılında da devam etmiştir. 2007 yılına oranla 2008 yılındaki artış % 16,8 olmuştur. Uyuşturucu ile mücadele kapasitesindeki artış, operasyonların başarısına da doğrudan etki etmektedir. Özellikle eroin kaçakçılığı yapan ve uluslararası alanda faaliyet gösteren organize suç gruplarına yönelik yapılan operasyonlarda elde edilen sonuçlar oldukça dikkat çekicidir. 2006 yılında, eroin kaçakçılığına karşı yapılan 47 operasyonda, 2.633 kg eroin ile birlikte 508 kişi yakalanmıştır. Bu rakam 2007 yılında 83 operasyonda 3.826 kg eroin maddesiyle birlikte 732 kişinin yakalaması şeklinde olmuştur. Bu iki yılda uluslar arası alanda faaliyet gösteren toplam 130 uyuşturucu suç örgütü tamamen çökertilirken her bir operasyonda ortalama 50 kg eroin ile birlikte 10 kişinin yakalanması sağlanmıştır. Söz konusu operasyonların önemi ve rakamların büyüklüğü; 2006 yılında İsveç'te 103 kg, Romanya'da 32 kg, Almanya'da 879 kg, Belçika'da 176 kg ve Portekiz'de 144 kg eroin maddesi yakalamalarıyla kıyaslandığında daha iyi anlaşılmaktadır.

Aynı yıl sadece Türkiye’de 10.312 kg eroin ele geçirilirken Rusya Federasyonu dâhil tüm Avrupa’nın eroin yakalaması 12.636 kg olmuştur. Bu veri, Türkiye’de uyuşturucu ile mücadelenin kolluk birimlerinin üstün gayretleri sonucu yapıldığının bir göstergesidir.

Diğer taraftan, KOM Daire Başkanlığı olarak afyon ve türevleri uyuşturucu maddelerle mücadele çerçevesinde, UNODC ve AGİT gibi uluslararası kuruluşların öncülüğünde düzenlenen toplantı, eğitim, seminer ve projeli çalışma faaliyetlerine katkı sağlanmaktadır.

Bu çerçevede, 2008 yılı içerisinde UNODC tarafından başlatılan ve eroin üretiminde kullanılan asetik anhidrit maddesinin Afganistan’a girişini engellemek için planlanan TARCET Operasyonu, destek verilen önemli uygulamalardan biri olmuştur. Bu kapsamda ülkemiz Türkmenistan ile eşleşmiş, KOM Daire Başkanlığı ve Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü’nden katılan uzmanlar söz konusu ülkenin ilgili kurumlarına uygulamalı eğitim vermek üzere 3 ayrı ziyaret gerçekleştirmiştir. Bu faaliyet, ülke olarak sahip olunan bilgi ve birikimin mümkün olduğunca ilgili Türkmen Birimlerine aktarılması suretiyle iki ülke arasındaki işbirliği ve güvenin arttırılmasına vesile olmuştur.

2008 yılına kadar, afyon ve türevleri uyuşturucu maddeler ülkemize yaklaşık % 91 oranında eroin formunda girmekte iken, bu oran 2008 yılında, ortalama % 96’lara çıkmıştır. Öte yandan 2008 yılında yakalanan afyon ve morfin miktarında bir düşüş görülmüştür.

Bu durumun en önemli nedenlerinden birinin, 2007 yılında ikili güvenlik işbirliği çerçevesinde İran’a yapılan ziyaret esnasında İran uyuşturucu ile mücadele birimlerinin üst düzey yetkililerin de ifade ettikleri üzere İran- Türkiye sınırının İran tarafında kalan, ancak PKK terör örgütünün bir kolu olarak İran topraklarında faaliyet gösteren PJAK’ın kontrolü altında bulunan bölgelerde eroin üretiminin söz konusu olması ve üretilen bu eroinin Türkiye üzerinden Avrupa ülkelerine gönderilmesi olduğu değerlendirilmektedir.

Öte yandan ülkemizde 2008 yılı içerisinde eroin üretilen veya rafine edilen herhangi bir imalathane tespit edilememiştir. Esrar; ekim yaygınlığı, üretim miktarı ve kullanıcı sayısı bakımından dünya yasadışı uyuşturucu pazarında en yoğun olarak

görülen uyuşturucu olmaya devam etmektedir. Esrar üretimi, Dünya genelinde 172 ülkede resmi olarak tespit edilmiştir. Global esrar üretimi, 2004 yılında 45.000, 2005 yılında 42.000 ve 2006 yılında 41.400 ton olarak tahmin edilmektedir.

Esrar üretip ihraç eden ülke sayısı, Nijerya, Gana ve Fas gibi birkaç Afrika ülkesi ile Afganistan, Pakistan ve Kazakistan gibi birkaç Asya ülkesi ile sınırlıdır. 2004 ile 2006 yılları arasındaki bölgesel değişimler, Fas'taki üretimin ve ihracın azalmasına rağmen, Avrupa'daki esrar üretiminin arttığına işaret etmektedir. Öte yandan ABD ve Kanada'da esrar ekimine karşı verilen başarılı mücadele, yüksek tetrahydrocannabinol (THC) oranına sahip kenevir bitkilerinin, ev gibi kapalı ortamlarda gizlice yetiştirilmesi sonucunu doğurmuştur. ABD pazarındaki esrarın THC oranı 1999 ile 2006 arasında ortalama % 4,6'dan % 8,8'e çıkmıştır. Afganistan'daki esrar ekimi ise, 2005 yılında 30.000, 2006 yılında 50.000 ve 2007 yılında 70.000 hektar olarak gerçekleşmiştir.

2004 yılında 7.500 ton, 2005 yılında 6.600 ton olarak gerçekleşen global toz esrar üretimi düzenli bir azalış göstererek 2006 yılında 6.000 ton seviyesine inmiştir. 2006 yılındaki esrar yakalamalarının % 58'i Kuzey Amerika'da gerçekleşmiştir.

Meksika'da 1.893 ton, ABD'de 1.139 ton esrar yakalanmıştır. Bu durum 2005 yakalamaları ile hemen hemen aynı iken 2004 yılına oranla % 8 daha azdır. Toz esrar yakalamaları ise 2004- 2006 döneminde % 30 azalma göstermiştir. UNODC, 2006 yılında dünya genelinde 166 milyon insanın (15- 64 yaş arası nüfusun % 3,9'u) esrar kullandığını tahmin etmektedir. En yaygın esrar kullanımının, 15- 64 yaş arası nüfusun % 14,5'ine denk gelen Okyanusya bölgesinde olduğu tespit edilmiştir. Bunu sırasıyla % 10,5 ile Kuzey Amerika ve % 8 ile Afrika takip etmektedir. Dünya genelinde birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de en çok üretilen ve tüketilen uyuşturucu esrardır. Esrar maddesi, ülkemizde tüketime yönelik olarak üretilen yegâne uyuşturucu türüdür. 2008 yılında ülkemiz genelinde ele geçirilen esrar maddesi miktarı 31.843 kg'dan 39.141 kg'a çıkarak % 23 oranında artmıştır. Esrar yakalamalarıyla ilgili en dikkat çekici gelişme, polis bölgesinde yaşanmıştır. İl KOM Birimlerimizin yoğun çabaları neticesinde 2008 yılında polis bölgesinde ele geçirilen esrar maddesi 20 tonu aşarak 20.575 kg'a ulaşmıştır. Bu rakam bir önceki seneye göre % 53 civarında bir artışı göstermektedir.

Polis bölgesinde ele geçirilen esrar maddesinin % 22'sine denk gelen 4.685 kg'ı toz esrar formunda ele geçirilmiştir. Geri kalan kısım ise ülkemizde tüketim için tercih edilen form olan kubar esrar formunda ele geçirilmiştir. Bölgemizdeki duruma bakıldığında, Ülkemizin doğusunda yer alan İran ve daha ötede bulunan Pakistan ve Afganistan'da tüketim için daha çok toz esrar tercih edilmekte olup, bu bölgedeki toz esrar üretimi gün geçtikçe daha tehditkâr hale gelmektedir. Aynı şekilde Orta ve Batı Avrupa ülkelerinde de daha çok toz esrar maddesi tercih edilmektedir.

Kolombiya, Bolivya ve Peru'daki toplam koka ekimi 2007 yılında % 16 artarak 181.600 hektara ulaşmıştır. Kolombiya'da koka ekim alanı % 27, Bolivya'da % 5, Peru'da da % 4 oranında bir artış göstermiştir. 2007 yılındaki potansiyel kokain üretimi 2006 yılına göre 10 tonluk bir artışla 994 ton olarak hesaplanmaktadır. Kolombiya, dünya geneli kokain üretiminin % 55'ini tek başına gerçekleştirmektedir. 2007 yılında üretilen toplam kokainin 600 tonu Kolombiya tarafından üretilmiştir. Kokain pazarı büyük oranda Amerika kıtasında yer almaktadır. Ancak kokain kullanımı Kuzey Amerika'da azalmakta iken Güney Amerika'da artmaktadır. Ayrıca Batı Afrika'daki en son yakalama ve kullanıcı sayıları, kokainin Orta ve Batı Avrupa'ya kaçakçılığında yeni güzergâhlar oluştuğunu göstermektedir.

Kokain maddesi, ülkemize büyük ölçüde iç tüketime yönelik olarak getirilmektedir. Özellikle son 2 yılda Atatürk Havalimanı'nda yakalanan kokain kuryelerinin sayısında bir artış görülmüştür.

Ülkemizde 2008 yılında tek seferde yüksek miktarda kokain yakalaması gerçekleşmemiş olup, yakalama miktarında da bir önceki yıla oranla ciddi bir fark söz konusu olmamıştır. 2008 yılında toplam 105 kg kokain yakalanmış olup 2007 yılına kıyasla % 10'luk bir azalma olmuştur. Buna karşılık, 2008 yılında başta Atatürk Havalimanı olmak üzere havalimanlarımızda gerçekleştirilen 39 kurye operasyonunda toplam 60 kg kokain maddesi ele geçirilmiştir. Bu miktar 2008 yılında ülke genelinde yakalanan toplam kokain miktarının % 57'sini oluşturmaktadır. Bu durum, ülkemize kokain girişinin büyük oranda uluslararası havalimanlarımızdan yapıldığının bir göstergesidir.

Kokain kuryeleri ile ilgili olarak yapılan incelemelerde göze çarpan en önemli husus, büyük çoğunluğunun Afrika ülkeleri vatandaşı olmaları ve kokaini çoğunlukla

Avrupa aktarmalı uçuşlarla ülkemize sokmaya çalışmalarıdır. Bu uyuşturucu maddenin nakledilmesinde ise genellikle içerisine kokain yerleştirilmiş kapsüllerin yutulması suretiyle vücut içerisinde taşınması yönteminin kullanıldığı görülmektedir.

Genel olarak toz formunda ülkemize getirilen kokain maddesi daha sonra çeşitli yöntemlerle ülke içerisinde dağıtılmaktadır. İl birimlerimizce ülke içi uyuşturucu şebekelerine yönelik olarak gerçekleştirilen operasyonlardan, ele geçirilen kokainin genellikle toz ve “crack” (taş) olarak adlandırılan kokain formunda olduğu tespit edilmiştir. 2008 yılında 21 ilimiz kokain operasyonu gerçekleştirmiştir. Kokain maddesinin genel olarak İstanbul’dan başlamak suretiyle her sene milyonlarca turist tarafından tercih edilen Ege ve Akdeniz sahil şeridinden Şanlıurfa’ya kadar uzanan bölgede ele geçirildiği görülmektedir.

Bununla birlikte Malatya, Diyarbakır ve Bingöl gibi doğu illerimiz ile Trabzon ve Samsun gibi Karadeniz kıyısında bulunan, ancak diğer illerden farklı olarak gerek yüksek eğitim için tercih edilen gerekse turistik amaçla ziyaret edilen illerimizde de kokain talebinin bulunduğu anlaşılmaktadır.

Ülkemize yönelik olarak yapılan kokain kaçakçılığı ile mücadelede, kokainin Avrupa’ya girdiği ülkeler başta olmak üzere, doğrudan kaçakçılığının yapılabildiği ve Avrupa’ya çıkış noktası olarak bilinen Venezuela ve Nijerya gibi ülkeler ile ortak çalışma yapmak son derece önemlidir. Zira Aralık 2008’de İstanbul’da gerçekleştirilen bir operasyon neticesinde şampuan kutularının içerisine gizlenmiş vaziyette ele geçirilen 3 kg. sıvı kokain yakalaması; doğrudan kaynak ülke olan Venezuela’dan gelmesi bakımından, kokain kaçakçılığı yapan uluslararası organizasyonların deniz aşırı kıtalar arasında bile faaliyet gösterebildiklerini, zula yöntemi bakımından ise bu işin ne kadar profesyonelce yapıldığını göstermektedir.

Amfetamin tipi uyarıcıların (ATS) yıllık üretimi 2000 yılından itibaren 450-500 ton civarında olmuştur. 2007 yılında ise, global ATS üretimi 494 ton olarak değerlendirilmektedir.

Genel olarak Avrupa’da üretilen amfetamin, sentetik uyarıcılar kategorisinde yeralan ana uyuşturucu madde olup, en eski, en iyi bilinen ve bu grupta en çok kullanılan maddedir. Ecstasy çoğunlukla Kuzey Amerika, Batı Avrupa ve Okyanusya bölgesinde üretilmekte, ancak yer yer Doğu ve Güney Doğu Asya’da da üretim

görülmektedir. 2005 yılında 113, 2006 yılında 103 ton ecstasy üretimi gerçekleştiği tahmin edilmektedir.

Metamfetamin çoğunlukla, ara kimyasal maddelere erişimin nispeten daha kolay olduğu, aynı zamanda talebin de yüksek olduğu Doğu ve Güney Doğu Asya ile Kuzey Amerika ve Okyanusya bölgesinde üretilmektedir. 2006 yılında üretilen amfetamin grubu uyuşturucuların % 68'ini metamfetamin oluşturmaktadır. 2005 yılında 278 ton olan metamfetamin üretimi 2006 yılında 267 tona düşmüştür. 2004 yılında ele geçirilen yasa dışı ATS üretim laboratuvarı sayısı 18.639 iken, bu sayı 2006 yılında 8.245'e kadar düşmüştür. Ancak amfetamin üretiminde bu düşüşle orantılı bir azalma olmamıştır.

2006 yılı ATS yakalamaları dünya genelinde 47,6 ton olarak gerçekleşmiştir. Captagon yakalamaları da dâhil edildiğinde ATS yakalamaları tüm dünya genelinde % 2 artış göstermiştir. ATS yapımında kullanılan ara kimyasallar genelde Güney, Doğu ve Güney Doğu Asya ülkelerinde üretilmekte ve kaçakçılığı da bu ülkeler üzerinden yapılmaktadır.

Dünya genelinde 24,7 milyon kişi (15- 64 yaş arası nüfusun % 0,6'sı) amfetamin türü uyuşturucuları kullanmaktadır. Ecstasy kullanıcıları ise, 15- 64 yaş arası nüfusun % 0,2'sine denk gelen 9 milyon kişi olarak hesaplanmaktadır. Amfetamin kullanıcı grubunun %55'ini oluşturan yaklaşık 14 milyon kişi Asya'da bulunmaktadır. Bunların çoğunluğu, Doğu ve Güney Doğu Asya'daki metamfetamin kullanıcılarıdır. Kuzey Amerika'daki amfetamin kullanıcıları, dünya genelinin % 15'ini teşkil eden 3,7 milyon kişidir. Avrupa'daki kullanıcı sayısı ise 2,7 milyon kişi ile dünya genelinin % 10'udur.

Sentetik uyuşturucu maddelerden ecstasy maddesi kullanım, captagon maddesi ise transit boyutuyla ülkemizi olumsuz yönde etkilemektedir. Ülkemizde ecstasy maddesine olan talebin 2008 yılında da devam ettiği görülmüştür. Üretimle birlikte tüketimin de yoğun olarak gerçekleştiği Avrupa'da ecstasy yakalamalarında kademeli olarak bir düşüş söz konusudur.

Ülkemizdeki ecstasy yakalamalarına bakıldığında ise, 2005 yılında en yüksek seviyeye ulaştığı görülmektedir. 2005 yılında ele geçirilen 1.748.796 adet ecstasy yakalamasıyla Türkiye, Avrupa'da ecstasy yakalamasında ana üretici ülke olan Hollanda ve başlıca tüketici ülkelerden olan İngiltere'nin ardından 3. sıradadır.

Türkiye'nin ecstasy yakalamasında, Almanya, Fransa, Danimarka ve Belçika gibi tüketicinin çok olduğu hatta yer yer üretimin de söz konusu olduğu birçok Avrupa ülkesini geride bırakması, uyuşturucu ile mücadeledeki yüksek kapasiteyi gösteren en önemli göstergelerinden birisidir. Diğer taraftan bu durum, Türkiye'nin eroin yakalamasındaki başarısının tesadüfen ya da afyon üretimindeki artışla doğrudan ilgili olmadığı, başarının tamamen kolluk kuvvetlerinin üstün ve özverili gayretlerinin bir neticesi olduğunun en somut delilidir.

2008 yılında 65 ilimizde ecstasy yakalaması gerçekleştirilmiştir. Ülkemizi kullanım boyutuyla etkileyen ecstasy maddesi genellikle ülke içi uyuşturucu şebekelerine yönelik yapılan operasyonlarda ele geçirilmektedir. Bu durum, ecstasy'nin ülkemiz genelinde ne kadar yaygın olarak bulunduğu işaret etmektedir.

2008 yılındaki ecstasy ile ilgili dikkat çekici diğer bir husus ise; içerdiği aktif maddesi mCPP (meta-chlorophenylpiperazine) olarak bilinen ve ülkemizde henüz uyuşturucu olarak değerlendirilmeyen bir madde olan, dolayısıyla da "sahte ecstasy" olarak nitelendirilen hapların yakalama miktarlarındaki artıştır. 2008 yılında ülkemizde 572 operasyonda 1.041.111 adet ecstasy hap ele geçirilirken sadece 3 operasyonda toplam 520.000 adet sahte ecstasy ele geçirilmiştir.

Bu durum, ülkemize ecstasy sokan uyuşturucu organizasyonlarının ülkemizdeki yasal mevzuatı yakından takip ettiklerini, yasak madde içermeyen hapları ecstasy formunda ülkemize sokarak gelir elde ettiklerini, ancak diğer taraftan yakalandıkları takdirde yasal boşluktan istifade ederek ceza almaktan kurtulduklarını göstermektedir.

Çoğunlukla Arap ve Orta Doğu ülkeleri tarafından tüketilen captagon maddesi, daha çok Doğu Avrupa ülkelerinde üretilmekte ve ülkemizi transit boyutuyla etkilemektedir. Captagon maddesinin kaçakçılığının artış eğilimine girdiği 2006 yılından itibaren ülkemizde önemli tedbirler alınmış olup, bu sayede çok sayıda captagon maddesi ele geçirilmiştir. Ülkemizde tespit edilen captagon üretim yerlerinin, captagon üretiminin tüm safhalarını kapsayacak boyutta olmadığı, ülkemize çoğunlukla Doğu Avrupa ülkelerinden toz halde getirilen amfetamin maddesinin tablet haline getirildiği "tablet basım ünitesi" şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Captagon üretiminin önlenmesine yönelik olarak; narkotik birimlerimizin göstermiş olduğu kararlı mücadele neticesiyle suç örgütlerinin captagon üretimini Suriye'ye kaydırıldığı, yürütülen tahkikat ve operasyonlardan anlaşılmıştır.

Bu çerçevede, 2007 yılında 1 tablet basım ünitesi ele geçirilirken 2008 yılında herhangi bir ünite tespit edilememiştir. 2008 yılında, captagonun üretildiği ülkelerden biri olan Bulgaristan ve başlıca tüketim yerlerinden biri olan Suudi Arabistan ile işbirliği üst seviyeye çıkartılmıştır. Bu işbirliği ve ortak çalışmalar neticesinde, Adana ilinde gerçekleştirilen bir operasyonda yaklaşık 2,1 milyon adet captagon tablet ele geçirilmiştir.

Söz konusu operasyonla, suç organizasyonlarının son dönemde aktif olarak kullanmakta oldukları yeni bir captagon kaçakçılığı rotası da ortaya çıkarılmıştır. Bu yeni oluşumda; Suriye'de üretilen captagon maddesi, ilk olarak "sırtçılık" yöntemiyle sınırdan illegal olarak ülkemize sokulmakta, ardından Kilis, Gaziantep, Hatay veya Adana gibi Suriye sınırına yakın illerde yasal yük arasına zula yapılmak suretiyle, kara veya deniz yoluyla başta Suudi Arabistan olmak üzere diğer Ortadoğu ve Arap ülkelerine gönderilmektedir.

Ülkemizde, uluslararası uyuşturucu madde kaçakçılığı yapan suç örgütlerine karşı yürütülen mücadeleyle birlikte, vatandaşımızı hedef alan "ülke içi uyuşturucu şebekeleri" veya "uyuşturucu sokak satıcıları" olarak adlandırılan çetelere karşı da son derece kararlı ve azimli bir mücadele yürütülmektedir. Bu durum, ülkemizi transit veya hedef ülke boyutuyla etkileyen farklı uyuşturucu türlerine karşı farklı stratejiler uygulamak suretiyle yürütülen "rasyonel mücadelenin" bir sonucudur.

İç tüketim için ülkemize sokulan veya ülkemizde tüketilmek amacıyla üretilen uyuşturucu maddelerin yurt içindeki dağıtım ve satışını yapan ülke içi uyuşturucu şebekelerine yönelik profesyonel çalışmalar, 2005 yılı sonundaki Stratejik Araştırmalar Kurulu (SAK) Toplantısında alınan stratejik bir karar doğrultusunda hayata geçirilmiştir. Bu stratejik kararın alınmasındaki en önemli etken, illerimizin tamamının ülke içerisindeki muhtemel afyon ve türevleri uyuşturucu maddeler güzergâhında bulunmamasına karşın, hemen hemen hepsinin özellikle esrar ve ecstasy maddesi bakımından potansiyel satıcı ve tüketicilere sahip olduğunun değerlendirilmesidir.

Geçtiğimiz son 3 yıl içerisinde, uyuşturucu sokak çetelerine karşı gerçekleştirilen planlı ve projeli çalışmalarda elde edilen başarılar, bu hususta KOM Daire Başkanlığı olarak gösterilen hassasiyeti doğrular ve destekler mahiyettedir. Ülke içi uyuşturucu şebekelerine karşı, son 3 yılda tüm illerimizde en az bir projeli operasyon gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, 2006 yılında 54 ilimizde 200, 2007 yılında 66 ilimizde 444 ve 2008 yılında ise 73 ilimizde 429 projeli operasyon gerçekleştirilmiştir. Bu operasyonlarda uyuşturucu satıcısı olduğu ortaya çıkartılan 6.894 şahıs tutuklanarak cezaevine gönderilmiştir.

Ayrıca, asayişe müessir farklı birçok suçtan sabıkası olan bu şahısların tutuklanması, toplum düzeninin sağlanması ve korunması açısından da önemli bir katkı sağlamıştır.

PKK/ Kongra- Gel terör örgütünün, ABD Başkanlığınca her yıl yapılan ve Mayıs 2008 tarihinde dokuzuncusu gerçekleştirilen “ Uyuşturucu Kaçakçılarının Değerlendirilmesi ” sonrasında; “ Yabancı Uyuşturucu Kaçakçılarını Belirleme Yasası ”nda (Kingpin Act) belirtilen müeyyidelere konu olacak 3 organizasyondan birisi olarak, uyuşturucu madde kaçakçılığı faaliyetlerinde bulunduğu ve bu faaliyetlerden örgütün devamı ve terörist eylemleri için finansman sağladığı resmen tescil edilmiştir.

Kasım 1999’da yürürlüğe giren Kingpin Yasası, yabancı uyuşturucu kaçakçılarını, bu faaliyetlerde bulunan örgütleri ve bunların tüm dünyadaki kollarını hedef almaktadır. Bu kanun gereğince listeye dâhil edilen örgüt ve kişiler, Amerikan mali sistemini, ticaret ve havale işlemlerini hiçbir biçimde kullanamadıkları gibi, Amerikan şirketleri ve Amerikan vatandaşlarıyla da iş yapmaları engellenmektedir. 2008 yılındaki belirlemeler ile 2000 yılından beri bu listeye alınan toplam kişi ve organizasyon sayısı 75’e yükselmiştir. Kingpin Yasası bahse konu birey ve organizasyonların bulunduğu veya faaliyet gösterdiği ülkeleri ise hedef almamaktadır.

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) dünyada, 15- 64 yaş gurubunda, 208 milyon kişinin son bir yıl içerisinde en az bir defa madde kullandığını bildirmekte olup, bu sayı aynı yaş gurubundaki nüfusun % 4,8’ine karşılık gelmektedir. Bir başka ifade ile dünyada 15- 64 yaş gurubunda yaklaşık olarak her 20 kişiden biri son bir yılda en az bir defa madde kullandığını ifade

etmektedir. Diğer taraftan, son bir ayda en az bir defa madde kullanan kişi sayısı 112 milyon olup, genel nüfusun % 2,6'sını oluşturmaktadır. Dünyada, sorunlu madde kullanımı olarak da ifade edilen, ciddi derecede madde bağımlısı 26 milyon kişi tespit edilmiş olup, bu sayı genel nüfusun % 0,6'sına karşılık gelmektedir. Dünyada madde kullanımı nedeni ile yılda 200.000 kişinin öldüğü tahmin edilmektedir.

2008 yılı içerisinde yaşanan tüm bu gelişmelerin önümüzdeki yıllarda ülkemizin de içinde bulunduğı bölgeye farklı yansıma ve etkileri söz konusu olacaktır. İşte bu noktadan hareketle, 2008 yılı Aralık ayında gerçekleştirilen SAK 39. toplantısında, 2009 yılı uyğşturucu ile mücadele strateji ve hedefleri yeni gelişmelere göre tekrar gözden geçirilip güncellenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UYUŞTURUCU SUÇLARI HAKKINDA HUKUKİ DÜZENLEMELER ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

3.1. UYUŞTURUCU MADDE SUÇLARI HAKKINDA HUKUKİ DÜZENLEMELER

3.1.1. Genel Olarak

Dünyadaki tüm ülkelerin yasalarında uyuşturucu madde ticaretini yasaklayan hükümler mevcuttur. Bu maddelerin ticaretini yapanlar hakkında hapis ve para cezaları ile mal müsadresi gibi cezalar öngörülmüştür. Ancak öngörülen cezaların oranları, devletlerin yönetim biçimlerine, kültürüne ve dini inançlarına göre değişiklikler gösterir.

Uyuşturucu kullananlar hakkında ise, uygulanmakta olan yaptırımlar arasında daha büyük farklılıklar görülmektedir. Bazı devletlerin yasaları uyuşturucuyu kullanmayı suç olarak kabul etmekte ve cezalandırmakta iken, bir kısım devletler ise bunu hastalık olarak görmekte ve tedavi mecburiyeti getirmektedir. İran veya Suudi Arabistan gibi şeriat hükümlerine göre yönetilen İslam devletlerinde uyuşturucu bulundurmak veya kullanmak suç sayılmakta ve ölümle cezalandırılmaktadır. Bunun yanında Almanya, Avusturya, Fransa gibi ülkelerde uyuşturucu madde kullanmak suç olmaktan çıkarılmış ancak tedavi zorunlu hale getirilmiştir. Şayet kişi tedaviyi kabul etmez veya aksatırsa, o zaman hakkında cezai işlemler yapılmaktadır. Yabancı uyruklu şahısların bu ülkelerde uyuşturucu kullanmaları halinde ise sınır dışı edilmektedirler.

Geçmişte devletlerin iç hukuklarında uyuşturucu maddelerin sınıflandırılması ve ticaretleri hakkında yapılan düzenlemeler arasında farklılıklar olması sebebi ile uluslararası hukukta karışıklıklar yaşanmış ve insanlar zor durumda kalmışlardır. Bu karışık durumun düzeltilmesi için uluslararası düzenlemelere ihtiyaç duyulmuş ve çeşitli sözleşmelerle bütün devletler arasın da uyuşturucu kavramı hakkında ortak bir uygulama yapılması sağlanmıştır. 1961 tarihli BM TEK Sözleşmesi ve 1971 tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi'nde ticareti ve tıbbi amaç dışında kullanımı

yasaklanmış olan maddeler listeler halinde sıralanmış ve hatta kimyasal isimleri de yazılmıştır. Bunun yanında tıbbi amaçlı kullanımlara da sınırlamalar ve kontrol getirmek amacıyla bu türden ilaçların reçetesiz satışı yasaklanmıştır.

Günümüzde uyuşturucu madde ticaretine ilişkin cezalar gittikçe ağırlaşmaktadır. 1920 ve 1930 'larda Fransa ve Belçika'da hapis cezasının azami haddi 2 yıl, Hollanda'da en çok 4, Almanya'da 3 iken, günümüzde cezalar daha da artmış, Norveç, İsveç ve Almanya'da en çok 10 yıl, İngiltere'de 14, Fransa'da 20, İspanya'da 30 yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Sovyet Rusya'da ise kokain, morfin, afyon ve eter gibi maddelerin imali, satışı ve bulundurulmasına 1 yıla kadar hapis veya mecburi çalışma ve müsadere cezası verilmektedir. Yugoslavya'da bu türden maddelerin kanunsuz ticaretinin yapılması halinde 2,5 yıl hapis cezası öngörülmüştür¹¹¹.

Uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadele konusunda Alman Ceza Yasası 1982 yılında yeni düzenlemeler getirmiş ve örnek uygulamalar başlatmıştır. Bu bakımdan Alman Ceza Kanunu'nun uyuşturucu ile ilgili kanun maddelerine bir göz atılmasında fayda olacağı kanaatiyle, bu bölümde kısaca ele alacağız. Bunun yanında mukayese yapabilmek amacı ile İtalya ve Fransa'daki yasal düzenlemelere de kısaca değineceğiz.

3.1.2. Alman Yasaları'nın Uyuşturucu Maddeler İle Mücadeleye Yönelik Hükümleri

01 Ocak 1982 yılında Alman Ceza Kanunu'nda yapılan yeni düzenlemelerde uyuşturucu madde suçları konusunda yapılan ceza artırımları ile en yüksek ceza 10 yıl hapis cezasından 15 yıla çıkarılmıştır. Bunun yanına verdikleri ifadeler ile soruşturmayı yürütenlere yardımcı olan suçlulara ise, perde arkasındakileri ortaya çıkarmak maksadıyla, ceza indirimi getirilmiştir. 22 Eylül 1992 tarihinde yapılan bir değişiklikle de uyuşturucu ticareti için uygulanan en hafif ceza, bir yıldan beş yıla çıkarılmıştır. 7 Mart 1992 tarihinde hayata geçirilen uygulamayla da uyuşturucu ticareti ile kazanılan maddi kazanca el konulmaya başlanmıştır. Bu tarihe kadar geçerli olan "Nettoprinzip" (Net Prensibi) nedeniyle mahkeme sadece olaydan elde edilmiş "net kazançları" ele geçirilmiş olarak beyan edebilmekte idi. Yani mahkeme

¹¹¹ Özden, (1992), a.g.e., s.404.

bütün masrafları tüm matrahtan indirmeli ve bunu bilhassa “in dubio pro reo” temel prensibine (tereddüt anında sanığın lehine karar vermek) dayanarak toleranslı bir şekilde takdir etmekteydi. Öne sürülen fakat kanıtlanamayan, yabancı ülkelerdeki rüşvet ödemeleri nedeniyle suçtan elde edilen “kar” ispat edilememekte, yani olaydan sonra ele geçirilememiş olmaktadır. Artık şimdi geçerli olan “Bruttoprinzip” (brüt prensibi) nedeniyle mahkeme sadece suçluya suçtan ne kadar para geldiğini etmekte ve bunu yaparken, satın alınırken ödenen para, kurye ücreti gibi kullanım alanlarını dikkate almamaktadır. Bu kanun değişikliğinden tekrar hapis cezaları ile birlikte karın azaltılabildiği mahkûmiyet kararları verilebilmiştir.

22 Eylül 1992 tarihinden itibaren haciz kanunları yürürlüğe girdi. Bu kanunlar o derece serttir ki, devlet suçlunun servetine ihtiyati tedbir kararı uygulayarak bir kayyum tayin edebilmektedir.

Alman Ceza Kanunu’nun 261. maddesinde para aklamanın suç filleri standardize edilerek belirtilmiştir. Paranın kaynağını saklayan veya gizleyen, kaynağın bulunması veya ele geçirmeyi tehlikeye sokan kişiler için cezai işlem yapılır. Ancak ceza miktarı düşüktür. Burada önemli olan paranın objektif kaynağını kanıtlamadaki güçlülüdür. Kanun koyucu kanıtlama konusunda kolaylıklar getirmemiştir. Uyuşturucu ticaretinden veya diğer standardize edilen ağır suçlardan kaynaklandığı düşünülen meblağ için mahkemeyi ikna edebilecek kesin deliller bulunmalıdır.

29 Ocak 1993 tarihinde yürürlüğe giren para aklama konusu ile ilgili yasa bankalara, döviz bürolarına ve diğer finans kurumlarına önemli sorumluluklar yüklemiştir. Bu kurumlar müşterilerinin kimliklerini güvenilir şekilde tespit etmekle ve bu konudaki kayıtları cezai takip organları için hazır bulundurmakla sorumlu tutulmuşlardır. Ayrıca bu kurumlar para aklamaya savaş için iç güvenlik tedbirlerini, takiplerini ve eğitimlerini yapmakla, eğer müşterilerinin şüpheli davranışlarını tespit ederlerse yetkili mercileri haberdar etmekle yükümlü kılınmışlardır¹¹².

¹¹² Özden, (1992), a.g.e., s.22.

3.1.3. İtalyan Yasaları'nın Uyuşturucu Maddeler İle Mücadeleye Yönelik Hükümleri

Bu ülkede uyuşturucu maddelerin üretilmesi, imali, kullanılması, toptan ticareti, ithali, ihracı, nakli, satın alınması, satılması ve bulundurulması Sağlık Bakanlığının kontrolüne tabidir. Gerekli izni almadan bu maddeleri üreten, imal eden, satan, satın alan, nakleden ihraç ve ithal eden kişiye 4 yıldan 15 yıla kadar ağır hapis ve 3 milyon Lireten, 100 milyon Lirete kadar ağır para cezası verilmektedir. Eğer bu maddeler bir kişinin şahsen kullanması için yetecek miktarda değilse, o takdirde hapis cezası 2 yıldan 6 yıla kadar, para cezası da 100 bin Lireten 8 milyon Lirete kadardır. Uyuşturucu madde kullanmak için lokal benzeri yerler açanlara 3 yıldan 10 yıla kadar hapis, 2 ile 10 milyon liret arası para cezası verilmektedir. Kullananlar arasında küçüklerin bulunması durumu ise cezayı ağırlaştırıcı bir faktör olarak kabul edilmektedir¹¹³.

Kullanmak maksadıyla az miktarda uyuşturucu madde alan ve bulunduran kimseler cezalandırılmamaktadır. Sadece tedavi tedbirlerine başvurulmaktadır. Şahıs, tedavi yerini ve doktorunu seçme hakkına sahip olduğu gibi, böyle bir tedaviye tabii tutulduğunun gizli kalmasını talep etme hakkına da sahiptir. Tedaviyi gönüllü olarak kabul etmeyen kişi için ise mahkeme tedavi yönünde karar verebilir. Tedavi ayakta veya yatarak olabilir. Her zaman değiştirilebilir veya geri alınabilir.

Uyuşturucu madde kullanan yabancı uyruklu şahıslar ise sınır dışı edilirler. Yabancılar hakkında tedavi hükümleri yoktur. Uyuşturucu madde suçlarından birisi ile tutuklanan ve hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile cezalandırılan kişi aynı zamanda kullanıcı ve bağımlı ise, rehabilitasyonu için tutukluluk ve infaz sırasında tıbbi tedavi talep etmek hakkına sahiptir. Cezaevleri müdürleri, tedavileri bittikleri halde tedaviye ihtiyaç gösterenleri, tedavi kurumlarına bildirmekle yükümlüdürler¹¹⁴.

3.1.4. Fransız Yasaları'nın Uyuşturucu Maddeler İle Mücadeleye Yönelik Hükümleri

Fransa'da uyuşturucu madde ticareti ile uğraşanlar ile kullananlar arasında bir ayrım yapılmıştır. Uyuşturucu maddeleri imal edenler, nakledenler, ithal ve ihraç edenler satanlar ve alanlar 2 yıldan 10 yıla kadar hapis, 5 bin franktan 5 milyon franka kadar

¹¹³ Özden, (1992), a.g.e., s.406.

¹¹⁴ a.g.e., s.407.

para cezası ile cezalandırılmaktadırlar. Cezanın üst sınırı bazı durumlarda 20 yıla kadar çıkmaktadır. Bununla birlikte uyuşturucu maddeleri kullananlara da 500 franktan 5 bin franka kadar para cezası, 2 aydan 1 yıla kadar da hapis cezası verilmektedir. Ancak uyuşturucu bağımlısı kişi tıbbi tedavi olmayı kabul ederse, ceza kovuşturması yapılmamaktadır. Uyuşturucu madde kullanan kişinin aynı suçu tekrar işlemesi halinde eğer tedaviyi kabul ederse savcının ceza kovuşturması yapip yapmaması serbesttir. Sanık kovuşturmayla başlanılmadan önce tıbbi tedavi altına alınabileceği gibi, kendi kontrol ve sorumluluğunda olmak kaydıyla bir aile yanında bulundurulmasına da karar verilebilir¹¹⁵.

Fransız Ceza Kanunu, suça iştiraki ayrıca ele almakta ve uyuşturucu madde kullanmak için cemiyet kurulmasını da müstakil suç kabul etmektedir. Eğer bir şahsın üzerinde kullanılacak kadar uyuşturucu madde bulunursa, bu fiili cezalandırmamakta, ancak miktar kullanımdan fazla miktarda ise, bu fiil ticaret maksadı ile bulundurma olarak kabul edilerek, cezalandırılmaktadır¹¹⁶.

3.1.5. Türk Hukukunda Uyuşturucu Maddelerle ilgili Uygulamalar

3.1.5.1. Genel Olarak

Türkiye yukarıda açıklanan 1961 tarihli Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesi ve bunu değiştiren 1972 tarihli Protokol, 1971 tarihli Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesine taraftır. Bu sözleşmelere iç hukukta da yer verilmiş ve kanun hükmüne kavuşturulmuşlardır. Ayrıca bu sözleşmeler ile üstlenilen yükümlükler de yerine getirilmektedir. Bunun yanında uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadele alanında Türkiye’de yürürlükte bulunan diğer kanunlar ise şunlardır:

- 1-) 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun
- 2-) 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun
- 3-) 3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun
- 4-) 5237 Sayılı T.C.K.
- 5-) 1593 Sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu (Md. 3/6)

¹¹⁵ Özden, (1992), a.g.e., s.406.

¹¹⁶ a.g.e., s.407.

6-) 984 Sayılı Ecza Ticarethaneleriyle Sanayi ve Ticaret İşlerinde Kullanılan zehirli ve Müessir Maddelerin Satıldığı Dükkânlara Dair Kanun (Md. 11, 12, 13 ve 14)

7-) 4250 Sayılı İspirtolu İçkilerin İnhisarı Hakkında Kanun (Md.5)

8-) 1262 Sayılı İspenciyarı ve Tıbbi Müstahzarları Kanunu (Md.8, 9, 10)

9-) 6197 Sayılı Eczaneler ve Eczacılar Hakkında Kanun (Md. 11, 23, 24 ve 25)

10-) 3765 Sayılı Kaçakçılığı Men ve Takibine Dair Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

11-) 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu (Md. 8/B ve 13/B)

12-) 29.11.1940 Tarih ve 4691 Sayılı Resmi Gazetede Yayınlanan İspenciyarı ve Tıbbi Müstahzarları Kanuna Yeniden Bazı Hükümler İlavesine Dair Kanun

13-) 12.06.1933 Tarih ve 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

14-) 4028 Sayılı Kara para Aklanmasının Önlenmesi ile 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunda, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda ve 178 Sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

Uyuşturucu maddelerin kaçakçılığı ile mücadelele yönelik yönetmelikler ise şunlardır:

1-)1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun 60.Maddesine Göre Ödenecek İkramiyeler Hakkında Yönetmelik

2-) Haşhaş Ekimi Yönetmeliği

3-) Kenevir Ekimi Yönetmeliği

4-) Uyuşturucu Maddeler Yönetmeliği

5-)İthal Edilecek İlaç Ham, Başlangıç Maddeleri İspençiyarı ve Tıbbi Müstahzarları Yönetmeliği

6-) Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığınca Yayınlanan Kenevir Ekimi ve Kontrolü Hakkında Yönetmelik.

3.2. UYUŞTURUCU MADDELERLE İLGİLİ ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

Uyuşturucu maddelerin birey ve toplum üzerindeki etkilerinin bilimsel olarak ortaya çıkmasından sonra, devletler bu maddelerin vatandaşları tarafından kullanmalarını yasakladıkları gibi, uluslararası dolaşımını da kontrol altına almak maksadı ile yoğun çalışmalar başlatmışlardır.

Bu doğrultuda uluslar arası işbirliğini geliştirecek nitelikte çeşitli anlaşmalar yapmışlar, ancak zaman içerisinde gerek uyuşturucu maddelerin çeşitlerinin artması, gerekse ilaç olarak kullanılan bazı maddelerin olumsuz etkilerinin ortaya çıkması sonucunda, uyuşturucu madde kavramına açıklık getirmek maksadı ile bazı protokoller yapmamışlardır.

Uyuşturucu maddelerle ilgili olarak yapılan uluslar arası antlaşmalar sırası ile şunlardır:

1. 1909 Shanghai Afyon Antlaşması
2. 1912 Lahey Afyon Mukavelenamesi
3. 1925 Cenevre Afyon Mukavelenamesi
4. 1931 Cenevre Afyon Mukavelenamesi
5. Zararlı ilaçların Meşru Olmayan Ticaretinin Yasaklanması Hakkında 1936 Cenevre Mukavelenamesi
6. Sentetik Uyuşturucu Maddeler Hakkında 1948 Paris Protokolü
7. 1953 Newyork Afyon Protokolü
8. 1961 Tarihli Uyuşturucu Maddeler TEK Sözleşmesi
9. 1961 TEK Sözleşmesini Değiştiren 1972 Tarihli Protokol
10. 1971 Tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi
11. 1988 Tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi

Uyuşturucuyla mücadelenin tarihsel gelişimini ve bu alanda yapılan sözleşmelerin ne gibi sonuçlar doğurduğunu anlamak açısından bu sözleşmelere aşağıda kısaca değinilecektir:

3.2.1. 1909 Shanghai Afyon Antlaşması

Uluslar arası cephede afyona karşı atılan ilk adımlardan biri Amerika'dan geldi. İspanyol-Amerikan Savaşından sonunda 1898'de Filipin Adaları'nı egemenliği altına alan ABD, karşısında önemli bir afyon sorununu miras olarak bulmuştu; Filipinlerdeki Çinli topluluklar arasında bağımlılık ileri düzeydeydi. Bunun üzerine Amerikalılar 1903 'de sorunu ele alıp Uzakdoğu afyon ticaretini incelemek üzere bir komisyon kurdular. Komisyon üyelerinden Psikopos Henry Brent, 1906 'da Başkan Roosevelt 'e bir mektup yazara afyon kaçakçılığıyla mücadele için uluslar arası ölçekte harekete geçmenin ve Çin'e bu maddeden kurtulması için yardımcı olmanın zamanı geldiğini belirtmişti. Roosevelt de bu görüşlere katılmaktaydı, ama sadece insani kaygılarla değil. Bu sayede 1878 'deki yasakla sekteye uğrayan Çin-Amerika ilişkilerini düzeltme fırsatı yakaladığına inanmıştı¹¹⁷.

Aynı yıllarda Çin Hükümeti afyon üretimini bir yandan yasaklamaya çalışırken, diğer taraftan İngiliz tüccarları Hindistan'dan bu memlekete afyon ihraç etmeye çalışıyorlardı. Bu sırada Çin'deki afyon alışkanlığı, diğer memleketlere sirayet etmeye ve Birleşik Amerika ' yı da tehdit etmeye başlamıştı.

Çin hükümetinin teklifi ile 1 Şubat 1909 yılında Shanghai toplantısına iştirak eden Birleşik Amerika, Çin, Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya, Hollanda, Avusturya-Macaristan, İran, Portekiz, Rusya ve Siyam temsilcileri, Çin hükümeti 'nin afyon üretimi ve tüketimini yasak etmek hususunda sarf ettiği çabaları takdir ettiklerini kararlaştırdıktan sonra:

1-Kendi ülkelerinde ve idareleri altında bulunan memleketlerde afyon kullanma alışkanlığının kaldırılması hususunda tedbirler alınmasını,

2-Afyon ithalini yasak eden memleketlere ihracat yapılmamasını,

3-Morfinin imal, satış ve stoklarını kontrol etmeye yarayacak tedbirlerin acilen alınmasını,

¹¹⁷ Booth, (1997), a.g.e., ss.153-154.

4-Avrupalıların Çin’de bulunan afyon kullanma yerlerinin kapatılmasını, içeriğinde afyon bulunan ilaçların imal ve ticaretinin yasaklanmasını ve bu yerlerde ilgili devletlerin, uyuşturucu maddelere dair bulunan milli kanunlarının uygulanmasının temenni ve tavsiye etmişlerdir.

İstisari mahiyette olan bu anlaşmanın hükümleri, uluslararası teşebbüslere bir başlangıç olması itibariyle önemlidir. Nitekim bu hükümler, takip eden yıllarda toplanan uluslar arası konferanslarda tartışılan konuların temelini teşkil etmiştir.

3.2.2. 1912 Lahey Afyon Mukavelenamesi

Birleşik Amerika’nın teklifi üzerine Shanghai Anlaşmasına katılan devletler tarafından yapılan uluslararası ikinci teşebbüs olan Lahey Konferansı neticesinde düzenlenen 23 Ocak 1912 tarihli Lahey Afyon Mukavelenamesi ile ham afyon, işlenmiş afyon, tıbbi afyon, morfin, eroin ve kokaini tarif edip sınıflandırarak, anlaşmalarda bu maddelerin tıbbi ve fenni maksatlar dışında kullanılmasını yasak edecek tedbirler almaya ve taraflar bu hususta diğer taraflarla işbirliği yapmaya mecbur kılınmıştır.

Bundan başka ham afyonun üretim ve satışının kontrol edilmesi, ithal ve ihracının izne tabi tutulması ve bu maddenin ticaretine geçit teşkil eden şehir ve limanlarda diğer bölgelerin sınırlandırılması, hazırlandırılmış afyonun imal, satış ve kullanılmasının kaldırılması, ithal ve ihracının yasak edilmesi, ihraç edilen morfin ve kokain ile bunların türevlerinin, ithal eden memleketin kanun ve nizamlarına göre müsaade edilen şahısların eline geçmesini sağlayacak tedbirlerin alınması hususlarına dair hükümler yer almıştır.

Mukavelenamede dikkati çeken diğer bir husus da, ihtiva ettiği hükümlerin tatbikini sağlayacak tedbirlerin alınmasını, taraf devletlere bırakmış olması ve uluslar arası herhangi bir yaptırım içermemesidir.

Bu arada anlaşmanın önemli bir yararı oldu: Gelecekte yapılacak yasalar için bir tür şablon oluşturduğu gibi, gerek opiyatların gerekse kokainin kimyasal tanımını sağlayarak; kaçakçıların, mevcut yasalardaki boşlukları fırsat bilip, birçok uyuşturucuyu sadece türev ya da yerine geçen bileşik diye gümrükten geçirmesini önliyordu. Ancak kapanış toplantısından üç gün sonra Arşidük Ferdinand’ın bir suikasta kurban gitmesi ile başlayan Birinci Dünya Savaşı, gelişmeleri kesintiye

uğrattı; denetleyici önlemler uygulamaya konulamadığı gibi, orduların taleplerini karşılamak üzere artırılan üretimle birlikte, uyuşturucu kullanımı da arttı. Bu arada Uzakdoğu’da afyon içiciliği bütün bunlardan hiç etkilenmeksizin devam ediyordu¹¹⁸.

3.2.3. 1925 Cenevre Afyon Mukavelenamesi

Birinci Dünya Savaşı’nın bitmesinden sonra, gelecekteki savaşları önlemek üzere bütün ülkelerin bir araya gelmesi uyuşturucuyu denetim altına almak üzere birleşmeleri için de bir fırsat yarattı. Versay Antlaşması’nda afyonla ilgili önlemlere yer verildi ve 1921 ‘de Milletler Cemiyeti, uyuşturucu maddeler konusunda uluslararası bilgi koordinasyonu sağlayıp kaçakçılık olaylarını kaydetmek üzere “Afyon ve Diğer Tehlikeli İlaçlarla Yürütülen Kaçakçılığa İlişkin Danışma Komitesi’ni kurdu. Komitenin çalışmaları neticesi 1924 Kasımında bir gece arayla Cenevre’de iki konferans toplandı¹¹⁹.

Üçüncü teşebbüs olan Cenevre Konferansı’nda kabul edilen 19 Şubat 1925 tarihli Cenevre Mukavelenamesi, Lahey Mukavelenamesinin esasları ve tariflerini aynen kabul etmekle beraber, uyuşturucu maddelerin uluslar arası ticaretini kontrol altında bulunduracak etkili bir sistemin kurulmasını düzenleyecek, başka memleketlere yapılacak ihracatın bir hükümet inhisarı tarafından sevk ve idare edilmesi hususlarının mümkün olduğu kadar yakın bir zamanda tatbik edilmesine, ithalat ve ihracat hükümetler tarafından verilecek izne bağlı olarak yapılmasına dair hükümler içermiştir.

Mukavelenamenin uygulanmasını izlemek, istatistikleri talep etmek ve düzenlemek ve gerektiği takdirde taraflardan açıklama istemek yetkilerine sahip olmak üzere Daima Merkez Komitesi adı altında kurulması bu anlaşmanın özelliğini teşkil eder.

3.2.4. 1931 Cenevre Afyon Mukavelenamesi

Uyuşturucu maddelerden bazıları toksikomoni meydana getirirler. Bazılarının böyle bir vasfı yoktur. Bazı maddelerde vardır ki, uyuşturucu olmadıkları ve toksikomoni ihtiva etmedikleri halde bu özelliğe sahip uyuşturucu maddelere dönüşebilmektedirler. Bu maddelerin hepsine uyuşturucu madde ismi altında

¹¹⁸ Booth, (1997), a.g.e., ss.155-156.

¹¹⁹ a.g.e., s.156.

toplamayı yeterli görmeyen 1931 Cenevre Konferansını düzenlenen sözleşme metninde uyuşturucu madde yerine ecza tabiri kullanılmıştır.

1931 Cenevre Afyon Mukavelesi, uyuşturucu madde üretiminin sınırlandırılması hususunda 1912 ve 1925 mukavelelerinin eksikliklerini gidermek üzere, uyuşturucu maddelerin üretimini dünyanın yalnız tıbbi ve fenni ihtiyaçlarını yetiştirecek miktara indirmek esasına göre hazırlanmıştır. Ham afyon, tıbbi afyon ve koka yaprağı bahis konusu olduğu zaman bu maddeler ecza tabir edilen uyuşturucu maddelerin üretiminde kullanıldığı takdirde, mukavele hükümlerine girmektedir.

3.2.5. Zararlı ilaçların Meşru Olmayan Ticaretinin Yasaklanması Hakkında 1936 Cenevre Mukavenamesi

Uyuşturucu kaçakçılığının kriminal yönlerini görüşmek üzere 1936'da Tehlikeli İlaçların Yasadışı Trafikini Önleme Konferansı toplandı. Narkotik suçları kapsayan bir ceza yasasının yanı sıra, uyuşturucu saptama yönleri de ele alındı¹²⁰.

Afyon ve diğer zararlı ilaçlar hakkında tanzim edilen uluslararası mukavelelerin hükümlerin daha etkili bir hale getirmek ve bu maddelerin kaçakçılığıyla yapılacak mücadeleyi kolaylaştırmak amacıyla Cenevre 'de 40 hükümet temsilcisinin katılımıyla toplanan konferans neticesinde kabul edilen bu yasa, Türkiye'de de 26 Haziran 1937 tarihli ve 3189 sayılı Kanun ile onaylanarak yasalaşmıştır.

Mukavenenin başlıca hükümleri şunlardır:

1-Daha önce mukavelelerde bahis konusu edilen uyuşturucu maddeleri yasadışı üretenlerin, bu fiillere kasten iştirak edenlerin, bu hususta örgüt kuranların veya anlaşılanların ve bu suçlara ait fiillere teşebbüs edenlere hapis veya hürriyetten men ile cezalandırması için gerekli olan yasal tedbirlerin alınması,

2-Uyuşturucu maddelerin zirai üretimini kontrol etmek maksadıyla alınacak yasal tedbirlerin, yasadışı ticaretini önlemeye yöneltilmiş bulunan diğer tedbirleri tamamlayıcı mahiyette olması,

3-Mukavelede uyuşturucu madde suçu olarak düzenlenen fiillerin:

¹²⁰ Booth, (1997), a.g.e., s.157.

a)-Değişik memleketlerde işlenmesi hallerinde her birinin ayrı bir suç olarak ele alınması,

b)-Yabancı memleketlerde işlenmiş olması ve şahısların cezalandırılmaları hallerinde, buna dair mahkûmiyet kararlarının milli kanunlarda yer alan şartlar dâhilinde tekrarına esas tutulması,

c)-Yabancı bir memlekette işlenmeleri ve suçlarının mukaveleyi imza eden memleketlerden birine iltica etmeleri halinde vukuu bulacak iade talepleri, fiille alakası olmayan bir sebepten dolayı reddedilmiş ve o memleket kanunu bu gibi fiiller hakkında takibat yapılmasını genel bir kural olarak kabul etmiş ise kendi arazilerinde işlenmiş gibi takip edilmesi ve cezalandırılması,

d)-Mukaveleyi imzalayan memleketler tarafından bu suçlar için suçluların iadesinin kabul edilmesi.

3.2.6. Sentetik Uyuşturucu Maddeler Hakkında 1948 Paris Protokolü

Toksikomani içeren sentetik ilaçlar, 1931 tarihli Cenevre Afyon Mukavelenamesinden sonra keşfedildikleri için bu tarihe kadar toplanan konferanslarda düzenlenen mukavelename ve protokollerle tayin edilmiş olan uluslar arası kontrolün dışında kalmışlardır.

1925 Cenevre Afyon Mukavelesinde uyuşturucu madde tabiri 1931 mukavelesine göre daha geniş anlamda kullanılmıştır. Bu mukavelename hükümlerinin, mümasil suiistimallere yaraya bilecek ve aynı derecede zararlı tesirler meydana getirebilme ihtimali olan bütün uyuşturucu maddeler hakkında tatbik edilebilmesi için Birleşmiş Milletler Hıfzısıhha Komitesinin tavsiyede bulunulması, Genel Asemble 'nin bu tavsiyeyi akit devletlere tevdi etmesi ve devletlerce de kabul edilmesi gerekmektedir.

1931 Mukavelesine gelince: Bu mukavele hazırlanırken o sırada tanınmış olan zararlı ilaçlar değil, sonradan keşfedilecek olanların da otomatik bir surette aynı hükümlere tabi tutulması nazari itibara alınmış ise de bu mukavenenin alanına giren yeni ilaçlar afyon ve koka yaprağının alkaloitlerine münhasır bulunmaktadır.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği; sentetik ilaçların kontrolünü sağlamak için bu mukavelelerin etki alanını genişletmeyi veya bu konuya ait uluslararası yeni

bir mukavelename yapmayı düşünmüş ise de, çeşitli bölümleri ihtiva eden mukavelenamelerin düzeltilmesi yoluna gidilmesi birçok zorluklara yol açabileceğinden, 1931 Mukavelenamesiyle sağlanmış olan kontrole sistematik olarak tabi olacak uluslar arası yeni bir anlaşma Yapılmasına daha uygun düşeceğini düşünüülerek, bu yolu tavsiye etmeye karar vermiştir.

Genel Sekreterliğin bu tavsiyesi üzerine hazırlanan protokol taslağı, 30 Eylül 1948 tarihinde Ekonomik ve Sosyal Konsey, 8 Ekim 1948 tarihinde Genel Asamble ve 29 Kasım 1948 tarihinde de Paris'te Chaillot Sarayı' nda yapılan bir merasimde üye devletlerin salahiyyetli temsilcileri tarafından imza edilerek 1 Aralık 1949 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Bu protokole göre üye her devlet; 1931 Cenevre Afyon Mukavelesinin etki alanına girmeyen ve fakat etkileri narkotik ve zararlı olduğu tespit edilen herhangi sentetik bir ilacı, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine bildirmeyi taahhüt etmiştir. Bu bildirimi alan Genel sekreterlik durumdan derhal Narkotik İlaçlar Komitesini, Dünya Sağlık Örgütünü ve protokole dâhil diğer üye devletleri haberdar edecektir. Dünya Sağlık Örgütü bu ilacın toksikomani içerip içermediğini veya böyle bir madde haline çevrilip çevrilmediğini inceleyerek bu hususa dair vereceği kararı Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine bildirecektir. Genel Sekreterlik de Birleşmiş Milletlere üye olan veya olmayan devletlere tebliğ edecektir. Dünya Sağlık Örgütünün kararından bu suretle haberdar olan üye devletler, toksikomani içeren veya bu özelliğe sahip madde haline çevrilebilen sentetik uyuşturucu maddeyi kontrol altına almayı taahhüt etmişlerdir.

Sentetik narkotik maddelerin uluslar arası kontrolüne dair bulunan 1948 Paris Protokolünde iki önemli yenilik vardır:

1- 1912 ve 1925 mukavelelerinin şümulüne giren uyuşturucu maddeler, kimyevi formüllerine göre tayin ve tarif edilmişlerdir. 1931 Mukavelenamesi de aynı sistemin belirli bazı hammaddelerden çıkarılan uyuşturucu maddeleri de kontrol altına almak suretiyle kabul etmiştir. Paris protokolü, uluslar arası kontrolü kimyevi formül sisteminden ayırarak narkotik tesir oluşturan ve toksikomani içeren bütün zararlı maddelere teşmil etmiştir. Yeni keşfedilen ve ileride keşfedilecek olan sentetik uyuşturucu maddelerde bu protokol hükümlerine göre kontrole tabi tutulabilecektir.

2-Protokole dâhil devletlerin Uyuşturucu Maddeler komisyonuna, etkileri narkotik ve zararlı olduğunu bildirecekleri ilaçlar hakkında geçici tedbirler alınması yetkisinin, Dünya Sağlık Örgütüne verilmiş olmasıdır. Bu sayede yeni sentetik uyuşturucu maddeler hakkında protokol hükümlerinin süratle tatbiki mümkün olabilecektir.

1948 tarihli Paris Protokolü, narkotik ilaçların uluslar arası kontrolünde ileri bir adım teşkil eder. Bunu tamamlamak ve daha ileriye götürmek için protokole dâhil devletlere düşen bir görev bulunmaktadır.

3.2.7. 1953 Newyork Afyon Protokolü

Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi'nin 27 Mayıs 1952 Tarihinde kabul ettiği bir karar gereğince; 19 Mayıs ile 18 Haziran 1953 tarihleri arası Newyork'ta toplanan Uluslar arasında Afyon Konferansında hazırlanıp 28 Aralık 1953 tarihinde imza edilen ve Afyonun üretim, ekiminin sınırlandırılması ve düzenlenmesine yöneliktir.

Bu protokol uyarınca, sadece yedi ülkenin afyon ihraç etmesine izin veriliyordu: Bulgaristan, Yunanistan, Hindistan, İran, Türkiye, SSCB ve Yugoslavya. Bu ülkelerde de haşhaş ekiminin ruhsatla ve sıkı bir denetim altında gerçekleştirilmesi zorunluydu. Diğer ülkelerinse ihraç edilmeyip ancak yurt içinde kullanılmak üzere afyon üretmelerine izin verilmiştir. Haşhaş ekimi ve afyon üretimi için ne kadar alan ayrılacağı, uluslar arası ecza piyasasının yaklaşık talebine göre BM tarafından hesaplanacaktı¹²¹.

Bu protokolün başlıca hükümleri şunlardır:

1-Afyon kullanımının sadece tıbbi ve fenni ihtiyaçlarda sınırlandırılması,

2- Afyon üretim, ticaret ve kullanımını kontrol altına almak üzere her üretici devlet tarafından resmi müesseseler kurulması,

3-Üretimin, ilgili devlet kuruluşu veya gerektiğinde yetkili hükümet makamları tarafından tayin edilecek bölgelerde ruhsat esasına göre yapılması,

4 Afyon üretiminde başka amaçlarla yapılan haşhaş ekiminin ve haşhaş sakızından üretilen uyuşturucu maddelerin yeter surette kontrol edilmesi,

¹²¹ Booth, (1997), a.g.e., ss.160-161.

5-Afyon stoklarının protokolde açıklanmış olan ölçülere göre sınırlandırılması,

6-Protokole taraf olmayan devletlerden afyon ithalatının yasaklanması,

7-Müsadere edilen afyonlar hakkında ne şekilde işlem yapılacağı,

8-Bir sonraki yıl için tahmin edilen afyon ihtiyaçlarının Daimi Merkez Komitesine bildirilmesi,

9-Bir evvelki yıla ait aşağıdaki istatistiklerin Daimi Merkez Komitesine gönderilmesi,

a)Afyon üretilmek üzere haşhaş ekilen sahalanın yüzölçümü ile bu sahalarda üretilen afyon miktarı,

b)Tüketilen afyon miktarı,

c)Alkaloidler veya müstahzarlar imali için kullanılan afyon miktarı,

d)Yasadışı ticaret sırasında müsadere edilen afyon miktarı,

e)Stok miktarı gösteren rakamlar,

f)Üç aylık afyon ithalat ve ihracatının miktarı,

10-Genel Sekreterliğe aşağıdaki raporların gönderilmesi:

a)Afyon üretim, ticaret ve kullanımını kontrol edecek devlet kuruluşunun teşkilatına ve vazifelerine dair bir rapor,

b)Protokol hükümlerine göre gerçekleştirilen yasal ve idari tedbirlere ait bir rapor,

c)Protokolün uygulanmasına dair yıllık bir rapor,

11-Protokol hükümlerine gözetmek için Daimi Merkez Komitesine aşağıdaki tedbirleri almak yetkilerinin verilmesi:

a)Taraflardan protokol hükümlerinin uygulanmasına dair bilgi talep edilmesi ve gereken her türlü telkinleri yapması,

b)Protokolün önemli bir hükmüne uygulanması halinde açıklama istemesi,

c)Düzeltilici tedbirler teklif etmesi,

d)Mahallinde tahkikat yapılmasını istemesi,

e)Akitlerden birinin protokol hükümlerini tatbik etmemesi; tarafların veya diğer bir devletin, uyuşturucu maddelerinin kontrolüne dair aldığı tedbirlere ciddi bir suretle zara vermesi halinde aleni tebligat yapılması veya aleni beyan yayınlanması,

f)Taraflardan birinin protokol hükümlerini yerine getirmekte hissedilir derecede eksiklik göstermesi veya diğer bir devletin protokolün etkili bir tarzda tatbikini engellemesi, aşırı miktarda afyonun herhangi bir devlet veya arazide yığılmakta olması veya arazinin gayri meşru bir ticaret merkezi haline gelmesi tehlikesinin mevcut bulunması hallerinde, ilgili memleket veya araziden afyon ithalatına ve bu yerlere yapılacak afyon ihracatına veyahut muayyen bir zaman için veya bu haller düzelinceye kadar ithalat ve ihracatın her ikisine birden ambargo konulmasını tavsiye etmesi ve bazı hallerde doğrudan doğruya ambargo uygulaması,

12-protokolün tatbiki esasında ortaya çıkacak itilafların Uluslararası Adalet Divanı tarafından halledileceği, karara bağlanmıştır.

3.2.8. 1961 Tarihli Uyuşturucu Maddeler TEK Sözleşmesi

1961 tarihli bu sözleşmenin amacı, daha öncede yapılan antlaşmaları bütünleştirmektir. İşleyişi daha da basitleştirmek için Daimi Merkez Afyon Kurulu ile Uyuşturucu Gözetim Organı birleştirip, Uluslar arası Narkotik Denetim Kurulu (INCB) oluşturuldu. Kurulun görevi yasal narkotik ticaretini ve uluslar arası antlaşmalara uyulup uyulmadığını denetlemektir. İlk uygulamaları hintkeneviri ve haşhaş üzerindeki denetimi sıklaştırmak ve afyon ile haşhaşın yenilmesi ve dumanının çekilmesini, ayrıca koka yaprağının çiğnenmesini uluslararası düzeyde yasaklamak oldu¹²².

Uyuşturucu maddelerin zararlarından hareketle hazırlanan bu sözleşme ile getirilen hükümler şöyle özetlenebilir:

1.Taraf Devletler, aşağıdaki hususlarla ilgili yasal ve idari tedbirler alacaklardır:

a. Bu sözleşme hükümlerinin kendi ülkeleri dahilinde uygulaması,

¹²² Booth, (1997), a.g.e., s.161.

b. Bu sözleşme hükümlerinin uygulamasında diğer ülkelerle işbirliği yapılması,

c. Bu sözleşme hükümleri çerçevesinde; uyuşturucu maddelerin istihsalinin, imalinin, ihracının, ithalinin, dağıtımının, ticaretinin, kullanılmasının ve elde bulundurulmasının sırf tıbbi ve bilimsel amaçlarla sınırlandırılması.

2-Bu sözleşmenin uygulanması ile ilgili olarak Birleşmiş Milletler ve Sosyal Konseyin Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (CND) ile Uluslar arası Uyuşturucu Maddeler Kontrol Organı (INCB) görevlendirilmişlerdir.

3-Taraflar her yıl; tıbbi ve bilimsel amaçla istihlak edecekleri, bu Sözleşme ekinde belirtilmeyen maddelerin imalinde kullanılacakları, 31 Aralık tarihinde stok halinde bulunduracakları ve özel stoklara ilavesi gereken uyuşturucu madde miktarlarını ihtiyaç tahminleri şeklinde INCB' ye bildireceklerdir.

4-Taraflar, halk sağlığının korunması ve uyuşturucu kaçakçılığına yönelmesinin önlenmesi için afyon haşhaşı, koka ağacı ve kenevir bitkisi ekimini yasaklayabileceklerdir. Afyon istihsalinde başka amaçlarla afyon haşhaşı ekimine müsaade eden devletler, afyonun bu gibi afyon haşhaşlarından istihsal edilmemesi ve haşhaş kelle ve sapıyla yapılan uyuşturucu madde imalinin tatminkâr bir şekilde kontrol edilmesi için gerekli tedbirleri alacaklardır. Bu tedbirler koka ve kenevir için de uygulanacaktır.

5-Taraflar, uyuşturucu maddelerin imal, ticaret, dağıtım, ithal ve ihracını (Devlet teşebbüsleri tarafından yapılması hali hariç) ruhsata tabi tutacaklar ve bu faaliyetleri yapan veya katılan her şahıs ve teşebbüsü denetleyeceklerdir.

6- Taraflar, uyuşturucu maddelerin herhangi bir memleket veya ülkeye ihracını da kontrol edeceklerdir. Ayrıca, serbest liman ve bölgelerde ülkelerin diğer kısımlarında uygulanan kontrolün aynısını uygulayacaklardır.

7-Sefer sırasında ilk yardım ve acil vakalar vukuunda gerekli olabilecek sınırlı miktardaki uyuşturucu maddelerin gemiler veya hava gemileriyle yapılacak uluslar arası nakliyatı, bu sözleşmenin derpiş ettiği anlamda bir ithal veya şekilde telakki olunmayacaktır.

8- Taraflar, kanuni müsaade alınmaksızın elde uyuşturucu madde bulundurulmasına müsaade etmeyeceklerdir.

9-Taraflar, anayasaya, hukuk ve idare rejimlerini göz önünde bulundurarak, kaçakçılığa karşı, milli çapta önleyici tedbirlerin ve mücadele faaliyetlerinin koordinasyonunu sağlayacaklar, kaçakçılıkla mücadelede birbirlerine karşılıklı yardımda bulunacaklar, kaçakçılıkla düzenli bir şekilde mücadele edebilmek üzere kendi aralarında ve üyesi bulundukları yetkili uluslar arası teşekküllerle sıkı bir işbirliğinde bulunacaklar ve ilgili teşkilatlara ait uluslar arası işbirliğinin süratle gerçekleştirilmesini temin edeceklerdir.

10-Taraflar, uyuşturucu maddelerin bu sözleşmeye uygun olmayan bir şekilde yapılacak ekim ve istihsalın, imalının, istihracının hazırlanmasının, ekte bulundurulmasının, arzının, satışa arzının, dağılımının, satın alınmasının, satışının, herhangi bir maksatla tesliminin, simsarlığın, gönderilmesinin, transit olarak şevkinin, naklinin, ithal ve ihracının veya sözü geçen tarafın görüşüne nazaran, işbu sözleşme aykırı olabilecek her türlü fiillerin kasten yapılmalarının hukuklarında suç olarak ihdas edilmeleri ve hapis ve hürriyetten mahrumiyet gibi ağır cezalar önermelerini sağlamak için tedbirleri alacaklardır.

11-Bu yasak fiillerin her birinin değişik memleketlerde işlenmeleri halinde ayrı bir suç addedilecek bu suçlar için yabancı memleketlerde hüküm olunan mahkûmiyet kararları, sabıka kaydı teşkil edecek, bunları ika edenler vatandaş veya yabacı olsun, suçun ülkesi üzerinde işlendiği tarafça veya iade talebinin vaki olduğu tarafın mevzuatı gereğince suçlunun geri verilmesi şayanı kabul değilse ve söz konusu suçlu önceden takip ve muhakeme edilmemişse suçlunun ülkesi üzerinde bulunduğu tarafça takip olunacaktır. Ayrıca bu husus iade anlaşmalarında düzenlenecektir.

12-Bu suçların işlenmesinde ele geçirilen uyuşturucu maddeler ile her türlü malzeme zapt ve müsadere olunacaktır.

13-Uyuşturucu madde bağımlılarının tedavilerini, bakımlarını ve tabi hayata intibaklarını sağlamak üzere taraflar gereken tedbirleri alacaklardır.

14-Bu sözleşmenin yorumlanması ve uygulanmasından kaynaklanan anlaşmazlıklarda, görüşme, soruşturma, arabuluculuk, uzlaştırma, hakemlik, bölgesel kuruluşlara başvurma, yargı yolu ile başka barışçı yollara başvurulacaktır. Bu yolda çözümlenemeyen anlaşmazlıklar Uluslar arası adalet divanına edilecektir.(Uluslar

arası Adalet Divanına Başvurulmasına ilişkin fıkralara, sözleşmenin uygun bulunduğu 4136 sayılı kanunun 2.maddesi ile Türkiye tarafından çekince konulmuştur.)

Türkiye bu sözleşmeye 27 Aralık 1966 tarih ve 812 sayılı Kanunla katılmıştır. Bakanlar Kurulunun 1 Temmuz 1967 tarih ve 6/8440 sayılı kararı uyarınca, sözleşme Türkiye’de 22 Haziran 1967 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

3.2.9. 1961 TEK Sözleşmesini Değiştiren 1972 Tarihli Protokol

Bu protokol ile genel olarak 1961 Tek Sözleşmesi ile kurulan Uluslar arası Uyuşturucu Maddeler Kontrol Organı’ nın yapısı ve işleyişi ile ilgili değişiklikler getirilmiştir.

3.2.10. 1971 Tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi

Psikotrop maddelerin zararlarından hareketle hazırlanan bu Sözleşme ile getirilen hükümler şöyle özetlenebilir.

1.Tarafların biri veya Dünya Sağlık Örgütü, bir maddenin, Sözleşmenin ekindeki cetvellerinden birine girmesi, birinden diğerine aktarılması ya da çıkarılmasını gerekli görürse Genel Sekretere açıklayıcı bilgilerle birlikte sunacaklardır.

2. Cetvel- 1 ‘dekiler dışındaki psikotrop maddeler ile ilgili taraflar; uluslar arası yolcular tarafından kişisel kullanım için az miktarlarda preparasyonların taşınmasına delil gösterilmesi şartıyla izin verilebilir. Psikotrop maddeler gerçekte kötüye kullanılmayacak veya tekrar elde edilemeyecek bir duruma gelinceye kadar bu sözleşmenin gerektirdiği kontrol tedbirlerinin uygulanması şartıyla bu gibi maddelerin sanayide psikotrop olmayan madde ve mamullerin yapımı için kullanımına izin verebilirler. Bu sözleşmenin gerektirdiği kontrol tedbirlerinin uygulanması şartıyla bu gibi maddelerin, yetkili makam tarafından bu maddelerin bu amaçla kullanmaya açıkça yetkilendirilen kişiler tarafından hayvanların yakalanmasında kullanımına izin verebilirler.

3.Taraflar, yukarıda belirtilen durumlar dışında cetvel 2, 3 ve 4’deki maddelerin yapımını ihracatını, ithalatını dağıtımını ve stoklarını, kullanımını ve elde

bulundurulmasını, uygun gördüğü tedbirlerle tıbbi ve bilimsel amaçlarla sınırlandıracaktır.

4.Taraflar, yetkilendirilmiş kişilerce, kendi hükümetlerinin doğrudan kontrolü altında olan veya Hükümetin açıkça onayladığı, tıbbi veya bilimsel kuruluşlarda bilimsel ve çok sınırlı tıbbi amaçlar için kullanımı dışında Cetvel 1'deki maddelerin tüm kullanımını yasaklayacaktır.

5.Taraflar, Cetvel II, III, ve IV 'de sayılan maddelerin imalat, ticaret, ihracat, ithalat ve dağıtımını lisansa veya diğer benzeri kontrol tedbirlerine bağlayacaklar ve bu şekilde yetkilendirilen kişi ve kurumları kontrol edeceklerdir.

6.Taraflar, Cetvel II, III, ve IV'deki maddeleri kullanılmak üzere ancak doktor reçetesiyle kişilere verilmesini veya dağıtılmasını sağlayacaklar ve gerekli kontrol mekanizmasını kuracaklardır.

7.Taraflar, Dünya Sağlık Örgütü' nün ilgili tüm kurallarını ve tavsiyelerini dikkate alarak, kullanım güvenliği için gerekli olan, ikaz ve ihtarları da kapsayan kullanım yönetmeliğin, uygulama olanağı olduğu yerde psikotrop maddelerin perakende paket etiketinde ve her türlü koşulda paket içindeki prospektüslerde belirtilmesine sağlayacak, bu gibi maddelerin kamuya reklâmının yapılmasını yasaklayacaklardır.

8.Taraflar, cetvellerdeki maddeler ile ilgili olarak, üretilen miktarları, stoklarda bulundurulmuş miktarları ve her alım ve dağıtım için, miktar, tarih, sağlayan ve alan kişileri gösteren ayrıntılı kayıtlar tutmalarını sağlayacaklardır.

9.Taraflar, ihraç ya da ithalatına izin verilen psikotrop maddeler için yetki belgesi isteyeceklerdir.

10.Sefer veya yolculuk sırasında, ilk yardım amaçları için veya ivedi olaylar karşısında gerekli olabilecek sınırlı miktardaki, Cetvel II, III ve IV 'de bulunan maddelerin gemiler, uçaklar veya uluslar arası trenler ve otobüsler gibi diğer uluslar arası kamu taşıtlarıyla yapılacak uluslar arası ulaşımı bu sözleşmede öngörülen anlamda suç sayılmayacaktır.

11.Taraflar, psikotrop maddelerin kötüye kullanılmasını önleyebilecek ve ilgili kişilerin, erken teşhis, tedavi, eğitim, tedavi sonrası bakım, readaptasyon ve

toplumda yeniden kaynaşmalarını sağlayacak bütün tedbirleri alacaklar ve bu amaca yönelik çabalarında eşgüdüm sağlayacaklardır.

12.Taraflar, psikotrop maddelerin kaçakçılığına karşı mücadelede işbirliği yapacaklardır.

13.Taraflar, bu Sözleşmede belirtilen yasal olmayan fiillerin kendi hukuklarından suç sayılmaları ve hapis ve hürriyetten mahrumiyet gibi ağır cezalar öngörülmesini temin etmek üzere gerekli tedbirleri alacaklardır. Bu suçlarda iadenin, mevcut iade anlaşmaları hükümlerine göre geri vermeyi gerektiren bir olay sayılması sağlanacaktır.

14.Bu suçların işlenmesinde ele geçirilen psikotrop maddeler ile her türlü malzeme, zapt ve müsadereye tabi olacaktır.

15.BM Ekonomik ve Sosyal Konseye bağlı olan Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (CND) ile 1961 TEK Sözleşmesi uyarınca kurulmuş olan Uluslar arası Uyuşturucu Maddeler Kontrol Organı (INCB),bu sözleşmenin uygulanmasını izleyecektir.

16.Bu Sözleşmenin yorumlanması ve uygulanmasından kaynaklanan anlaşmazlıklarda, görüşme, soruşturma, arabuluculuk, uzlaşma, hakemlik, bölgesel kuruluşlara başvurma, yargı yolu ile başka barışçı yollara başvurulacaktır. Bu yolla çözümlenemeyen anlaşmazlıklar Uluslar arası Adalet Divanına havale edecektir

3.2.11. 1988 Tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi

Birleşmiş Milletler tarafından 19 Aralık 1988 tarihinde kabul edilen “uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”, Türkiye’de 22 Kasım 1995 tarih ve 22474 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanmasından sonra yürürlüğe girmiştir.

Uyuşturucu ve psikotrop madde kaçakçılığı ile mücadelede işbirliğini arttırmayı amaçlayan Sözleşmenin getirdiği hükümler şöyle özetlenebilir;

Sözleşmeye taraf ülkeler;

1.Aşağıdaki fiilleri hukuklarında suç olarak ihdas etmek ve bu suçlara hapis, para veya müsadere gibi cezalar öngörmek ile tedavi ve eğitim gibi tedbirleri alacaklardır:

Uyuşturucu ve psikotrop maddelerin üretilmesi ve kaçakçılığı (her aşamasını) ile yasal olmayan talebi,

Bu suçlardan elde edilen her türlü kazancın başka bir varlığa dönüştürülmesi (kara paranın aklanması),

Sözleşmenin ekindeki I ve II numaralı tablolarda yer alan maddelerin, uyuşturucu ve psikotrop maddeleri imal etmek üzere kullanılması.

2.Yukarıdaki suçlarda ele geçirilen her türlü uyuşturucu ve psikotrop maddeleri, teçhizatı ve kara parayı müsadere etmek üzere tedbirleri alacaklardır.

3.Bu suçlara karışan kişilerin iadesi, taraflar arasında yürürlükte bulunan iade anlaşmalarına dâhil gibi kabul edilecektir.

4.Bu suçların soruşturulmasında ve yargılanmasında karşılıklı olarak en geniş biçimde adli yardımlaşmada bulunacaklar, ayrıca güvenli ve ivedi bilgi değişimini sağlamak amacıyla yetkili kurumları arasında iletişim kuracaklardır.

5.Kaçakçılıkta transit konumda olan ve yardım ve desteğe ihtiyacı olan ülkelere mali ve teknik yardımda bulunacaklardır.

6.Bu suçlara iştirak etmiş kişilerin yakalanabilmesi amacıyla Kontrollü teslimat yönetiminin uygulanabilmesi için gerekli tedbirleri alacaklardır.

7.Sözleşmenin ekindeki tablolarda yer alan maddelerin uyuşturucu ve psikotrop maddelerin üretiminde kullanılmasını önlemek için gerekli tedbirleri alacaklardır.

8.Ticari taşımacıların işletmeleri nakliye araçlarının uyuşturucu ve ve psikotrop madde kaçakçılığında kullanılmaması için gerekli tedbirleri alacaklardır.

9.Uyuşturucu ve psikotrop maddelerin yanlış etiketlenmemesi için gerekli tedbirleri alacaklardır.

10.Deniz yolu ile yapılan kaçakçılığı önlemek için mümkün olan en ileri düzeyde işbirliği yapacaklar.

11.Serbest bölge ve limanlarda, uyuşturucu ve psikotrop maddeler ile Sözleşmenin ekinde yer alan maddelerin kaçakçılığını önlemek için gerekli tedbirleri alacaklardır.

12.Posta hizmetlerinin kaçakçılık amacı ile kullanılmasını önlemek için gerekli tedbirleri alacaklardır.

13.Sözleşmenin ülkelerinde uygulanmasına ilişkin bilgileri, çıkardıkları yasal metinleri, kaçakçılık olayları ile ilgili önemli bilgileri Komisyona bildireceklerdir.

14.BM Ekonomik ve Sosyal Konseye bağlı olan Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (CND) ile 1961 ve 1971 tarihli Sözleşmeler uyarınca kurulmuş olan Uluslar arası Uyuşturucu Maddeler Kontrol Organı (INCB), bu sözleşmenin uygulanmasını izleyecektir.

15. Bu Sözleşmenin yorumlanması ve uygulanmasından kaynaklanan anlaşmazlıklarda, görüşme, soruşturma, arabuluculuk, uzlaşma, hakemlik, bölgesel kuruluşlara başvurma, yargı yolu ile başka barışçı yollara başvurulacaktır. Bu yolla çözümlenemeyen anlaşmazlıklar Uluslar arası Adalet Divanına havale edilecektir.

3.3. MADDE BAĞIMLILIĞI İLE MÜCADELEDE ETKİN ROL OYNAYAN KAMU KURUMU VE KURULUŞLAR

1. Adalet Bakanlığı

(Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü-Denetimli Serbestlik ve Yard. Hiz. Dai. Bşk.)

2. Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü

3. Ankara Kriminal Polis Laboratuvarları Müdürlüğü

4. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı

(Psikiyatri ABD Başkanlığı- Adli Tıp ABD Başkanlığı)

5. Diyanet İşleri Başkanlığı

(Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı)

6. Dışişleri Bakanlığı

(Güvenlik İşleri Genel Müdür Yardımcılığı)

7. Emniyet Genel Müdürlüğü

(KOM Daire Başkanlığı- TUBİM)

8. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü

(Gençlik Hizmetleri Dairesi Başkanlığı)

9. Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü

10. Hacettepe Üniversitesi

(Aids Tedavi Araştırma Merkezi Müdürlüğü-HATAM)

11. Jandarma Genel Komutanlığı

(KOM Daire Başkanlığı)

12. Milli Eğitim Bakanlığı

(Özel Eğitim Reh. ve Danş. Hiz. Genel Müdürlüğü)

13. RTÜK Başkanlığı

14. Sağlık Bakanlığı

(Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü- İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü- Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü- Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi)

15. Sahil Güvenlik Komutanlığı

16. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü

(Aile ve Çocuk Hizmetleri Daire Başkanlığı)

17. Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü

18. TRT Kurumu Genel Müdürlüğü

19. TÜİK

20. Ankara Numune Hastanesi Başhekimliği (AMATEM)

Uyuşturucu ile mücadele eden tek bir kuruluştan ziyade hemen hemen her kurumda uyuşturucu maddeler ile ilgilenmek üzere kurulmuş bir bölüm bulunmaktadır. Uyuşturucu ile mücadele sadece polisiye tedbirlerle engellenemeyeceği aşîkârdır. Son yıllarda uyuşturucu madde bağımlılarının toplumun sosyal yapısını bozduğu gerçeği toplum tarafından anlaşılmakta bu nedenle

de bir takım önlemlerin alınması gerektiği gerek hükümet tarafından gerekse sivil toplum örgütleri tarafından hararetle benimsenmiştir. TBMM’de bu konuda bir araştırma komisyonu kurulmuştur. Bir bütün halinde tüm kamu kurumları ve kuruluşlarının yanında toplumsal olarak da uyuşturucu ile mücadele etmek gerekmektedir. Bu bakımdan aileye, devlete ve medyaya önemli görevler düşmektedir.

3.3.1. Aileye Düşen Görevler

Çocuklar, en çıkarıcı, en bencil kişilere bile özverili olmayı öğreten varlıklardır. Ana babanın yaşam savaşında itici gücüdürler. Çocuk tüm çabaları ve didinmeleri zevkli kılar, yorgunlukları ve sıkıntıları unutturur. Çocuğun bunun yanında birde karanlık arka yüzü vardır. Mutluluk kaynağı olabildikleri gibi, sayısız kaygı nedeni de olabilirler. Geçici hastalıklar, düşmeler, yaralanmalar ana babanın sevincini söndürmeye yeter¹²³. Uyuşturucu belasına yakalanmaları da bunlardan biridir. Ancak aileler zamanında tedbir alarak, çocuklarını bu beladan koruyabilirler. Tedbirlerden birisi de çocuğun gelişim sürecinde kendi tutum ve davranışlarını kontrol altında tutmaktan geçer.

Çocukların her gün karşı karşıya kaldıkları anne ve baba tutum, davranış ve ilişki biçimlerinin; onların eğitiminde önemli bir rol oynadığı aşîkardır. Bu bakımdan uyuşturuculardan korunmada en büyük vazife aileye düşmektedir. En başta anne ve baba, çocuk ve gençlere örnek olmalıdır.

Gençlik, değişim ve toplumda yer edinme dönemidir. Genç, doğumundan itibaren bağımlı olduğu anne ve babasından özerk hale gelirken arkadaşlarına bağlanır ve onların baskısına açık bir hale gelir. Bu dönemde kimlik gelişimi gerçekleşmekte, toplumsal roller belirginleşmektedir. Bunlarla ilgili yaşanan zorluklar güçsüzlük, yabancılaşma ve isyan duyguları doğurur.

Ruhsal açıdan sosyalizasyon süreci dışında kalındığı takdirde; gençlik, yüksek idealler yerine, insanlara karışmaktan hoşlanmayan, çaresizlik içindeki psikolojik ruhsal yapılarıyla kırıccılık, agresiflik, şiddet ve vahşet gibi örüntüler geliştirmekte siyasal ve sosyal entegrasyon patolojik mantık kurgularıyla çağın hastalığı biçimine dönüşebilmektedir. Çağımızın bu hastalığı siyasal yabancılaşma,

¹²³ Booth, (1997), a.g.e., ss.14-15.

psikolojik yalnızlaşma ve sosyolojik şiddet örüntülerini içermektedir. Bu paradigma dan bakıldığında, Türkiye 'de gençlik sorunlarının analizi büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda aile, din, eğitim, iktisat ve siyaset kurumlarının sistematik bir biçimde işlevselliklerinin artırılması, birbirleri arasında kurulan ilişki ve etkileşim boyutlarının ulusal hedefler ve çağdaş dünya ölçeğinde örtüştürülmesi; eğitim kurumlarının pozitif katkılarıyla mümkün olabilmektedir¹²⁴.

Anne ve babadan bağımsızlaşma doğal sürecinde genç, davranışlarını bir grup içinde deneyerek geliştirir. Grup içinde reddedilme bir genç için katlanılabilecek en zor şeylerdendir. Sigara, alkol ya da herhangi bir uyuşturucu o grup içerisinde ilişkiler sistemini doğrudan etkileyerek yerleşmiş ya da o grubun elemanı olmanın adeta bir şartı gibi olmuşsa; gruptaki yerini kaybetme veya alay edilme endişesine yönelik bir algılama gence uyuşturucunun etkilerinden daha korkunç gelebilir. Bu grup etkileşimini dar kapsamlı bir arkadaş grubu olarak düşünmemek gerekir. Örneğin okulda, gencin doğrudan yakın arkadaş olmadığı ama ortamda baskın olan diğer kişilerin tutumları dahi gencin davranışlarını yönlendirmede çevresel bir faktör olarak oldukça etkilidir.

Ayrıca, gençlikte farklı bir boyut kazanmaya başlayan kız-erkek ilişkileri ve bu ilişkiler içindeki bağlanma durumları, kendini kabul ettirme çabaları, çekici görünme isteği de kişinin davranışlarını yönlendirir.

Ergenlikte düşünce dünyası genişler, soyut ve teorik düşünme başlar. Dolayısıyla bu yaşlardaki genç her şeyi sorgular. Çoğu zaman da sırf kendisini farklı bir birey olarak ortaya koyabilmek amacıyla yerleşik değerleri reddedebilir. Çünkü kendisinin anne ya da babasının bir kopyası ya da uzantısı değil ayrı ve bağımsız bir birey olduğunu ispatlamaya çalışma bu dönemin en doğal çabasıdır. Aynı zamanda gençlik, en idealist dönemdir, bu çağda kişi her şeyi mümkün görür.

Ruhsal açıdan sosyalizasyon süreci dışında kalındığı takdirde; gençlik, idealler yerine, insanlara karışmaktan hoşlanmayan, çaresizlik içindeki psikolojik-ruhsal yapılarıyla kırılcılık, agresiflik, şiddet ve vahşet gibi örüntüler geliştirmekte, siyasal ve sosyal entegrasyon patolojik mantık kurgularıyla çağın hastalığı biçimine dönüşebilmektedir. Çağımızın bu hastalığı, siyasal yabancılaşıma, psikolojik

¹²⁴ Tuncay, Suavi, (2000), "Türkiye'de Gençlik Sorunlarının Psikolojik Boyutu", *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, C.1, S.1, s.233.

yalnızlaşma ve sosyolojik şiddet örüntülerini içermektedir. Bu paradigmadan bakıldığında, Türkiye’de gençlik sorunlarının analizi büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda aile, din, eğitim, iktisat ve siyaset kurumlarının sistematik bir biçimde işlevselliklerinin artırılması, birbirleri arasında kurulan ilişki ve etkileşim boyutlarının ulusal hedefler ve çağdaş dünya ölçeğinde örtüştürülmesi, eğitim kurumlarının da pozitif katkıları ile mümkün kılınmalıdır¹²⁵.

Çocukların her gün karşı karşıya kaldıkları anne baba tutum, davranış ve ilişki biçimlerinin; onların eğitiminde çok önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. Aile ilişkileri, çocuklar için, davranış biçimleri ve insan ilişkilerinin öğrenildiği bir sahne oluşturmaktadır. Madde kullanım konusunda da, benzer mekanizma işlenmekte olup; çocuklar, anne babanın maddeler konusundaki tutum ve davranışlarını gözlemlemekte ve benzer şeyleri uygulamaktadır.

Toplumda, anne baba başta olmak üzere, öğretmenler ve diğer etkili yetişkinlerin madde kullanımı konusundaki tutum ve davranışları; çocuk ve gençler için çoğu kez kavram karmaşası yaratmaktadır. Çocuk ve gençler, zararlı etkisi kesin olarak kanıtlanmış olan sigara ve alkol gibi maddelerin, neden erişkinler tarafından kullanıldıklarını tam olarak kavrayamamakta; kendilerinin de bu ve buna benzer maddeleri kullanabileceği düşüncesi oluşmaktadır. Anne babalar, her ne kadar, çocuk ve gençleri bağımlılık yapan maddeler konusunda uyarsa da; kendi sergiledikleri davranış modelleri, mantıklı uyarılarından çok daha etkin olmaktadır.

Bu nedenle, anne babaların, kendilerinin kullanımı konusundaki tutum ve davranışlarının nasıl olduğunu irdelemeleri gerekir. Örneğin alkol, sigara, ilaç kullanımı konularında bu maddeleri kullanma nedenleri, sıklıkları, bu maddelere gereksinimleri, kullanıp-bırakma sıklıkları, bu alandaki güçlülük ve zayıflıkları gibi özelliklerin hepsi önem taşımaktadır. Çocuklar, anne babanın davranışlarını görerek öğrenir, anne-babanın birbirlerine olan tutum ve davranışlarını da kendilerine örnek alır, sorunların çözümünde anne babanın davranışlarını kopya ederler.

Çocukları uyuşturucu kullanan ebeveynler birlikte bir destek grubu oluşturmalı, okulların uyuşturucu önleme programları yapmaları hususunda teşvikçi

¹²⁵ Suavi, (2000), a.g.e., s.233.

olmaları gerekmektedir. Bütün bunların yanında çocuklarına kendileri için onların ne kadar değerli olduklarını anlatmalıdırlar¹²⁶.

Uyuşturucu tehlikesi ile ilgili olarak anne babaların bilmesi gereken önemli hususlardan biride, çocukları ve gençleri sorumluluk duygusuna sahip olarak yetiştirmenin, onları madde bağımlılığından uzak tutabilecek en önemli etkenlerden biri olduğudur.

Maddeler, ancak kullanıldığında bağımlılık yaratırlar. Bağımlılık yapan maddelerin tümü ortadan kaldırılması mümkün olmayacağına göre; kişinin bu maddeleri kullanmama gücünün gelişmiş olması en temel özellik gibi görünmektedir. Kişinin madde kullanması için, maddeye hayır deme gücünün olmaması ve madde kullanımı konusunda önceden istekli olması gerekir. Bir başka deyişle, maddeye hayır diyemeyen ve kendisiyle ilgili sorumluluk duygusu yeterince gelişmemiş olan kişilerde maddeye alışma tehlikesi çok daha fazla olduğu söylenebilir. Çocuklara sorumluluk duygusunu verebilmek, onları uyuşturucu bağımlılığından uzak tutabilecek en önemli unsurlardan biridir.

ABD Uyuşturucuyu Kontrol Altına Alma Politikası Milli Dairesi'nin yaptığı bir araştırma, ailelerin çocuklarını uyuşturucudan korumaya çalışırken, aslında çocuklarına uyuşturucularla dolu bir ortam yarattığını ortaya koydu.

ABD Uyuşturucuyu Kontrol Altına Alma Politikası Milli Dairesi'nin yaptığı araştırma, sıradan herhangi bir evin, çocuklar için adeta "ölüm evi"ne dönüşebileceğini gösterdi. Araştırma sonunda yayınlanan rapor; yaşları 12- 17 arasında değişen her 100 Amerikalı çocuktan 20'sinin en azından bir kere evdeki bir maddeyi soluyarak kendinden geçtiğini ortaya koydu. Herhangi bir evin uyuşturucu olarak kullanılabilecek onlarca madde ile dolu olduğuna dikkat çekilen raporda, bu maddelere örnek olarak uhu ve zamk gibi yapıştırıcılar, boya spreyi, saç spreyi, koruyucu gibi spreylere, aseton, tiner gibi boya incelticiler örnek gösterildi. Raporda, çocukların klimaların içindeki soğutucuları koklayarak bile sarhoş olduklarına dikkat çekildi.

¹²⁶ Clarke, Jean İllisey, (1997), *Çocuk Bakım ve Eğitimi, Okul ve Ergenlik Dönemi*, Papirüs Yayıncılık, Ankara: Emel Matbaacılık, s.114.

3.3.2. Medyaya düşen görevler

Günümüzde medyanın halk kitleleri üzerinde olağanüstü bir etkisinin bulunduğu aşikârdır. Medyanın en etkili kurumu ise televizyondur.

Televizyon hiç kuşkusuz 20.yüzyılın en büyük buluşlarından biri, iletişim, eğitim ve eğlence alanlarında ortaya çıkan en büyük devrimdir. Halk yığınlarını eğitmek için de, eğlendirmek için de sınırsız olanaklar getirmiştir. Sesle görüntüyü bir anda evin içine aktaran bu büyüğü kutunun büyük küçük herkes üzerinde egemenlik kurduğu bir gerçektir. Evlere buzdolabı, çamaşır makinesinden önce TV girmektedir.

Ancak son yıllarda yapılan anketlerde halk nazarında siyasetçilerden sonra en güvenilir konumda, medya yer almaktadır. Halk , “gazete yazdıysa yalandır, bu TV’lerin hepsi ikiyüzlüdür, reyting için yapamayacakları şey yoktur, ...vb” gibi pek çok olumsuz görüşe sahiptir¹²⁷.

Oysa medya günümüzde yaşam, yürütme ve yargı güçlerinin yanında kendini dördüncü kuvvet olarak saymaktadır. Ancak bu görünümü ile iddiasından çok uzaktır. Kendine gereken çekidüzeni vermesi halinde batıdaki benzerleri gibi gerçekten dördüncü kuvvet olabilir. Bu durumda da gerçekten yapacağı yayınlarla halkı olumlu yönde etkileyebilir. Bu kapsamda uyuşturucu batağının eşiğinde olan pek çok genci bu bataklıktan kurtarabilir.

Özellikle küçük yaştaki genlerimiz TV’den izlediğı yakışıklı aktör veya güzel film yıldızlarına özenmekte, hatta kendisini çoğu zaman onlarla özdeşleştirmektedir. Burada uyuşturucu kullanan birini kendine örnek alabileceğı gibi, uyuşturucuya karşı savaşı birini de kendine karakter olarak seçebilir. Bu bakımdan TV’lerin özellikle popüler olan dizilerdeki kahramanlarının, rollerinde kötü alışkanlıklardan arındırılması sağlanmalıdır.

Bunun yanında hukuken mecbur oldukları halde TV’lerin % 90 ‘ı uyuşturucu ile mücadele için yapmaları gereken saat kadar program yapmamaktadırlar. RTÜK bu konuda takibat yapmalı haftada % 10 civarında kötü alışkanlıklarla mücadele için, zaman ayrılmasını sağlamalıdır¹²⁸.

¹²⁷ Verimli, Arif, (2001), “Gerçek Oyunlar Sanal Oyunlara Yenildi”, *Çocuk ve Aile Dergisi*, S.41, s.7.

¹²⁸ a.g.e., s.37.

3.3.3. Eğitim Kurumlarına Düşen Görevler

Gençlerimizin özellikle ruhsal açıdan hastalık risklerinin asgari seviyeye düşürülmesi, buna bağlı gelişebilecek olumsuz, yıkıcı eylem ve davranışların ortadan kaldırılabilmesi için, sevgi ve şefkat ortamının yanında, onların kontrol ve yönlendirilmesi, sorunlarının büyük boyutlara ulaşmadan çözüme kavuşturulabilmesi “sosyal destek kurumlarının düzenlenecek programlarına öncülük edecek bilgilerin toplanması, bir tür durum değerlendirilmesinin gerçekleştirilmesiyle” olarak kazanacak; üniversite yönetimi, hocasıyla, idari personeliyle, ailenin yakın desteğiyle öğrencileri de içine alan sıcak bir yuva ve geleceğe yönelik beklentilerinin gerçekleştiği bir çağdaş eğitim düzeyine kavuşturulmalıdır¹²⁹.

Bu bağlamda kalitesi yüksek, ülkemize insan ve teknoloji yönünden katkıda bulunabilecek üniversitelerimizin kapısına yeni adım atan gençlerimizin karşılaşabilecekleri sorunları çözebilecek birimler oluşturulmalıdır. Kötü ve art niyetli kişi ve kuruluşlara fırsat verilmeden okulların bir aile sıcaklığına dönüştürülerek, öğrencilerin çağdaş düzeyde yetiştirilebilmesi, sevgi ve ilgiden geçmektedir.

¹²⁹ Tuncay, (2000), a.g.e., s.253.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

NİTEL ARAŞTIRMA

Nitel araştırmayı şu şekilde tanımlamak mümkündür, nitel araştırma(belli bir nokta üzerinde) odaklanmada çok metotlu araştırma problemine yorumlamacı yaklaşımı benimseyen bir yöntemdir. Bunun anlamı nitel araştırmacıların araştırma konusu olan fenomenleri kendi ortamlarında ele almalarıdır. Başlıca iki araştırma metodolojisi vardır: Niceliksel araştırma (quantitative research) Niteliksel araştırma (qualitative research) Biyoloji, kimya, fizik, mühendislik gibi doğa bilimleri alanlarında araştırmalar gözlem ve ölçmeye dayanır. Gözlem ve ölçmelerin tekrarlanabildiği ve objektif yapıldığı araştırmalara niceliksel, sayısal (“quantitative”) araştırma denir. Psikoloji, sosyoloji, antropoloji, eğitim gibi sosyal bilim alanlarında insan ve toplum davranışları incelenmektedir. Bu davranışları sayılarla açıklamak zordur. Ölçümler bize kaç kişinin nasıl davrandığını gösterir, ama “niçin?” sorusuna cevap veremez. İnsan ve grup davranışlarının “niçin”ini anlamaya yönelik araştırmalara niteliksel (“qualitative”) araştırma denir. Nitel araştırmalar dünyanın sosyal yönü ile ilgilenir ve şu sorulara yanıt arar: İnsanlar niçin böyle davranır? Kanaatler ve vaziyet alışlar nasıl oluşur? İnsanlar çevrelerinde olup bitenden nasıl etkilenir? Kültürler niçin ve nasıl gelişir? Sosyal gruplar arasındaki farklar nelerdir? Nitel Araştırmanın Özellikleri; Nitel araştırma niçin, nasıl, ne şekilde sorularına yanıt arar. Nitel araştırma kişilerin kanaatleri, tecrübeleri, algıları ve duyguları gibi subjektif verilerle (data) meşgul olur. Nitel araştırma bir sosyal olayı doğal ortamı ve doğal oluşumu içinde tasvir eder. Nitel araştırma bir durumu ilişki bağlantıları içinde anlamaya çalışır. Bir olayı etkileyen değişkenleri kendisi ortaya çıkarır.¹³⁰

4.1.NİTEL ARAŞTIRMADA KULLANILAN BAŞLICA YÖNTEMLER

- 1-Tracer (İzSürme) Çalışmaları
- 2-Paydaş Analizi(Stakeholder)
- 3-Örnek Olay(Vaka)Yöntemi

¹³⁰ Strauss, Anselm L. and Corbin, Juliet M., (1990), *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*, New York: Cambridge University Pres, s.75.

1- Tracer çalışmaları

Nitel araştırma yöntemlerinden biri olup hem veri toplama hem de örneklemenin güvenilirliğini sağlamaya yönelik bir yöntemdir. Tracer çalışmaları şu şekilde tanımlanabilir;”bazı etiketlerin(örneğin dökümanlar) yardımıyla belirli bir zaman diliminde ve ilgili gruplar üzerinde örgütsel süreçlerin tanımlanması metodudur. Araştırma sürecinin, mercek altına alınan kurumun üyeleri ile gözden geçirilmesi ve ileri aşamalarda yararlanılacak anahtar bilgi kaynaklarının ortaya çıkarılması, bu yaklaşımı nitel veri toplama sürecinin yardımcısı bir araç konumuna sokmaktadır. Bilgi ulaşmaya yardımcı olacak kaynakların belirlenmesinden sonra mülakatlar ve anketler gibi herhangi bir veri toplama yöntemi kullanılabilir.

Tracer yaklaşımı ayrıca tesadüfı olmayan örneklemenin bir başka çeşidi olan kartopu örnekleme de benzetilmektedir. Kartopu örneklemede; araştırmacı bir bilgi verici ile başlar ve araştırma süreci devam ettikçe katılımcıların sayısı aynen bir kartopu gibi yuvarlanarak artar. Tracer çalışmaları ve kartopu örnekleme arasındaki en önemli fark tracer çalışmaları katılımcılar tarafından önerilen yeni bilgi kaynakları diğer kaynaklar yardımıyla analizde kontrol edilir. Yani yeni kaynaklar her zaman kabul edilmeyebilir.¹³¹

2-Paydaş Analizi

Paydaş analizi örgütsel psikolojiye göre herhangi bir fenomenin çevresinde çok sayıda olan, fenomenin kendisini etkileyen ve/veya kendisinden etkilenen ve bir şekilde ilgisi olan ilgili partilerin grupların varlığı görüşüne dayanan bir araştırma yaklaşımıdır. Önerilen projeden olumlu veya olumsuz yönde etkilenebilecek tüm paydaş gruplarının tespit edilmesini, bu grupların ilgi alanlarının, sorunlarının, potansiyellerinin ve diğer özelliklerinin belirlenmesini ve analizini içermektedir. Bu analizin sonuçları daha sonra proje tasarımına yansıtılır. Paydaşlar: Bir proje/programla bir ilgisi olan bireyler, insan grupları, kurum/kuruluşlar veya firmalar paydaş” olarak tanımlanmaktadır.¹³² Proje veya programların faaliyet veya çıktılarından (sonuçlarından) doğrudan veya dolaylı olarak olumlu veya olumsuz yönde etkilenebilir veya proje sürecini etkileyebilirler. Genellikle farklı alt grupların dikkate alınması gerekmektedir. Paydaşlardan güçlü ve etkili olanlar fenomen

¹³¹ Strauss and Corbin, (1990) , a.g.e., s.75.

¹³² a.g.e., s.77.

üzerinde ve diğer ilgili partiler üzerinde etkili olanları daha kolayca tanırırlar. Aynı zamanda araştırmacılar bir ya da daha fazla paydaşla işe başlarlar ve kendileri de daha sonra paydaş haline gelirler.

3- Örnek Olay Yöntemi (Vaka İncelemesi)

Örnek olay incelemesi (Case study), tek bir olayı veya birkaç olayı derinlemesine inceleme demektir. Bazen bir zaman dilimindeki sosyal olaylar da incelenebilir.¹³³

Örnek olay yönteminde bir ya da daha fazla organizasyon, grup veya topluluk hakkında belirli bir süre boyunca sistematik araştırmanın yürütülmesi ve analiz edilmesi esastır. Örneğin örgütsel değişimin anlaşılabilmesi için, örgütsel değişim sürecindeki bir örgütün belli bir süre boyunca incelenmesi ve meydana gelen değişikliklerle ilgili bilgi toplanması örnek olay yöntemine göre yürütülebilir. Bazı kimseler vaka incelemelerine fazla önem vermezler; bunların zaman kaybından başka bir şey olmadığını iddia ederler. Bazıları ise çok sayıda elemanın ve istatistiğin davranış kanunlarının keşfini ve betimlemesi işini çıkmaza sokmakta olduğunu öne sürerek örnek olay yöntemindeki araştırmaları desteklemektedirler. Örnek olay yöntemi bir metottan çok bir araştırma stratejisidir. Bu geniş strateji ve araştırma düzeninde birçok farklı yöntem kullanılabilir ve bunlar ya nitel (kelimeler) ya nicel(sayılar)ya da her ikisi olabilir. Ancak örnek olay incelemeleri daha çok nitel verilerle dayanmaktadır. Betimleme ve açıklamalar sayısal, istatistiksel olmaktan çok yazı ile yani kelimelerle yapılmaktadır.

Bu vaka incelemelerinde sayısal veri kullanılmayacağı anlamına gelmemektedir. Örnek olay yönteminde veri toplama yöntemleri gözlem, mülakatlar ve anketler olabilir.

Mülakat; Sıkı yapılandırılmış, gevşek yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmeler olarak üçe ayrılır. Sıkı yapılandırılmış mülakatta sorular önceden belirlenmiştir ve herkese aynı sorular sorulur (anket gibi). Gevşek yapılandırılmış mülakatta bazı açık uçlu sorular vardır. Görüşen ve görüş veren bazı konularda derine gidebilir. Yapılandırılmamış mülakatta sorular serbesttir. İstenilen konuda derinlemesine gidilebilir. Verilen cevaplar yönlendirici olur.

¹³³ Strauss and Corbin, (1990), a.g.e., s.79.

Gözlem; Nitel verilerin hepsi doğrudan görüşmelerle sağlanamaz. Bazen başkalarının gözlem ve düşüncelerinden ziyade doğrudan gözlem yapmak daha güvenilirdir.

Gözlemle veri toplama teknikleri; Yazılı tasvirler, video kayıtları, fotoğraf ve malzemeler, yazılı kaynaklar. Nitel araştırma yapanların iyi gözlem yapabilme, insanlarla ılımlı ilişkiler kurabilme, dinleyebilme ve verileri iyi analiz edebilme gibi becerilerinin olması gerekir.

Anket; birincil kaynaklardan veri toplamak için hazırlanan sistematik bir soru formudur. Amacı araştırmanın problemini çözecek ve ele alınan hipotezleri test edecek bilgileri sistematik bir biçimde toplamak ve saklamaktır. Örnek Olay Seçimi: Örnek olayda ilk aşama çalışmanın gerçekleştirilebileceği organizasyonun seçimidir. Bu amaçla şu sorulara cevap aranabilir¹³⁴;

Araştırmacı ne tür bir örgüt aramaktadır? Bu örgüt çalışılan konunun tipik olarak incelenebileceği bir örgüt müdür? Yoksa uç bir örneği mi temsil etmektedir? Araştırmacının tüm kaynak ve ilgisi sadece bu örgüt üzerinde mi yoğunlaşmalıdır? Yoksa birden fazla örgüt mü gereklidir? Yani burada en önemli nokta araştırılacak konuya en uygun örnek olayın seçilmesidir. Teorik Çerçevenin Çizilmesi: Çalışılan konuyu araştırılabilir bir çerçevede ele almak ve daha sonra araştırma konusuna odaklanmak başarılı bir örnek olayın ön şartlarından.

Sistematik Veri Toplanması: örnek olay yönteminde veriler çeşitli yollarla toplanabilir(gözlemler, mülakatlar, anketler gibi). Önemli olan verilerin toplanmasının sistematik bir biçimde yapılmasıdır.

Verilerin Analizi: Örnek olay yöntemi sonucu birbiriyle ilgisiz gibi görünen pek çok bilgi yığınları ortaya çıkmaktadır. Bu bilgilerin anlamlandırılabilmesi açısından araştırma projesinde belirtilen spesifik amaçlara hizmet etmeleri gerekmektedir. Elde edilen veriler nitel ya da nicel yöntemlerle analiz edilebilir. Buradaki önemli konulardan biri de örnek olayın genellenip genellenemeyeceğidir. Bir ya da birçok örnek olaydaki özel durumlar hakkındaki genellemeler genelleme olarak değerlendirilirse mini genelleme olarak adlandırılır.¹³⁵ Diğer bir genelleme türü ise araştırma boyunca yapılan mini genellemelerin değiştirilmesi ve düzeltilmesi

¹³⁴ Strauss and Corbin, (1990), a.g.e., s.81.

¹³⁵ a.g.e., s.82.

ile oluşturulan büyük genellemelerdir. Bu ikisi arasındaki temel farklılık, mini genellenenin bir örnek olaydan ya da birbirine çok benzeyen örnek olaydan çıkarılmasıdır. Buna karşılık büyük genelleme çok sayıdaki örnek olayları ifade eder.

4.2. ALAN ARAŞTIRMASI

4.2.1. Araştırmanın Amacı

Ülkemizde uyuşturucu madde kaçakçılığı ve bağımlılığı ile mücadele edebilmek için, öncelikle yasa dışı yollardan ülkemize bu maddelerin nasıl girdiğini belirleyebilmemiz gerekmektedir. Suç oluşmadan önleme çalışması yapılması mücadelede daha etkili ve önemlidir.

Bu araştırma, Hatay Cilvegözü sınır kapısından kaçakçılık faaliyetlerinin nasıl yapıldığı, hangi şekilde sınırdan yasa dışı maddelerin ülkemize sokulduğunun, sınır kapısındaki kaçakçılıkla mücadele yöntemlerinin ve eksikliklerin belirlenmesi, nasıl uygulandığının incelenmesi ve uygulama sonuçlarının ortaya konulması amacıyla yapılmıştır.

4.2.2. Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırmanın kapsamını Türkiye'nin, Suriye' ye açılan sınır kapısı olan Cilvegözü ve bu bağlamda sınır kapısının ait olduğu Hatay ili yasa dışı uyuşturucu kaçakçılığı oluşturmaktadır. Ayrıca Hatay Cilvegözü sınır kapısında çalışan kolluk görevlileri ile sınırlandırılmıştır.

4.2.3. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada mülakat yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Hatay Cilvegözü sınır kapısında çalışan kolluk görevlileri oluşturmaktadır. Mülakatlar yoluyla süreç tamamlanmış, toplanan istatistikî veriler ve belgeler içerik analizi yoluyla değerlendirilmiştir.

4.2.4 Veri Toplama Süreci

Hatay Emniyet Müdürlüğünden Hatay ilindeki uyuşturucu kaçakçılığı durumu ile ilgili belgeler alınmış, rasgele seçilen Hatay Cilvegözü sınır kapısında görevli kolluk kuvvetlerinden beş polis memuru, beş de gümrük memuru ile irtibata geçilip randevu

alınmış, gayri resmi mülakat yapılmış, yapılan mülakatta kendileri için olumsuz sonuç doğurabileceği endişelerinden dolayı herhangi bir kayıt cihazı kullanılamamış olup, görüşmeler kayıt altına alınamamıştır. Mülakatta 10 soru sorulmuş, sorular seçilirken sınır kapısındaki faaliyetler esas alınmıştır. Görüşme sırasında çalışanların verdiği cevaplar not alma yoluyla kaydedilmiştir.

4.2.5 Verilerin Analizi

Araştırmada Hatay ili uyuşturucu kaçakçılığı durumu ile ilgili belgeler sayısal olarak tablolarındaki veriler ışığında değerlendirilmiştir, ayrıca mülakatta alınan cevaplar doğrultusunda Hatay Cilvegözü sınır kapısındaki uyuşturucu kaçakçılığı, kolluğun uyuşturucuyu algılama biçimi, kaçakçılıkla mücadelede ortaya çıkan sorunlar, kaçakçılık yöntemleri, mücadele yöntemleri değerlendirilmiştir.

4.3.HATAY İLİNDE MEYDANA GELEN KAÇAKÇILIK SUÇLARI

4.3.1. Hatay İline Genel Bakış

Hatay, Türkiye Cumhuriyeti'nin en güneydeki ilidir. Akdeniz'in doğu şeridinde 35° 52' - 37° 4' kuzey enlemleri ile 35° 40' - 36° 35' boylamları arasında yer alan Hatay'ın doğusunda ve güneyinde Suriye, batısında Akdeniz, kuzeybatısında Adana, kuzeyinde Osmaniye ve kuzeydoğusunda Gaziantep bulunur. Toplam nüfusu 1.413.287'tür.

Hatay Türkiye'nin en önemli eski yerleşim yerlerinden biridir. Yapılan araştırmalarda milattan önce 100.000 ile 40.000 yılları arasına tarihlenen bulgulara ulaşılmıştır. İl toprakları ilk Tunç Çağından itibaren Akat Beyliği ve M.Ö. 1800-1600 yılları arasında Yamhad Krallığı'na bağlı bir beyliğin sınırları içerisinde yer almıştır. Daha sonra M.Ö. 17. yüzyıl sonlarında Hititler'in ve M.Ö. 1490 yıllarında Mısır'ın egemenliğine girmiştir. Ardından Urartular, Asurlular ve Persler'in egemenliğine girdi. M.Ö. 300 yılında Antakya kurulmuş ve kent hızla gelişmiştir. Kent M.Ö. 64 yılında Roma İmparatorluğu'na katılmış ve imparatorluğun Suriye eyaletinin başkenti olmuştur. İslam ordusu tarafından fethedilmiş, Emevi ve Abbasi egemenliğinde kalmıştır. Daha sonra 877'de Tolunoğulları'nın fethettiği topraklar sırayla İhşitler ve Selçuklular tarafından yıkılan Halep merkezli Hamdanoğulları (Beni Hamdan/ Hamdânîler) egemenliğine girdi. 969 yılında Bizans

İmparatorluğunun topraklarına katılan il 11- 12.yüzyıllarda Haçlı Seferleri sırasında da önemli rol oynamıştır. Antakya Memlûk Devleti tarafından Haçlıların elinden alınmıştır(18 Mayıs 1268).

Mondros Mütarekesi'nden sonra Fransız işgaline uğrayan ve 1921 yılında Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışında kalan Antakya, İskenderun ve havalisinde İskenderun Sancağı adıyla bir yönetim kuruldu. 2 Eylül 1938'de bu Sancak'ta kurulan "Hatay Cumhuriyeti"nin Cumhurbaşkanı Tayfur Sökmen, başbakanı Abdurrahman Melek, Meclis Başkanı Abdülgani Türkmen, milli marşı İstiklâl Marşı olmuştur.

Hatay Devlet Meclisi 23 Haziran 1939 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti'ne ilhak kararı almıştır. 23 Temmuz 1939'da "Hatay" adıyla bir vilâyet olarak Türkiye Cumhuriyeti'ne katılmıştır.

Tarihi ve turistik mekânlar açısından zengin olan ilde dünyanın ikinci büyük mozaik koleksiyonunu barındıran Hatay Arkeoloji Müzesi bulunmaktadır. Dünyanın ilk mağara kilisesi olan ve Hristiyanlara "Hristiyanlık" isminin verildiği Sen Piyer Kilisesi Hristiyanlarca hac yeri olarak kabul edilmekte ve her yıl burada 29 Haziran günü Katolik Kilisesince ayin düzenlenmektedir.

Çok uzun bir süre boyunca bir arada yaşamayı öğrenmiş etnik kökenleri, dinleri farklı birçok topluluğa ev sahipliği yapan Hatay ili UNESCO barış kenti seçilmiştir. Çok kültürlü yapısını tarih boyunca korumuş olan ilde aynı ulusa mensup birden fazla dini cemaat bulunmaktadır. En büyük nüfusa sahip Sünni Türkler ve Nusayriler (Alevi Araplar)'in yanında, az da olsa Sünni Araplar, Hristiyan Ortodoks, Hristiyan Protestan Araplar ve çok az sayıdaki Hristiyan Katolik Maruni Araplar, Süryaniler ve Ermeniler Hatay'ın çok kültürlü yapısının dinamiklerini oluştururlar.

Hatay ili stratejik bakımdan uyuşturucu kaçakçılığının en yoğun olarak yaşandığı Suriye, Lübnan, Ürdün gibi Ortadoğu ülkelerine yakın olmasından dolayı önemlidir. Bu ülkelere dolayısıyla Ortadoğuya olan bağlantısı da Cilvegözü ve Yayladağı'nda bulunan sınır kapıları ile sağlanmaktadır. Bu yüzden çok miktarda uyuşturucu madde Hatay ilinden ülkemize girmekte ve Ortadoğu ile ülkemiz ve Avrupa arasında bir köprü oluşturmaktadır.

4.3.2. Hatay İlinde 2008- 2009 Yıllarında Meydana Gelen Kaçakçılık Olayları

KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE FAALİYETLERİ

2008 YILI İL GENELİ NARKOTİK OLAYLARI					
SUÇ TÜRÜ	OLAY SAYISI	ŞÜPHELİ SAYISI	TUTUKLU	FİRAR	SERBEST
ESRAR	413	718	221	45	448
EROİN	49	90	16	3	74
KOKAİN	3	8	3	1	4
CAPTAGON	22	32	3	1	29
ECSTASY	7	30	13	3	14
KENEVİR BİTKİSİ	70	79	2	3	74
TOPLAM	564	957	258	56	643

Tablo- 2: Hatay İlinde 2008 Yılında Meydana Gelen Narkotik Suçlarla İlgili Olay Sayıları¹³⁶

KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE FAALİYETLERİ

2009 YILI İL GENELİ NARKOTİK OLAYLARI					
SUÇ TÜRÜ	OLAY SAYISI	ŞÜPHELİ SAYISI	TUTUKLU	FİRAR	SERBEST
ESRAR	427	699	313	32	531
EROİN	91	156	45	7	104
KOKAİN					
CAPTAGON	11	19	5	1	13
ECSTASY					
KENEVİR BİTKİSİ	62	81	15	7	59
TOPLAM	591	955	378	47	707

Tablo- 3: Hatay İlinde 2009 Yılında Meydana Gelen Narkotik Suçlarla İlgili Olay Sayıları¹³⁷

¹³⁶ Hatay Emniyet Müdürlüğü'nün 2008- 2009 Yılı Suç İstatistiklerinden alınmıştır.

¹³⁷ Hatay Emniyet Müdürlüğü'nün 2008- 2009 Yılı Suç İstatistiklerinden alınmıştır.

KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE FAALİYETLERİ**2008 YILI İL GENELİ MALİ OLAYLARI**

SUÇ TÜRÜ	OLAY SAYISI	ŞÜPHELİ SAYISI	TUTUKLU	FİRAR	SERBEST
KALPAZANLIK PARADA SAHTECİLİK	53	90	7	4	81
KÜL.VE TAB.VAR.KAN.MUH.	8	17			17
5607 SKM(GÜMRÜK KAÇAKÇILIĞI)	724	952	32	42	877
5015 SKM(AKARYAKIT KAÇAKÇILIĞI)	66	84	2	1	81
NİTELİKLİ DOLANDIRICILIK	12	37	2	24	11
MARKALAR KAN.MUH.	3	3			3
GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI	17	27	7	2	15
BİLİŞİM SUÇU	12	17	1	4	13
SAHTECİLİK- TEFECİLİK	213	388	8	85	295
PASAPORTTA TAHRİBAT	30	38		8	30
TOPLAM	1135	1653	59	170	1423

Tablo- 4: Hatay İlinde 2008 Yılında Meydana Gelen Mali Suçlarla İlgili Olay Sayıları¹³⁸

KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE FAALİYETLERİ**2009 YILI İL GENELİ MALİ OLAYLARI**

SUÇ TÜRÜ	OLAY SAYISI	ŞÜPHELİ SAYISI	TUTUKLU	FİRAR	SERBEST
KALPAZANLIK PARADA SAHTECİLİK	53	81	11	3	67
KÜL.VE TAB.VAR.KAN.MUH.	6	25	9	2	14
5607 SKM(GÜMRÜK KAÇAKÇILIĞI)	473	651	1	19	631
5015 SKM(AKARYAKIT KAÇAKÇILIĞI)	46	81		2	79
NİTELİKLİ DOLANDIRICILIK	24	140	1	16	123
GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI	3	7	1	1	5
İHALEYE, EDİMİN İFASINA FESAT KARIŞTIRMA	6	107	27	13	67
PASAPORTTA TAHRİBAT	39	68		9	59
SAHTECİLİK	208	374	5	55	314
TEFECİLİK, TEHDİT, ZİMMET, İRTİKAP	19	47	8	3	36
TOPLAM	874	1581	63	123	1395

Tablo- 5: Hatay İlinde 2009 Yılında Meydana Gelen Mali Suçlarla İlgili Olay Sayıları¹³⁹

¹³⁸ Hatay Emniyet Müdürlüğü'nün 2008- 2009 Yılı Suç İstatistiklerinden alınmıştır.

KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE FAALİYETLERİ 2008 – 2009 YILLARINDA ELE GEÇEN MALZEMELER

CİNSİ	2008	miktarı	2009	Miktarı	CİNSİ	2008	miktarı	2009	miktarı
Esrar	584398	Gram	1.725.301	Gram	Bilgisayar	1	Adet		Adet
Eroin	1249	Gram	13.748	Gram	Kıymetli Evrak	77	Adet	187	Adet
Kokain	2041	Gram		Gram	Sahte Çek	98	Adet	15	Adet
Afyon	3	Gram		Gram	Elktronik Eşya	134	Adet	114	Adet
Captagon	4526	Adet	678	Adet	Diğer Kaçak Emtia	28535	Adet	1680	Adet
Ecstasy	4137	Adet	1	Adet	Cep Telefonu	123	Adet	94	Adet
Kenevir Bitkisi	19223	Kök	26.981	Kök	Büyük Baş	4	Adet		Adet
Eski Eser	24	Adet	23	Adet	Küçük Baş	230	Adet		Adet
Sikke	1647	Adet		Adet	Sahte 1 YTL	96	Adet		Adet
İlaç	40	Adet	97	Adet	Sahte 10 YTL	1	Adet		Adet
Benzin	3963	Litre	2.033	Litre	Sahte 20 YTL	549	Adet	3	Adet
Motorin	23415	Litre	60.290	Litre	Sahte 50 YTL	121	Adet	16	Adet
Floil	1300	Litre		Litre	Sahte 100 YTL	65	Adet	53	Adet
Çay	9393	Kg.	15.341	Kg.	Sahte 50 ABD \$	426	Adet		Adet
İçki	8952	Şişe	1.636	Şişe	Sahte 100 ABD \$	1341	Adet	1144	Adet
İçki	1694	Litre	1.620	Litre	Sahte 200 EURO	1	Adet	1	Adet
Sigara	1638029	Paket	296.549	Paket	Sahte 500 Euro	11	Adet		Adet
Tütün	488	Kg	96	Kg	U. Namlulu Silah		Adet		Adet
Puro	748	Paket	38	Paket	Tabanca	18	Adet	12	Adet
Pasaport	13	Adet	57	Adet	Av Tüfeği	4	Adet	1	Adet
Nüfus Cüzdanı	8	Adet	10	Adet	Şarjör	16	Adet	10	Adet
Sürücü	16	Adet	10	Adet	Tabanca Fişegi	209	Adet	375	Adet
Ruhsat	39	Adet	87	Adet	Uz.Nam.Sil.Fişegi		Adet		Adet
Kaçak Altın		Gram		Gram	AV Tüfeği Fişegi		Adet	6	Adet
Korsan CD	4375	Adet		Adet	Bomba Düzeneği		Adet		Adet
Kaçak CD	1188	Adet	37.630	Adet	Oto Yedek Parçası		Adet	37	Adet
Akvaryum		Adet	3.024	Adet	Sahte Para bas.		Adet		Adet
Kus	300	Adet		Adet	Sahte Para bas.		Adet		Adet

Tablo- 6: Hatay İlinde 2008 -2009 Yılları Arasında Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Faaliyetleri Kapsamında Ele Geçirilen Malzeme Sayıları¹⁴⁰

¹³⁹ Hatay Emniyet Müdürlüğü'nün 2008- 2009 Yılı Suç İstatistiklerinden alınmıştır.

¹⁴⁰ Hatay Emniyet Müdürlüğü'nün 2008- 2009 Yılı Suç İstatistiklerinden alınmıştır.

Tablolardan anlaşılabacağı üzere Hatay ilinde 2008- 2009 yıllarında yoğun olarak benzin, motorin, içki, çay, sigara, gümrük ve uyuşturucu madde kaçakçılığı görülmektedir. Uyuşturucu olayı olarak esrar, eroin, kokain, captagon, ecstasy, kenevir bitkisi karşımıza çıkmaktadır. 2008 yılında 413 esrar olayı olup, 584.398 gram esrar maddesi alınmıştır. 2009 yılında artış göstererek 427 esrar olayı olmuş, 1.725.301 gram esrar maddesi alınmıştır. 2008 yılında 49 eroin olayı olmuş, 1.249 gram eroin maddesi alınmıştır. 2009 yılında yine artarak 91 eroin olayı olmuş, 13.748 gram eroin maddesi alınmıştır. 2008 yılında 3 kokain olayı olup, 2.041 gram kokain maddesi ele geçirilmesine rağmen, 2009 yılında hiç kokain olayı görülmemektedir. 2008 yılında 22 captagon olayı olmuş, 4.526 adet captagon maddesi alınmış, 2009 yılında azalarak 11 captagon olayı olmuş, 678 adet captagon maddesi alınmıştır. 2008 yılında 7 ecstasy olayı olup, 4.137 adet ecstasy madde alınmasına rağmen 2009 yılında hiç ecstasy olayı olmamıştır. 2008 yılında 70 kenevir bitkisi olayı olup, 19.223 kök kenevir bitkisi alınmış, 2009 yılında 62 kenevir bitkisi olayı olup, 26.981 kök kenevir bitkisi alınmıştır. 2008 yılında 724 gümrük kaçakçılığı olayı varken, 2009 yılında bu sayı 473'e düşmüştür.

4.4.HATAY CİLVEGÖZÜ SINIR KAPISINDA YAPILAN ALAN ARAŞTIRMASI

Hatay'da, Yayladağı ve Cilvegözü olmak üzere iki sınır kapısı bulunmaktadır. Türkiye'nin Suriye'ye açılan kapısı olan Cilvegözü Sınır Kapısı;

- 85.000 m²'lik alana sahiptir,
- 3.000 m² ticari hizmet binasına sahiptir,
- 4.000 m² idari bina bulunmaktadır,
- 6 adet giriş – 6 adet çıkış olmak üzere toplam 12 adet peron inşa edilmiştir,
- 1 adet x-ray tarama cihazı yer almaktadır,
- PTT, banka, kapalı devre görüntüleme sistemleri, kartlı geçiş ve otomasyon sistemleri aktif durumdadır.

4.4.1. Hatay Cilvegözü Sınır Kapısındaki Görevlilerle Yapılan Mülakatlar

4.4.1.1. GM- 1 İle Yapılan Mülakat: (12 Yıldır Memur, 3 senedir Cilvegözü’nde Görevli)

Soru 1. Uyuşturucu kaçakçılığına yönelik Cilvegözü’nde ne gibi önlemler alındı?

Cevap 1. Gümrük Muhafaza Müdürlüğü var. Emniyet görevlileri de kontrol yapmakta ve şüpheli olan şahıs ve araçlar inceleniyor.

Soru 2. Alınan önlemler yeterli midir?

Cevap 2. Yetersizdir. Fiziki alt yapı yoktur. Uzman olmayan memurlar kapıya veriliyor. Kimin ne yaptığı belli değil.

Soru 3. Hangi kurum ve kuruluşlar bu konuda etkili ve hangisi yeterlidir?

Cevap 3. Gümrük sahası içinde Gümrük Muhafaza tek yetkili polis de var, ama ihbar gelirse polis etkin oluyor. Bazen de Hatay’dan Kaçakçılık polisleri İhbar üzerine gelip inceleme yapıyorlar.

Soru 4. Kaçakçılığı önlemek için ne tür strateji kullanılıyor?

Cevap 4. X- RAY cihazı var. Şüphelenilen kişi ve araçlar fiziki incelemeden geçiriliyor.

Soru 5. Hangi tür kaçakçılık yöntemi kullanılıyor?

Cevap 5. Genelde şahısları kurye olarak kullanıyorlar ve tır, kamyon, taksi, otobüs gibi araçlarla taşıma yapıyorlar.

Soru 6. Uyuşturucu kaçakçılığı yapan kişilerin profili var mı?

Cevap 6. Kurşun adres sormaz. Kaçakçı da her profile uyuyor. Belli bir profil yok. Mesela geçenlerde cami imamından captagon hap yakalandı. Belli olmuyor yani.

Soru 7. Daha iyi bir mücadele için ne yapılabilir?

Cevap 7. Koordinasyonun iyi olması lazım memurların birbiriyle iyi geçinmesi bir şey olduğunda birbirlerine söylemeleri uyarmaları gerekir. Ayrıca tabandan vatan sevgisi ile dolu olan eğitimli kimselerin bu gibi yerlerde çalışması lazım.

Soru 8. Uyuşturucu madde kaçakçılığını diğer madde kaçakçılıkları ile aynı mı görüyorsunuz?

Cevap 8. Tabii ki hayır. Uyuşturucu kaçakçılığı kötülüklerin en büyüğüdür. Diğer madde kaçakçılıkları da kötüdür. Ama uyuşturucu kaçakçılığı en tehlikeli olanıdır.

Soru 9. Son zamanlardaki çalışmaları nasıl buluyorsunuz?

Cevap 9. 2009 yılında bu geçtiğimiz eylül ayından sonra hükümet Suriye Ürdün gibi ülkelerle vizeyi kaldırdı. Bundan sonra kaçakçılık olayları iyice arttı. Zaten bu ülkelerde uyuşturucu çok, özellikle haplar bu ülkelerden giriyor. Daha kolay bizim ülkemize sokmaya başladılar. Bunlara önlem alınması lazım.

Soru 10. Hatay ‘da iki gümrük kapısının oluşu kaçakçılığı nasıl etkilemektedir?

Cevap 10. Hatay coğrafi, siyasi büyük bir şehir. Hatay’da iki kapı oluşu kaçakçılık için bir tane daha yol şansı demek bence, yani bir kapıdan geçiremezlerse bir maddeyi diğer kapıdan deneyebilirler.

4.4.1.2. GM- 2 İle Yapılan Mülakat: (7 Yıldır Memur, 2 senedir Cilvegözü’nde Görevli)

Soru 1. Uyuşturucu kaçakçılığına yönelik Cilvegözü’nde ne gibi önlemler alındı?

Cevap 1. Gümrük kapısı bulunuyor. Burada kontroller yapılıyor. Arabaların bagajlarına bakılıyor. Pasaportlar kontrol ediliyor. Ne diyeyim ki.

Soru 2. Alınan önlemler yeterli midir?

Cevap 2. Bana göre yetersiz. Demin unuttum ama köpek de var bir tane mesela. Kaçakçılığın köpeği ama anca yatıyor. Geçen yeni memurlar geldi. Daha yeni memurluğa atanmışlar hemen bizim buraya verdiler. Nasıl önleyecekler kaçakçılığı. Faydalı mı zararlı mı sen söyle.

Soru3. Hangi kurum ve kuruluşlar bu konuda etkili ve hangisi yeterlidir?

Cevap3. Gümrük Muhafaza Müdürlüğü ve polis var. Ama tabi gümrük daha çok etkili. Biz yapıyoruz incelemeleri. Polis koruma amaçlı duruyor genelde.

Soru 4. Kaçakçılığı önlemek için ne tür strateji kullanılıyor?

Cevap 4. Arabalarla kişileri inceliyoruz her zaman. Dedim ya, köpek de var mesela ama kullanılmıyor. Bazen havlamasını duyuyoruz sadece.

Soru 5. Hangi tür kaçakçılık yöntemi kullanılıyor?

Cevap 5. Arabalarla veya otobüslerle çok kaçakçılık yapıyorlar.

Soru 6. Uyuşturucu kaçakçılığı yapan kişilerin profili var mı?

Cevap 6. Bu çevrenin adamları yapıyor genelde, başka yerlerden de gelenler var ama genelde burahılar yapıyor. Hep erkek de yapmıyor hep kadın da yapmıyor. Belli olmuyor yani.

Soru 7. Daha iyi bir mücadele için ne yapılabilir?

Cevap 7. Bana sorarsan burada çalışan memurların Hataylı olmaması lazım, hatta Hataylı olanların buradan geçecek olanlardan tanıdıkları olanlara çok müsamaha gösterdiklerini görüyorum. Akrabaları geliyor bazen, onlara kontrol yapılmıyor mesela. Birbirlerine torpil geçiyorlar. Ya bu adamlarda uyuşturucu varsa, kontrol yapılmadan geçiyorlar işte.

Soru 8. Uyuşturucu madde kaçakçılığını diğer madde kaçakçılıkları ile aynı mı görüyorsunuz?

Cevap 8. Aynı olur mu hiç. Uyuşturucu lanet bir şeydir. Gençleri zehirliyorlar hep. Bu maddelerin sınırdan geçip gençlere ulaşması da çok kötü. Herkesin elini taşın altına sokması gerekir. Kimseye taviz vermesinler.

Soru 9. Son zamanlardaki çalışmaları nasıl buluyorsunuz?

Cevap 9. Dört ay evvel haberlerde çıkmıştı. Sözde sivil çalışıyordu görevli muhafaza memurları ama kaçakçılık olayına adları karıştı. Bak işte bunlar da Hataylıydı. Hataylıların burada çalışmaması lazım. Geçenlerde yine bir tır dolusu kaçak çay şeker yakalandı. Yine 2- 3 ay kadar önce bir torba esrar yakalanmıştı.

Soru 10. Hatay'da iki gümrük kapısının oluşu kaçakçılığı nasıl etkilemektedir?

Cevap 10. Tabii ki olumsuz etkilenmektedir. Gerçi kontrol için daha fazla memur oluyor ama kaçakçılar da buradan tanıdık bulamazsa öbür kapıdan bulmaya uğraşıyorlar. Herkesi suçlamıyorum ama içimizde hain olanlar oluyor.

4.4.1.3. GM- 3 İle Yapılan Mülakat: (15 Yıldır Memur, 5 senedir Cilvegözü’nde Görevli)

Soru 1. Uyuşturucu kaçakçılığına yönelik Cilvegözü’ nde ne gibi önlemler alındı?

Cevap 1. Polisler ve Gümrük memurları gerekli gördüklerinin aramasını yapıyorlar. Arama cihazıyla inceleme yapıyorlar, böyle.

Soru 2. Alınan önlemler yeterli midir?

Cevap 2. Çok da yeterli diyemem. Ama çok mal yakalanıyor. Kişi yakalamaları oluyor.

Soru3. Hangi kurum ve kuruluşlar bu konuda etkili ve hangisi yeterlidir?

Cevap 3. Gümrük Müdürlüğü, Emniyet Müdürlüğü, he bir de Jandarma var. Ama Jandarma bir şey yapmıyor genelde. Daha çok gümrük ilgileniyor.

Soru 4. Kaçakçılığı önlemek için ne tür strateji kullanılıyor?

Cevap 4. X- RAY cihazı ile tarama yapılıyor. Kişiler, araçlar, fiziki muayeneden geçiriliyor. Pasaport kontrolleri düzenli yapılıyor. Bilgisayardan da kayıtları alınıyor. Giriş çıkışlarına dikkat ediliyor yani.

Soru 5. Hangi tür kaçakçılık yöntemi kullanılıyor?

Cevap 5. Araçlarla yapıyorlar. Ayrıca tek tek kişileri kullanıyorlar. Bazen araçlara bölme yapıyorlar. Kapıdaki görevlilerle daha önceden anlaşarak araç kontrolünden geçmiyorlar, ayrıntısına girmeyelim. Özellikle bayramlarda kalabalık geçişler olduğundan minibüslerle daha rahat kaçak madde sokabiliyorlar.

Soru 6. Uyuşturucu kaçakçılığı yapan kişilerin profili var mı?

Cevap 6. Genelde bu çevrenin insanları kaçakçılık yaptığından dolayı genel olarak esmer ve Arapça bilen kişiler oluyorlar. Ama istisnalar da olmuyor değil. Genel olarak da erkekler yapıyor.

Soru 7. Daha iyi bir mücadele için ne yapılabilir?

Cevap 7. Özellikle yeni mezunlar, fakülte mezunları çok kısa bir eğitimden geçiyorlar. Ya bunların eğitimlerini daha uzun tutmalı ya da göreve başladıklarında kesinlikle deneyimli personellerle uzun süre beraber çalıştırılmalı. Bir de, tabî ki

teknolojiden daha fazla yararlanılmalı. Maaşlarımızı da biraz arttırmaları lazım. Biliyorsunuz buralar riskli yerler, her an insanın ayağı kayabilir.

Soru 8. Uyuşturucu madde kaçakçılığını diğer madde kaçakçılıkları ile aynı mı görüyorsunuz?

Cevap 8. Devleti zarara uğratan her şey yanlıştır. Bu ister uyuşturucu madde olsun, ister şeker olsun, ister benzin. Hepsi ülkemizi zarara uğratar. İnsanlarımız açısından ise uyuşturucu daha zararlıdır maalesef.

Soru 9. Son zamanlardaki çalışmaları nasıl buluyorsunuz?

Cevap 9. İki aya kadar önce bir sivil ekiple beraber bir transit dolusu kaçak çay yakalandı. Burada bulunan freeshoplardan, buradaki memurların başkalarının pasaportlarını kullanarak özellikle alkol ve sigara alıp depoladıkları ortaya çıktığını duymuşsunuzdur. Bunun üstüne ne denilebilir.

Soru 10. Hatay’da iki gümrük kapısının oluşu kaçakçılığı nasıl etkilemektedir?

Cevap 10. Tabi ki, tek kapı olması daha iyi kontrol için iyi olurdu ama iki kapının olması bu açıdan biraz sıkıntılı. Personel sayısı artırılmalı ki, kaçakçılık azalsın.

4.4.1.4. GM- 4 İle Yapılan Mülakat: (3 Yıldır Memur, 3 senedir Cilvegözü’nde Görevli)

Soru 1. Uyuşturucu kaçakçılığına yönelik Cilvegözü’nde ne gibi önlemler alındı?

Cevap 1. Gümrük Muhafaza Kaçakçılık Şube Müdürlüğü personeli gümrük sahasında görevlidir. Sivil ekibi de mevcuttur. Saha içerisinde görev yapmaktadırlar. Alınan istihbarat değerlendirilmekte, oto ve şahıslar araştırılmaktadır. Sürekli pasaport kontrolü yapılıyor. Giriş çıkışlar kontrol ediliyor.

Soru 2. Alınan önlemler yeterli midir?

Cevap 2. Yeterlidir. Yüzde yüz başarı olmasa da çoğu kaçakçılık olayı önlenmekte, ülkeye yasak maddeler vergi kaçıramadan girişte bulunmakta, suçlu kişiler de mahkemeye sevk edilmektedir.

Soru3. Hangi kurum ve kuruluşlar bu konuda etkili ve hangisi yeterlidir?

Cevap 3. Dedğim gibi Gümrük Muhafaza Müdürlüğü gümrük sahası içerisinde görev yapmakta, polis ve jandarma ekipleri de destek kuvvet olarak beklemektedir.

Emniyet Kaçakçılık Müdürlüğü de bazen ekip göndermekte, önemli olayları araştırmaktadır. Kurumlar gerekli önlemleri alıyorlar.

Soru 4. Kaçakçılığı önlemek için ne tür strateji kullanılıyor?

Cevap 4. Elektronik ortamda tüm kontroller: mesela, şahısların bilgi sorgulamaları, araçların sorgulamaları yapılmakta giriş ve çıkışta detektörlerle arama yapılmakta, özellikle pasaport kontrolleri dikkatle yapılmaktadır.

Soru 5. Hangi tür kaçakçılık yöntemi kullanılıyor?

Cevap 5. Araçla kaçakçılık yöntemi seçilmektedir. Genel olarak araçla yapmaktadırlar.

Soru 6. Uyuşturucu kaçakçılığı yapan kişilerin profili var mı?

Cevap 6. Hatay bölgesi kozmopolit bir bölgedir. Buradaki kaçakçılık olayları da değişik kişilerce yapılmaktadır. Profile belli bir tipi sokmak kesinlikle yanlış bence.

Soru 7. Daha iyi bir mücadele için ne yapılabilir?

Cevap 7. Ben üniversite mezunuyum. Her işte olduğu gibi burada da üniversite mezunu olan bilgili kültürlü kişilerin çalışması taraftarıyım. Liseyi zor bitirip burada çalışanlar var. Özellikle eski memurların tanıdıkları çok olduğundan kişilere taviz verebiliyorlar. Burada çalışanların da yerlerinin ara ara değiştirilmesi gerekir.

Soru 8. Uyuşturucu madde kaçakçılığını diğer madde kaçaklıkları ile aynı mı görüyorsunuz?

Cevap 8. Uyuşturucu madde kaçakçılığı sorunu genel olarak ülkelerin en önemli sorunlarından biridir. Bu maddenin kaçakçılığı da en önemli kaçakçılık olayıdır.

Soru 9. Son zamanlardaki çalışmaları nasıl buluyorsunuz?

Cevap 9. Daha yeni, görevli arkadaşlar kaçak çay ve sigara yakaladı. Bilindiği üzere bu bölgedeki en çok görülen kaçakçılık; çay, şeker, sigara ve alkoldür, ayrıca uyuşturucu haplar çok yakalanıyor. Bu gibi maddelerin sık sık yakalandığına şahit oluyoruz.

Soru 10. Hatay'da iki gümrük kapısının oluşu kaçakçılığı nasıl etkilemektedir?

Cevap 10. Hatay, coğrafi, siyasi yönden çok önemli bir bölgedir. Ekonomisi çok canlıdır. Dedğim gibi çay, sigara gibi maddelerin kaçakçılığı çoktur. İki kapının

oluşu kaçakçılığı daha da artırmaktadır. Ama devletin de tekel maddelerin fiyatını azaltması gerekir. Bizde sigaranın kartonu 70- 75 lira iken, sınırda 35- 40 lira arasındadır, farka bakın, insanları kaçakçılığa teşvik etmektedir.

4.4.1.5. GM- 5 İle Yapılan Mülakat: (10 Yıldır Memur, 4 senedir Cilvegözü’nde Görevli)

Soru 1. Uyuşturucu kaçakçılığına yönelik Cilvegözü’ nde ne gibi önlemler alındı?

Cevap 1. Pasaport kontrolleri yapılır. Araçlar kontrol edilir, yoğunluk olduğunda bayramlarda falan başka yerlerden de polisler gelir. Şüphelendiğimiz kişilerin kimlik ve araçlarını kontrol ederiz.

Soru 2. Alınan önlemler yeterli midir?

Cevap 2. Yeterli olsa bu bölgede bu kadar kaçak madde bulmak kolay olur muydu? Demek ki, bir şekilde sınırdan içeriye kaçak maddeler sokuluyor. Bu da yetersiz önlemlerden kaynaklanmaktadır. İstihbaratın daha etkin çalışması gerekir. Yoksa biz binlerce kişiyi nasıl kontrol edeceğiz.

Soru 3. Hangi kurum ve kuruluşlar bu konuda etkili ve hangisi yeterlidir?

Cevap 3. Ne polis, ne jandarma ne de Gümrük Muhafaza Müdürlüğü yeterli sayılmaz bence. Polis ve jandarma daha çok genel güvenlik konusunda görev alıyorlar. Gümrük muhafaza da sayıca yetersiz kalıyor zaten.

Soru 4. Kaçakçılığı önlemek için ne tür strateji kullanılıyor?

Cevap 4. İlk olarak hemen girişte zaten pasaport kontrolü yapılıyor. Pasaportlar bilgisayardan kontrol ediliyor. Tabi sonra da X- RAY cihazları var. Bu elektronik cihazlarla kontrol yapılıyor. Ama yoğun olduğu zamanlar ister istemez yeterli arama yapılamıyor. Gözden bir şeyler kaçabiliyor.

Soru 5. Hangi tür kaçakçılık yöntemi kullanılıyor?

Cevap 5. Kaçakçılık yapan şahıslar genelde ya kendi araçlarıyla, ya da taksiyle kaçakçılık yapıyorlar. Yolcu otobüsü ile bile kaçakçılık yapanlar var.

Soru 6. Uyuşturucu kaçakçılığı yapan kişilerin profili var mı?

Cevap 6. Belli bir profil oluşturmak belki mümkün değil ama çoğunlukla bu bölgenin insanları yapıyor. Tabi başka bölgeden yapanlar da var. Bu bölgenin insanlarından bazıları Suriye ‘deki akrabalarını ziyaret amaçlı gittiklerini söylüyorlar ama dönüşte birçoğu kaçak çay ve şeker gibi kaçak madde sokmaya çalışıyorlar.

Soru 7. Daha iyi bir mücadele için ne yapılabilir?

Cevap 7. Bizim gibi deneyimli memurları daha önemli yerlerde çalıştırmaları gerek. Personel yetersiz. Maaşlar eski zamanlardaki gibi yüksek değil. Rüşvete meyil vermemek gerek. Burada görevli olanların buranın nüfusuna kayıtlı olmaması gerekir. Bununla ilgili kanunda düzenleme yapılması lazım.

Soru 8. Uyuşturucu madde kaçakçılığını diğer madde kaçakçılıkları ile aynı mı görüyorsunuz?

Cevap 8. Uyuşturucu kaçakçılığında büyük paralar dönüyor. Çok zengin olanlar var bu işten. Devlet görevlilerinden ilişkiye geçtikleri olduğunu duyuyoruz. Önce birinde Allah korkusu olacak ki bu işlere bulaşmayacak. Çocuklarımızı zehirliyorlar. Diğer maddeler yine uyuşturucuya karşı daha az zararlı.

Soru 9. Son zamanlardaki çalışmaları nasıl buluyorsunuz?

Cevap 9. Önceki görev yerime baktığımda burada, sanki daha az görev yapıyoruz. Pek karışan olmuyor birbirinin işine, ama yine de kaçak çay, sigara da çokça yakalanmakta. Son zamanlarda da bu tip yakalanmalar oldu.

Soru 10. Hatay ‘da iki gümrük kapısının oluşu kaçakçılığı nasıl etkilemektedir?

Cevap 10. İki kapının olması demek kaçakçılığın artması demek. Demin söylemeyi unuttum ama mazot kaçakçılığı çok yapılıyor. Bunların fiyatını da devletin düşürmesi lazım. Bizde benzin 4 TL.’ ye yakinken Suriye ‘de 1 TL civarında. 1 TL’ ye aldıkları benzini kaçakçılar 2-3 TL’ ye satıyorlar. Kar payı düşünüldüğünde kaçakçılığın ne kadar cazip hale geldiğini görüyorsunuz. Bu nedenle iki kapı demek iki kat kaçakçılığın artması demek.

4.4.1.6. PM- 1 İle Yapılan Mülakat: (10 Yıldır Memur, 2 senedir Cilvegözü’nde Görevli)

Soru 1. Uyuşturucu kaçakçılığına yönelik Cilvegözü’ nde ne gibi önlemler alındı?

Cevap 1. Gümrük içerisinde pasaport kontrolleri yapılıyor. Araçlar kontrol ediliyor. Ama daha çok şüpheli ve ihbar üzerine kontroller yapılıyor.

Soru 2. Alınan önlemler yeterli midir?

Cevap 2. Tek sözüm Allah'a emanet, ne giriyor , ne çıkıyor doğru düzgün bakılmıyor aslında. Ancak belli bir ihbar olması lazım, yani bilgi gelmesi lazım. Onlara da gümrük yetkilileri bakıyor.

Soru 3. Hangi kurum ve kuruluşlar bu konuda etkili ve hangisi yeterlidir?

Cevap 3. Polis, Jandarma ve gümrük görevlileri var, zaman zaman mit görevlileri geliyor. Ama hiçbiri yeterli değil. Bazen yakalananlar oluyor ama bu bölgede bu kadar kaçak madde olduğuna göre demek ki yeterli değil.

Soru 4. Kaçakçılığı önlemek için ne tür strateji kullanılıyor?

Cevap 4. Detektörlerle şüphelenilen araçlara, şahıslara arama yapılıyor. Bir tane de köpek var ama genelde kulübede yatıyor. Pek kullanıldığını göremedim. X- RAY cihazı da mevcut.

Soru 5. Hangi tür kaçakçılık yöntemi kullanılıyor?

Cevap 5. Araçlarla sık sık kaçakçılık olaylarına rastlıyoruz. Bazen de kişileri kullanıyorlar. Eskiden telden atıyorlardı kaçak maddeleri, şimdi genelde araçlara bölme yaparak sokmaya çalışıyorlar.

Soru 6. Uyuşturucu kaçakçılığı yapan kişilerin profili var mı?

Cevap 6. Kesin şunlar yapıyor diyemem, ama rastladıklarım bayan ağırlıklı. Ayrıca Reyhanlı nüfusuna kayıtlı çingene dediğimiz gruplardan olanlar var.

Soru 7. Daha iyi bir mücadele için ne yapılabilir?

Cevap 7. Gümrük bölgesi önem arz eden yerlerdir. Buralarda uzman personele ihtiyaç var, Narkotikte çalışan, Kaçakçılıkta çalışan, bu konunun uzmanı olan personellerin bu gibi yerlerde görevlendirilmesi lazım. Özel kurslar da verilmeli bu gibi yerlerde görev yapacaklara.

Soru 8. Uyuşturucu madde kaçakçılığını diğer madde kaçaklıkları ile aynı mı görüyorsunuz?

Cevap 8. Hayır. Uyuşturucu ile ilgili özel önlemler alınması gerekir. Demin de söylediğim gibi konunun uzmanı olan personel görevlendirilmeli. Hatta branşlaşma bile olabilir.

Soru 9. Son zamanlardaki çalışmaları nasıl buluyorsunuz?

Cevap 9. Polis zaten burada pek aktif değil, Gümrük görevlileri ilgileniyorlar genelde. Ama zaman zaman Hatay'ın ekipleri ihbarlara göre icraat yapıyorlar. Son zamanlarda da pek uyuşturucu yakalandığını ne gördüm ne duydum.

Soru 10. Hatay'da iki gümrük kapısının oluşu kaçakçılığı nasıl etkilemektedir?

Cevap 10. Bir kapıyla zor uğraşıyoruz, bir de ikinci kapı var. Amir sıkıntısı da var burada, çoğu zaman başımızda değiller. Organize olamadığımızdan da kopukluk var. Tam olarak üstüne durulmadığından bu kadar kaçakçılık olayı oluyor, iki kapıyı kontrol etmek daha zor değil mi?

4.4.1.7. PM- 2 İle Yapılan Mülakat: (6 Yıldır Memur, 2 senedir Cilvegözü'nde Görevli)

Soru 1. Uyuşturucu kaçakçılığına yönelik Cilvegözü'nde ne gibi önlemler alındı?

Cevap 1. Gümrük Muhafaza Müdürlüğü burada Kaçakçılık Şube Müdürlüğü'nü kurdu, ayrıca sivil ekipler görevlendirildi. Giriş çıkışlara bakıyoruz. Arama taramalar yapıyoruz.

Soru 2. Alınan önlemler yeterli midir?

Cevap 2. Bence yetersiz. Çünkü, görevli olup da tanıdığı olduğu için doğru düzgün kontrol edilmeden bir sürü kişi ve araç giriş çıkış yapıyor. Biz bunlara şahit oluyoruz. Bunlar kaçakçılık yapıyorsa nerden bileceğiz.

Soru 3. Hangi kurum ve kuruluşlar bu konuda etkili ve hangisi yeterlidir?

Cevap 3. Biz varız, gümrük var, jandarma da var ama onlar kapının dışındalar.

Soru 4. Kaçakçılığı önlemek için ne tür strateji kullanılıyor?

Cevap 4. Pek stratejik önlemler alındığını söyleyemem. Ama malzeme olarak detektör var. İçerde X- RAY cihazları bulunuyor.

Soru 5. Hangi tür kaçakçılık yöntemi kullanılıyor?

Cevap 5. Her türlü araçla; kamyon, taksi, otobüslerle taşıma yapılıyor.

Soru 6. Uyuşturucu kaçakçılığı yapan kişilerin profili var mı?

Cevap 6. Kaçakçılığı yapanlar da her profile uyuyor. Erkek, bayan fark etmiyor. Ama genelde bu bölgenin insanlarından yakalananlar çok oluyor.

Soru 7. Daha iyi bir mücadele için ne yapılabilir?

Cevap 7. Kontrollerin tam yapılması lazım. Durmadan söylüyorum ama, kimse kimseye tanıdığı için torpil geçmeyecek. O yüzden burada çok tanıdığı olan buralı olan gümrükçülerin burada çalışmaması gerek. Biz polis olarak kendi memleketimizde görev yapabiliyor muyuz?

Soru 8. Uyuşturucu madde kaçakçılığını diğer madde kaçaklıkları ile aynı mı görüyorsunuz?

Cevap 8. Aynı değildir. Uyuşturucu en zararlı kaçakçılıktır, ayrıca büyük rant var bu işte. Benimde çoluk çocuğum var. Ya onlara da bulaştırırlarsa bu illeti diye düşünüyorum bazen. Dediğim gibi herkesin iyi kontrol edilmesi lazım ki, bunlar geçmesin kapıdan.

Soru 9. Son zamanlardaki çalışmaları nasıl buluyorsunuz?

Cevap 9. Burada çay, esrar, hap, sigara, içki kaçakçılığı çok. Geçen ayda bir araba dolusu kaçak sigara yakalandı. Hatay'ın ekipleri de ilgilenmişti bu olayla. Yaz sezonu da geliyor. Kaçakçılık olayları artar bu aralar, önlemler arttırılmalı.

Soru 10. Hatay 'da İki gümrük kapısının oluşu kaçakçılığı nasıl etkilemektedir?

Cevap 10. Kaçakçılık yapacak olanlar zaten bir şekilde malları sokmaya çalışıyorlar. Bir ya da iki kapı olmasının bence önemi yok.

4.4.1.8. PM- 3 İle Yapılan Mülakat: (11 Yıldır Memur, 5 senedir Cilvegözü'nde Görevli)

Soru 1. Uyuşturucu kaçakçılığına yönelik Cilvegözü'nde ne gibi önlemler alındı?

Cevap 1. Biz varız işte, burada gerekli önlemleri alıyoruz. Şahısları kontrol ediyoruz. Araçlarına da bakıyoruz.

Soru 2. Alınan önlemler yeterli midir?

Cevap 2. Yeterli tabii ki. Bu kadar az memurla yine iyi işler çıkıyor. Haplar, esrar, sigaralar, şekerler çokça alınıyor. Üzerimize ne düşerse yapıyoruz.

Soru 3. Hangi kurum ve kuruluşlar bu konuda etkili ve hangisi yeterlidir?

Cevap 3. Gümrük memurları, polis memurları, jandarma görev yapıyor. Dediğim gibi herkes üstüne düşeni yapıyor.

Soru 4. Kaçakçılığı önlemek için ne tür strateji kullanılıyor?

Cevap 4. İlk olarak araç ve şahıslar önleme aramasından geçiriliyor. Pasaportlarına bakılıyor. Bunlar önleme için caydırıcı herhalde.

Soru 5. Hangi tür kaçakçılık yöntemi kullanılıyor?

Cevap 5. Kurye yöntemi kullanmaya çalışıyorlar. Özellikle özel araçlarla ve yaptırmış oldukları gizli bölmeleri kullanıyorlar. Zaten biz gerekli aramayı yapıyoruz.

Soru 6. Uyuşturucu kaçakçılığı yapan kişilerin profili var mı?

Cevap 6. Aslında var diyebilirim. Artık kimin ne olduğunu anlıyoruz. Yüzlerine baktığımda şüphelendiklerim oluyor. Genelde bu çevrede oturanlar yapıyorlar kaçakçılığı. Zaten bu civarın vatandaşı olmadığı zaman hemen fark ediliyor.

Soru 7. Daha iyi bir mücadele için ne yapılabilir?

Cevap 7. Belki biraz polis sayısı artırılrsa daha iyi olur diye düşünüyorum. Özellikle bizim gibi deneyimli polisler bu görevde çalıştırılmalı.

Soru 8. Uyuşturucu madde kaçakçılığını diğer madde kaçaklıkları ile aynı mı görüyorsunuz?

Cevap 8. Aynı olur mu hiç. Tabi ki uyuşturucu kaçakçılığını önlemek daha önemli. Hem bu sayede insanlarımızı da uyuşturucu illetinden korumuş oluruz. Çay, şeker, sigara gibi kaçak maddelerin, en azından insanlara daha az zararı var.

Soru 9. Son zamanlardaki çalışmaları nasıl buluyorsunuz?

Cevap 9. Sadece son zamanlarda değil biz her zaman elimizden geleni yapıyoruz. Ama son zamanlarda da daha fazla denetim var, özellikle gümrük memurlarının üstünde. Rüşvet haberlerini her gün okumuyor muyuz?

Soru 10. Hatay'da İki gümrük kapısının oluşu kaçakçılığı nasıl etkilemektedir?

Cevap 10. Bana sorarsanız, bence ha bir ha iki derim. Önemli olan orda çalışacak memur arkadaşlardır. Herkes kendi üzerine düşeni yaparsa isterse 5 kapı olsun derim. Ama demin de dediğim gibi deneyimli polis arkadaşlara da ihtiyaç var.

4.4.1.9. PM- 4 İle Yapılan Mülakat: (3 Yıldır Memur, 3 senedir Cilvegözü'nde Görevli)

Soru 1. Uyuşturucu kaçakçılığına yönelik Cilvegözü'nde ne gibi önlemler alındı?

Cevap 1. Ben üç yıldır buradayım, bu süre zarfında çok büyük değişiklikler gözlemlemedim. Yani aynı önlemler, araç ve şahıs araması, pasaport kontrolü, X-RAY cihazıyla kontrol gibi.

Soru 2. Alınan önlemler yeterli midir?

Cevap 2. İlk geldiğimde yeterli olduğunu düşünmüyordum. Düşüncem hala değişmedi. Sanırım bu imkânlarla insanların elinden bu kadarı geliyor. Size şunu söyleyebilirim, personel sayısı bile yetersiz. Gerisini siz düşünün.

Soru 3. Hangi kurum ve kuruluşlar bu konuda etkili ve hangisi yeterlidir?

Cevap 3. Biz varız, gümrük memurları ve jandarma görev yapıyor. Jandarma zaten dışarıda çevre güvenliğinde görev alıyor. Gümrük memurları ve biz daha aktifiz.

Soru 4. Kaçakçılığı önlemek için ne tür strateji kullanılıyor?

Cevap 4. Genel önleme çalışmaları yapılıyor. Arama ve kontroller. Arada küçük çaplı operasyonlar da olmuyor değil.

Soru 5. Hangi tür kaçakçılık yöntemi kullanılıyor?

Cevap 5. Küçük, büyük birçok araç kullanılıyor bu işlerde. Aklınıza gelecek her şekilde kaçakçılık girişiminde bulunuyorlar anlayacağınız.

Soru 6. Uyuşturucu kaçakçılığı yapan kişilerin profili var mı?

Cevap 6. Genel olarak kaçakçılık yapan kişilerin ya Suriye'de, ya Türkiye'de tanıdıkları var. Yani genelde bu civarın vatandaşları arasında kaçakçılık yapanlar oluyor. Dil de artı bir faktör.

Soru 7. Daha iyi bir mücadele için ne yapılabilir?

Cevap 7. Daha iyi bir mücadele için bu birimlerde çalışan personele daha iyi bir eğitim verilmeli. Daha bilinçli ve daha genç memur arkadaşlar görevlendirilmeli. Tabii ki, maaş da önemli. Gözü dışarıda olmamalı, maaşı kendine yetmeli. Zaten sosyal aktivite namına bir şey yok burada. En azından memurların çalışma şartları iyileştirilmeli. Çok uzun süre de aynı görev yerinde olmamalı, arada yer değişikliği yapılmalı.

Soru 8. Uyuşturucu madde kaçakçılığını diğer madde kaçaklıkları ile aynı mı görüyorsunuz?

Cevap 8. Kaçakçılığın her çeşidi bence kötü. Devlete zarar. Ama uyuşturucu çok daha tehlikeli. Ama diğer kaçakçılık çeşitleri de hiç kenara atılır cinsten değil. Sonuçta faturasız maddeler, vergi kaçırırlar.

Soru 9. Son zamanlardaki çalışmaları nasıl buluyorsunuz?

Cevap 9. Daha önce de söylediğim gibi, ben geldim geleli çok değişiklik yok. Ama yine de yakalanan kaçak mallar az da değil.

Soru 10. Hatay’da iki gümrük kapısının oluşu kaçakçılığı nasıl etkilemektedir?

Cevap 10. Sonuçta bu kapıda çalışan kadar diğer kapıda çalışan memur arkadaşlar var. Eğer tek kapı olsaydı da çalışan memur sayısında önemli bir değişiklik olacağını sanmıyorum. Yani bence iki kapının olması çok da mühim değil. Çalışan personel sayısı ve bilgisi önemli.

4.4.1.10. PM- 5 İle Yapılan Mülakat: (5 Yıldır Memur, 3 senedir Cilvegözü’nde Görevli)

Soru 1. Uyuşturucu kaçakçılığına yönelik Cilvegözü’nde ne gibi önlemler alındı?

Cevap 1. Daha çok kaçakçılığı önlemeye yönelik yani arama ağırlıklı önlemler alıyoruz. Araba araması olsun, şahıs araması olsun. Caydırıcı yani. Ayrıca pasaport kontrolü ve X- RAY ile arama.

Soru 2. Alınan önlemler yeterli midir?

Cevap 2. Yeterli olduğunu söylemem zor. Çünkü bu bölgede kaçakçılık büyük oranlarda yapılıyor. Dikkat ederseniz çevrenizde bile göz göre göre kaçak

sigarasından tutun da çayına varana kadar rahatlıkla satış yapan insanlar göreceksiniz. Demem o ki, kaçakçılığa karşı alınan önlemler yetersiz.

Soru 3. Hangi kurum ve kuruluşlar bu konuda etkili ve hangisi yeterlidir?

Cevap 3. Polis ve gümrük muhafaza bu konuda etkili. Jandarma da var. Hemen dışarıda nöbet tutuyorlar.

Soru 4. Kaçakçılığı önlemek için ne tür strateji kullanılıyor?

Cevap 4. Kapılarda ilk olarak kimlik, pasaport ve araç kontrolü yapıyoruz. İç kısımda uygulamalar devam ediyor.

Soru 5. Hangi tür kaçakçılık yöntemi kullanılıyor?

Cevap 5. Araçlarla, özellikle de araçlara yapılan gizli yerlere saklanan maddelerle yapıyorlar. Hatta transitlerin yani büyük araçların içinde eşyalar oluyor, kıyafet falan, onların iç kısımlarına saklıyorlar. Kutularda sigara, esrar sokmaya çalışırken kaç defa yakaladık. Kutunun üstüne başka şeyler koyup, alt kısma telefon, sigara, çay gibi kaçak madde koyuyorlar. Çok detaylı arama da yapılmıyor doğrusu. İhbar olacak da o zaman ince ayrıntıya girilecek.

Soru 6. Uyuşturucu kaçakçılığı yapan kişilerin profili var mı?

Cevap 6. Belli bir profil var mı, aslında var sayılır. Çünkü genel olarak buralılar yapıyor bu işi. Yani ya Suriyeli, ya Reyhanlılı ağırlıklı. Ha, hepsinin günahını almayayım. Yapanların çoğunluğu yani buralı.

Soru 7. Daha iyi bir mücadele için ne yapılabilir?

Cevap 7. Demin söylediğim gibi bir rahatlık var burada çalışan memurlarda. Sadece polis değil, muhafaza memurları da aynı. Bu da ilk olarak personel sayısının azlığından kaynaklanıyor. Çalışma şartı zor diye iyiden salmışlar. Bir laf söylemeye de gelmiyorlar. Geneli eski memur zaten. Amir de yok ki başımızda.

Soru 8. Uyuşturucu madde kaçakçılığını diğer madde kaçakçılıkları ile aynı mı görüyorsunuz?

Cevap 8. Kaçakçılık kaçakçılıktır. Hepsi aynı sayılır. Uyuşturucu tabi daha tehlikeli, ama çaymış, şekermiş deyip de göz yummamak gerekir. Vergiye tabi olmadan sokuyorlar. Günah değil mi, yazık değil mi bu devlete?

Soru 9. Son zamanlardaki çalışmaları nasıl buluyorsunuz?

Cevap 9. Valla bunun son zamanı önceki zamanı yok. Çok büyük çapta bir gelişme görmedim ben. Tamam arada ele geçirilen kaçak maddeler oluyor, olmuyor değil. Yani deve de pire misali.

Soru 10. Hatay’da iki gümrük kapısının oluşu kaçakçılığı nasıl etkilemektedir?

Cevap 10. Valla ha bir ha iki, bizde bu zihniyet olduğu süre hiçbir şey değişmez. Ha personel artar ve daha deneyimli, daha işini seven memur arkadaşlar gelirse o başka.

4.4.2. Hatay Cilvegözü Sınır Kapısındaki Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı

4.4.2.1. Hatay Cilvegözü Sınır Kapısındaki Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı Durumu

Hatay’ın Reyhanlı İlçesindeki Cilvegözü Sınır Kapısı’nda 2009 Yılında Gümrük Muhafaza, Kaçakçılık, İstihbarat ve Narkotik Bölge Amirliğince 196 Kaçakçılık ortaya çıkarıldı. Bu olaylardan 120’si uyuşturucu kaçakçılığı olarak ön plana çıkmaktadır. Ayrıca yapılan mülakatlar doğrultusunda sigara, içki, yakıt kaçakçılığı olmakla birlikte uyuşturucu kaçakçılığı da çokça görülmektedir.

4.4.2.2. Görevlilerin Uyuşturucuyu Algılama Biçimi

Hatay Cilvegözü sınır kapısındaki görevlilerle yapılan mülakatlar doğrultusunda uyuşturucu madde kaçakçılığının diğer madde kaakılıklarına kıyasla daha önemli ve tehlikeli olduğu, uyuşturucu madde kaçakçılığında büyük rant olayının döndüğü, gençliğe dolayısı ile ülkemize verdiği zararın çok büyük olmasından dolayı uyuşturucu kaçakçılığı ile daha etkin mücadele edilmesi ve daha etkili, özel önlemler alınması gerektiği anlaşılmıştır.

4.4.2.3. Kaçakçılık Yöntemleri

2009 yılında gerçekleştirilen operasyonlarda kaçakçılıkta kullanılan 6 Tır, 82 otomobil, 6 otobüse el konulduğu düşünüldüğünde araçla kaçakçılık yönteminin sıkça kullanıldığı anlaşılmıştır. Ayrıca mülakatlar doğrultusunda şahısların da kaçakçılık olaylarında kullanıldığı anlaşılmıştır.

4.4.2.4. Mücadele Yöntemleri ve Değerlendirmeler

Sınır kapısında şahıs ve araç aramaları yapılarak kaçakçılıkla mücadele edilmektedir. 2009 yılında 179.487 aracın giriş, 188.504 aracın çıkış yaptığı, 613.852 yolcunun giriş ve 613.059 yolcunun çıkış yaptığı Cilvegözü sınır kapısının yoğun olduğu görülmektedir. Giriş ve çıkışlar sırasında kaçakçılıkla mücadele amacıyla şahıs ve araçlar aranmaktadır. Ancak mülakatlar neticesinde elde edilen bilgiler doğrultusunda bu aramaların yoğunluktan ve personel yetersizliğinden dolayı verimli yapılamadığı anlaşılmıştır. Ayrıca aramada kullanılan X- RAY cihazının tek başına yetersiz olup, araçlara yapılan gizli bölmelere ulaşmanın zor olduğu, bu nedenden dolayı kullanılan köpeğin etkin olması gerektiği değerlendirilmiştir. Yine istihbari teknik takip çalışmalarının yapıldığı ve bu doğrultuda yakalamaların gerçekleştiği ancak bunların istenilen düzeyde olmadığı daha etkin yapılması gerektiği anlaşılmıştır.

4.4.2.5. Kaçakçılıkla Mücadelede Ortaya Çıkan Sorunlar

Hatay Cilvegözü sınır kapısında Gümrük Muhafaza Müdürlüğü ve Kaçakçılık, İstihbarat ve Narkotik Bölge Müdürlüğü olmak üzere 172 personel görev yapmaktadır. Giriş ve çıkış yapan araç ve kişi sayısına bakıldığında personel sayının yetersiz olduğu görülmektedir. Yapılan mülakatlarda da personel sayısının az olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca yine yapılan mülakatlarda kaçakçılığı önlemek için yapılan aramalarda X- RAY cihazının ve köpeğin olduğu ancak cihazların yetersiz, köpeğin de eğitimsiz olduğu anlaşılmıştır. Görev yapan personelin eğitim ve tecrübe açısından yetersiz olduğu, yeni aday memur olan kişilerin kapıda görevlendirildiği, bu görev yerlerinde yetersiz kaldığı, ayrıca Hatay nüfusuna kayıtlı olan memurların bu bölgede birçok tanıdığıının olup bu kişilere taviz vermelerinden dolayı yolsuzlukların yaşandığı anlaşılmıştır.

SONUÇ

Uyuşturucu olgusu geçmişten günümüze kadar insanların sağlığını ve güvenliğini tehdit eden suç unsuru durumundadır. İnsan tutum ve davranışı ve de duyumsaması üzerindeki yıkıcı etkileri nedeniyle bireyi seçtiği nesne karşısında çaresiz bir köle haline getirmektedir. Uyuşturucu madde bağımlılıkları çağımızın en önemli sorunları arasında tanımlanmakta, tüm toplumları, ulusları etkisi altında bulundurmakta ve devletten devlete ortaklaşmış önlem ve politikaların öncelikli konusu haline gelmektedir.

Uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadeleye yönelik tedbirlerin başarıya ulaşması için, öncelikle talebi azaltmak veya tamamen ortadan kaldırmak, daha sonra kaçakçılıkla mücadeleye yönelik tedbirler almak yerinde olur. Uyuşturucu ile mücadelede başarılı olabilmenin en önemli şartlarından biri de, karşı karşıya kalınan potansiyel tehlikelerin iyi analiz edilerek, doğru tedbirlerin alınıp başarıyla uygulanmasıdır.

Uyuşturucu madde kaçakçılığıyla mücadelenin yanı sıra, Türkiye’de uyuşturucu kullanımı ve bağımlılığı ile mücadele amacıyla da gerekli çalışmalar yürütülmektedir. Sadece polisiye tedbirlerle sürdürülemeyecek olan uyuşturucu kullanımı ve bağımlılığı ile mücadelenin başarıya ulaşabilmesi için, sorunla ilgili diğer kurum ve kuruluşlarında katkısının sağlanması gerektiği düşüncesiyle hareket edilmektedir.

Madde kullanımı ve bağımlılığı tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemli bir halk sağlığı sorunu olup birçok sosyal sonuçlara yol açmıştır. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) dünyada, 15- 64 yaş gurubunda, 208 milyon kişinin son bir yıl içerisinde en az bir defa madde kullandığını bildirmekte olup, bu sayı aynı yaş gurubundaki nüfusun % 4,8’ine karşılık gelmektedir. Bir başka ifade ile dünyada 15- 64 yaş gurubunda yaklaşık olarak her 20 kişiden biri son bir yılda en az bir defa madde kullandığını ifade etmektedir. Diğer taraftan, son bir ayda en az bir defa madde kullanan kişi sayısı 112 milyon olup, genel nüfusun % 2,6’sını oluşturmaktadır. Dünyada, sorunlu madde kullanımı olarak da ifade edilen, ciddi derecede madde bağımlısı 26 milyon kişi tespit edilmiş olup, bu sayı genel nüfusun

% 0,6'sına karşılık gelmektedir. Dünyada madde kullanımı nedeni ile yılda 200.000 kişinin öldüğü tahmin edilmektedir.

UNODC verilerine göre, 2006 yılında dünya genelinde 1,6 milyon uyuşturucu yakalama olayı gerçekleştirilmiştir. Yakalanan uyuşturucuların % 65 esrar, % 14'ü afyon ve türevleri, % 9' u koka bitkisi ve türevleri, % 2'si anti- depresanlar, %2'si ectasy, % 5'i amfetamin ve % 3'ü diğer maddeleri içermektedir. Diğer başlığı altındaki maddeler (% 3) methapualone, khat, farklı sentetik narkotikler, LSD, ketamine, tanımlanmamış psikotropik maddeler ve inhilanlardan oluşmaktadır. Bu maddelerin bazıları (khat ve ketamine gibi) uluslararası kontrole tabi maddeler arasında bulunmamakta bazı ülkeler tarafından kontrole tabi maddeler arasında gösterilmektedir.

Madde kullanımı ve bağımlılığı, yol açtığı tıbbi hastalıkların yanı sıra ülke ekonomisine önemli miktarda mali yük getirmektedir. Madde kullanıcıların mesleki, sosyal ve ailevi işlevlerinin bozulması, sağlık sistemini çok daha fazla kullanmaları, özellikle damar içi madde kullanıcılarında kan yoluyla bulaşan hepatit b, hepatit c ve HIV gibi hastalıkların ve cinsel yolla bulaşan hastalıkların yayılması gibi nedenlerle mali yük artmaktadır. Ayrıca, uyuşturucu madde ticaretinden elde edilen kara paranın terör ve diğer yasa dışı faaliyetlere mali kaynak oluşturması da vatandaşların güvenliği, huzuru ve sosyal bakımdan önemli bir sorundur.

Ülkemiz yer aldığı bölge itibarı ile Afganistan kaynaklı afyon ve türevlerinin hedefi olan Avrupa'ya yapılan kaçakçılık, üç ana güzergâh kullanılmak suretiyle gerçekleştirilmektedir. Bu güzergâhlar, Balkan rotası, Kuzey Karadeniz rotası ve Doğu Akdeniz rotasıdır. Son yıllarda ülkemiz kolluk birimlerince Afganistan kaynaklı uyuşturucu kaçakçılığına karşı gerçekleştirilen başarılı operasyonlar sonucu ülkemiz üzerinden geçişlerin azaldığı, buna karşılık Kuzey Karadeniz rotasının daha fazla kullanılmaya başladığı gözlenmektedir. Ayrıca yoğun olarak uyuşturucu trafiğinin yaşandığı Ortadoğu ülkeleriyle bağlantının gerçekleştiği Hatay Cilvegözü sınır kapısı büyük önem taşımaktadır. Bu kapının kontrol altında tutulup uyuşturucu kaçakçılığını önleyici tedbirler alınmalıdır.

ÖNERİLER

Hatay Cilvegözü sınır kapısında görevli çalışan sayısı yetersiz olduğundan çalışan sayısı artırılmalıdır.

Yeni memur olmuş olup da sınır kapısında göreve başlayan memurların tecrübe ve bilgi eksikliği sorun oluşturmaktadır, bu nedenle tecrübeli memurların burada çalıştırılması gerekmektedir.

Sınır kapısında görevli olanların eğitim düzeyine önem verilmemesi sorun oluşturmaktadır, bu nedenle eğitim düzeyi yüksek olan personel tercih edilmeli hizmet içi kurslarla branşlaşma sağlanmalıdır.

Genel olarak suçlular bu bölgeden olduklarından bölge nüfusuna kayıtlı memurların mümkün olduğunca bu bölgede çalıştırılmamaları, personelin ara ara yerlerinin değiştirilmesi gerekmektedir.

Sınır kapısında görevli personel seçiminde istihbarat ağırlıklı çalışmalar yapılarak, görevi kötüye kullanma suçuna meyilli olmayacağı düşünülen kişiler seçilmelidir.

Sınır kapısında donanım ve malzeme yetersiz olduğundan malzeme sayısı artırılmalı ayrıca görevli Kaçakçılıkla Mücadele Şube Müdürlüğü'ne bağlı eğitimli köpek sayısı artırılarak, özellikle araçlara yapılan gizli bölmelerdeki kaçak maddeler daha kolay bulunabilecektir.

Ülkemizdeki tek el maddelerin ve yakıtların fiyatı ile komşu ülkemiz olan Suriye, Ürdün gibi ülkelerdeki fiyatlar arasındaki fark yüksek olduğundan ve bu da kaçakçılığı daha cazip hale getirdiğinden bu fiyat farkının azaltılması gerekmektedir.

Hatay'da iki sınır kapısının oluşu, kontrolü daha zor hale getirdiğinden, kaçakçılık olaylarını azaltmak için tek bir kapının kullanılması gerekmektedir.

Suriye, Lübnan, Ürdün gibi kaçakçılığın yoğun olarak yapıldığı ülkelerle vizenin kaldırılması kaçakçılık olaylarına olumsuz etki ettiğinden bu düzenlemelerin tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Aleksanyan, Vahe, (1988), *Teşhisten Tedaviye*, 8.Baskı, İstanbul: Formül Matbaası.
- Alman Polisinin Uyuşturucu Raporu, (1993)
- Ana-Britanica Ansiklopedisi, (1996), Ana Yayıncılık, İstanbul.
- Ankara Narkotik Şube Müdürlüğü, (1994), *Uyuşturucu Madde Olayları Genel Değerlendirmesi*, Ankara: EGM Basımevi.
- Ankara Narkotik Şube Müdürlüğü, (1995), *Uyuşturucu Madde Olayları Genel Değerlendirmesi*, Ankara: EGM Basımevi.
- Ankara Narkotik Şube Müdürlüğü, (1997), *Uyuşturucu Madde Olayları Genel Değerlendirmesi*, Ankara: EGM Basımevi..
- Booth, Martin, (1997), *Haşhaştan Eroine Uyuşturucunun 6000 Yıllık Öyküsü*, Çev. Özden Arıkan, İstanbul: Sabah Kitapçılık.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, (1986), Gelişim Yayınları, İstanbul.
- Clarke, Jean İllisey, (1997), *Çocuk Bakım ve Eğitimi, Okul ve Ergenlik Dönemi*, Papirüs Yayıncılık, Ankara: Emel Matbaacılık.
- Dökmeci, İsmet, (1994), *Toksikoloji*, 2.Baskı, İstanbul: Nobel Tıp Kitapevi.
- EGM KOMDB, (2000/2), *Kaçakçılık ve Organize suçlarla Mücadele 99*, Ankara: EGM Basımevi.
- EGM KOMDB, (2001), *Kaçakçılık ve Organize suçlarla Mücadele2000*, Ankara: EGM Basımevi.
- Hatay Emniyet Müdürlüğü, (2009), *Hatay İli 2008- 2009 Yılı Suç İstatistikleri*, Hatay
- İzmir Emniyet Müdürlüğü, (1996), *Uyuşturucu Kaçakçılığı ve Bağımlılığı Açısından Uyuşturucu Sorunu*, İzmir: Barış Matbaacılık.
- Kasatura, İlkay, (1988), *Gençlik ve Bağımlılık*, İstanbul: Evrim Yayınları.

- Kurtoğlu, Selim, (1992), *Zehirlenmeler Teşhis ve Tedavi*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları.
- Medicana Genel Sağlık Ansiklopedisi, (1993), Cilt:VIII, Milliyet Yayınları, İstanbul: Ana Yayıncılık.
- Meydan-Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedisi, (1978), Cilt:XII, İstanbul: Meydan Yayınevi.
- Ögel, Kültegin, (1997), *Uyuşturucu Maddeler ve Bağımlılık*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özden, Salih Yaşar, (1992), *Uyuşturucu Madde Bağımlılığı Teşhis-Tedavi Tedbir*, İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Sağtürk, Yıldız ve Büyükkakın, Bülent, (1997), *Eroin Dosyası*, İstanbul: Kastaş Yayınevi.
- Sarp, Bengü, (2000), *Taklamakan Uyuşturucu Madde Kullanma Kılavuzu*, İstanbul: Gendaş Yayınevi.
- Strauss, Anselm L. and Corbin, Juliet M., (1990), *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded theory*, New York: Cambridge University Press
- Sütlüpnar, Nurhayat, (1997), Bitkisel Uyuşturucular ve Uyarıcılar, *Türkiye’de Uyuşturucu Madde Sorunları*, İstanbul: Rem Matbaacılık.
- Tuncay, Suavi, (2000), “Türkiye’de Gençlik Sorunlarının Psikolojik Boyutu”, *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, C.I, S.1.
- Tuncay, Suavi, (2001), “Psikolojik ve Sosyolojik Açıdan Polisin Sosyalleşme Süreci”, *21.Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu*, Ankara: EGM Eğitim Daire Başkanlığı.
- Vardarlı, Tayfun, (1998), *Kaçakçılık Mevzuatı*, Muğla: Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü.

Verimli, Arif, (2001), “Gerçek Oyunlar Sanal Oyunlara Yenildi”, *Çocuk ve Aile Dergisi*, S.6-1.

Yeni Hayat Ansiklopedisi, (1981), Cilt:VI, Doğan Kardeş Yayınları, İstanbul